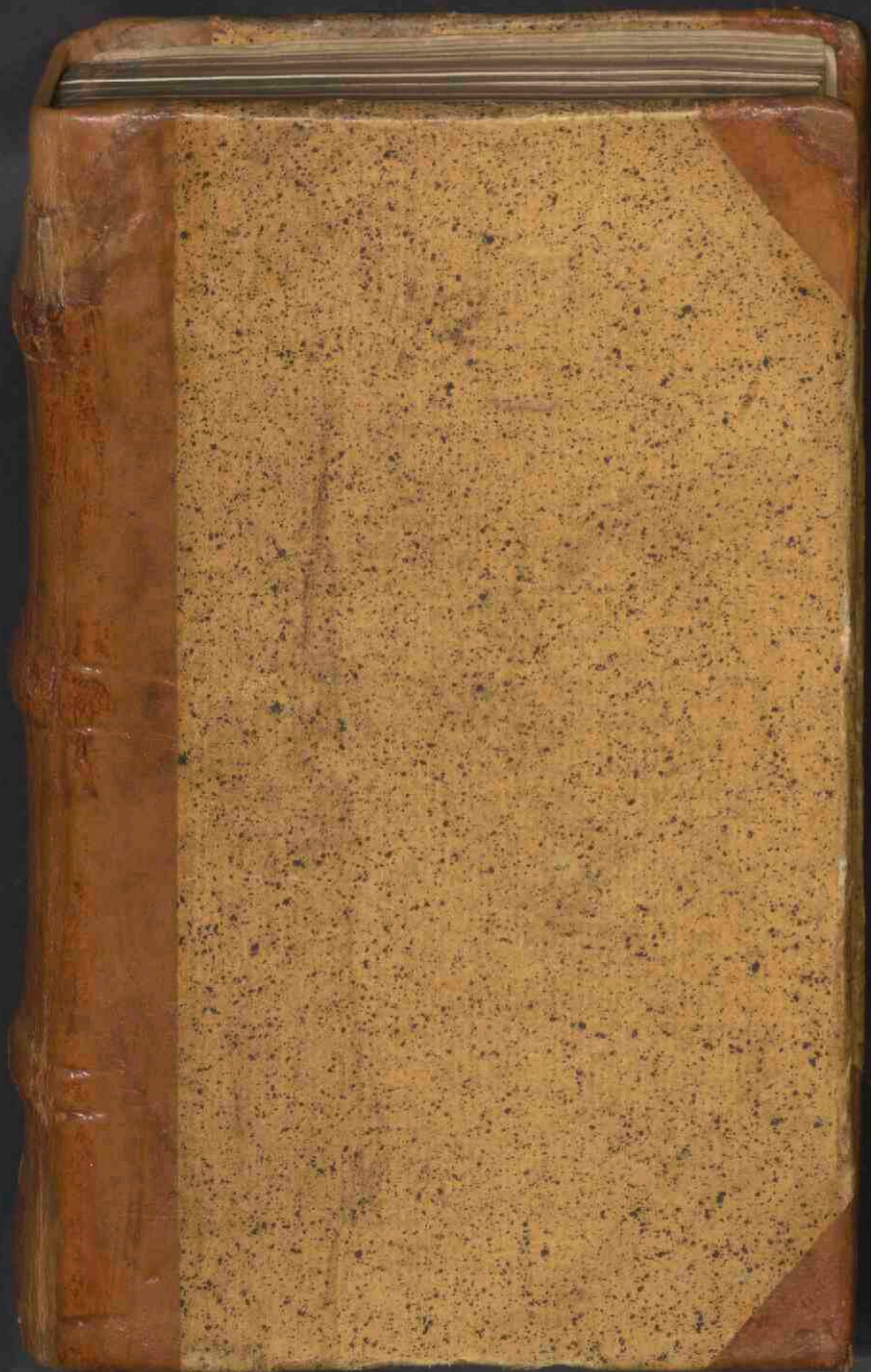

**Defensio aduersus axioma catholicum, id est criminationem
R. P. Roberti Episcopi Abri[n]censis, in qua is impiae
nouationis in cunctis Ecclesiae cum dogmatis, tum ritibus
peculiariter aut circa Sacrosanctum Eucharistiam importune
accusat, quotquot Christi doctrinam sectari student, ab iis
hominum commentis, quae cum illa pugnant, repurgatam ...**

<https://hdl.handle.net/1874/423851>

Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell

Huybert van Buchell (1513-1599)

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
  - de kopsnede
  - de frontsnede
  - de staartsnede
  - het achterplat

This book is part of the Van Buchell Collection

Huybert van Buchell (1513-1599)

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

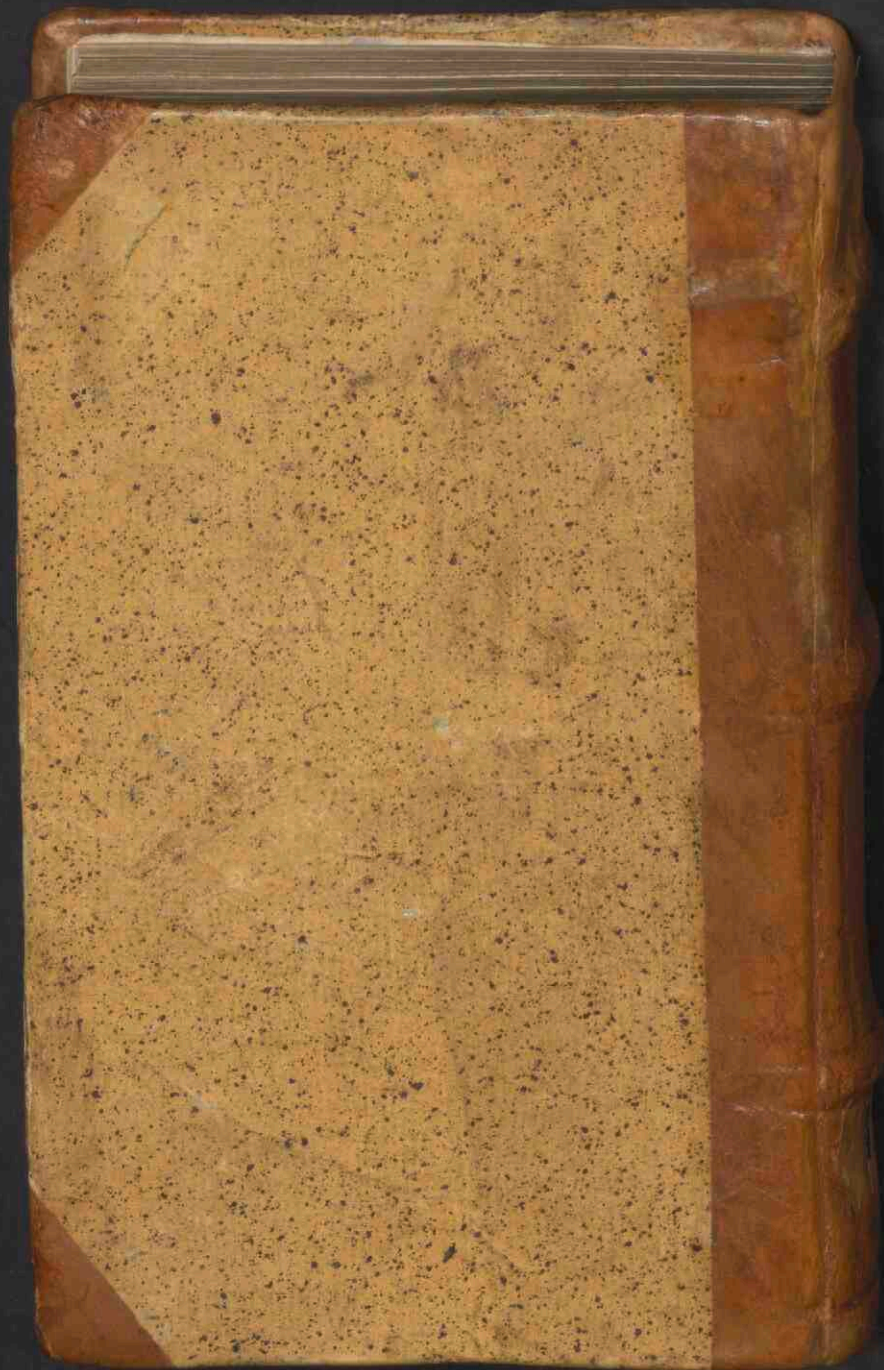
E. oct.

417

117

N. 28. A

DEFENSIO

ADVERSUS AXIOMA CATHOLICI
cum, id est criminationem R. P. ROBERTI
EPISCOPI Abrincēsis, in qua is impiæ
nouationis in cunctis Ecclesiæ cum do-
gmatis, tum ritibus. peculiariter autē
circa Sacrosanctam Eucharistiam
importune accusat, quotquot
Christi doctrinam sectari
studēt, ab ijs hominum
cōmentis, quæ cum
illa pugnant, re
purgaram.

HIC VIDEBIS CHRISTIANE LE-
ctor, nos nihil prorsus uel in doctrinam, uel
ritus Ecclesiarū nostrarū admisisse, quod
non pulchre conueniat, & cum scri-
ptis orthodoxorum Patrum, & cum
obseruatione Ecclesiæ catholicæ.

PER MARTI. BVCE.

CATALOGVS EORVM
de quibus hic disputatur, est in
sequenti pagina.

- 1 Defensionem nostram in publicū admittendam.
- 2 Quid catholicum, quidue faciat hæreticum.
- 3 In quo iustificatio.
- 4 De gratia, libero arbitrio, & meritis.
- 5 De operibus supererogationis.
- 6 De satisfactione pro peccatis.
- 7 Quid ualeant aliena merita.
- 8 Quid proprie fides, an ea admittat incertitudinem.
- 9 De intercessione diuorum.
- 10 De uotis.
- 11 De Missa.
- 12 De imaginibus.
- 13 De Eucharistia, & primum defensio. M. Lutheri, deinde eorum quos facit aduersarius Berengarianos.

REVERENDIS. DOMINO AN-
tonio à Prato Cardinali & Legato
CANCELLARIO Fran-
cæ MARTINVS BV
CERVS .S. .D.

EXimiam ingenij acrimoniam, mirificā
obeundi publica negocia dexteritatem,
deniq; singularē in regnū uestrū pietatē:
magno tibi consensu tribuunt non ciues modo,
sed etiam peregrini, quibus fuit quod tecum tra-
ctarent. Hisce dotibus tuis tam præstantibus fre-
tus, & quod Cancellarij, hoc est, summi præsi-
dis iustitiæ & æquitatis munus administras in
hoc regno: quod cum multis modis florentissi-
mū hodie sit, Christianissimi quoq; titulo pñs
hominibus suspiciendum merito haberi debeat:
te præcipue delegi, cui patrocinium deferrem in-
nocentiæ, non meæ solum, sed multorum iuxta
principum & ciuitatum: imò doctrinæ Christi,
quam synceram & illibatam profitemur. Euul-
gavit em nuper in nos librū, Robertus, Abrin-
censis Episcopus, ordine & origine Parisiensis
(hunc sibi ipse titulum fecit) in quo accusat extre-
mæ impietatis & peruersitatis, quodamq; con-
uiciorum ac maledictorum omne genus quasi
oceano adobruit, omnes eos: qui tamen nihil q̄
ipsum Euangelium Christi, sed repurgatum ab

Ad quos
hæc crimi-
natio per-
tinet.

Quo nomi-
ne Buc. pe-
culiariter
impetit.

Quid hic
defendatur

is pseudoecclasticorum commentis, quæ illi
modis omnibus aduersantur, sectandū suscep-
runt. Inter quos sunt aliquot clarissimi idemq;
religiosissimi principes, & Res publicæ pietatis
& humanitatis nomine admodū celebres. Eos
dico, qui coram Serenissimo atq; inuictissimo
Principe Carolo. V. Rom. Imperatore, Rege ca-
tholico, & omnibus. S. Romani imperij proce-
ribus Augustæ Vindelicorum in comicijs, ædi-
tis utraq; lingua libellis, hoc ipsum Euangeliū
Christi confessi sunt. Peculiariter quidem me im-
petit hic Episcopus criminoso illo suo libello, fa-
citq; Berengarianæ hæreseos instauratorem, ac
simul nullo nō impietatis ac uesaniæ genere per-
ditissimum: iuxta tamen q; sæuissime inuehitur
in eos omnes, qui non Romani Pontificis & uul-
gi sacrificulorū omnia, alba quod aiūt amissi,
recipiunt, obseruant, adorant. Hos uir claris-
sime uniuersos, non me solum, inauditis, & reli-
gioso animo multo grauissimis criminationib;
importunissime exagitare, proscindere & dilace-
rare hic Episcopus in animū induxit: hos ipsos
ego defendēdos hic suscepi, non me ipsum, imò
ne hos quidem: sed causam ipsam. doctrinam
quam ego cum quàm plurimis, synceram & or-
thodoxam profiteor, quamq; illi principes &
Respub. ut indubitaram Christi doctrinam am-
plexi sunt, & sequendam sibi proposuerunt. hæc
enim doctrina id unū est. cuius causa & in illos,
& in

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

& in me sic grassandum, sic debacchandum sibi
 Episcopus hic putauit. Ineptus quidem ego pa-
 tronus, si consideres, quæ uel mihi est dicendi
 inopia, uel eorum pro quibus dicendum, ampli-
 tudo & p̄specta religio. At quia causa ipsa quæ
 hic agitur, non in sermone, sed uirtute Domini
 nostri Iesu Christi consistit: quam pater coelestis
 sapientibus & prudentibus solet abscondere, re-
 uelare autē *τοῖς ἄνωγοις*, id est, carne pueris &
 infantibus. ad quam agendam Deus ab initio
 non multos sapientia & eloquentia præstan-
 tes, sed piscatores & imperitos sermone, quiq̄
 mundo huic plane pro stultis habentur, delegit:
 cōfido de bonitate & misericordia domini Iesu,
 ipsum suæ causæ, etiam me agente, haudquaquā
 defuturum: ut cunq̄ ad istiusmodi actionem ido-
 neus sum minime: non id quidem ob penuriam
 eruditionis & facundiæ, quæ penuria in hac cau-
 sa minimum, imò nihil officit, sed nimiam cum
 fidei imbecillitatē, tum studij uitæ sanctioris re-
 missionem. At cum uisum sit ei, qui operatur o-
 mnia in omnib⁹, & id optime, ut hic Episcopus
 me nominatim prouocaret. sibiq̄ ea præcipue
 incessenda & crimināda desumeret, quæ ego ad
 elucidandam Christi doctrinam ut cunq̄ inele-
 ganter, uere tamen & pie scripsi: spe sum bona,
 eundem etiam in hac causa, elegisse stulta mūdi,
 ut eos qui sibi uidentur sapiētes, confundat: in-
 firma, ut pudefaciat fortia, Scio namq̄ & ego,

Quo niti-
 tur defen-
 sio.

qualis qualis sum, gratia Domino nostro Iesu Christo, cui credidi, noui eius esse doctrinam, cui me addixi: certus sum in huius me administratione hoc quæere, ut ipse quàm latissime regnet, hoc est. ut ipsum seruatorem, quàm plurimi experiamur. faciet ergo iuxta promissionem suam, ut quo minus alijs uti possim præsidjs, ipse suum hoc benignius adflet spiritum, qui in hac defensione mentem sic informet, uerba idonea suppeditet, instituat & moderetur omnia: quo n̄, qui student facere uoluntatem patris, qui quæ Christi sunt, non quæ sua quæerunt, eoq̄ iudicare de doctrina Christi ualent, nullo negotio intellecturi sint, quamlibet imperitus ego, & ineptus ad agendū, eos, quos hic Episcopus inter minima crimina & maledicta, amentes, impijs doctrinis perditos, hæreticos, ecclesiæ Christi desertores & hostes appellat: nihil q̄ ea Christi dogmata agnoscere, profiteri, sectari, quæ nos sacrosancta ecclesia Christi à prima etate docuit: quæ nemo q̄ Christianus haberi cupit, non profitetur, quæ in ipsis sacris literis sic extant, ut pueris quoq̄ orthodoxe institutis, decantata sint. Sic uero cum res nostræ habeāt, quo minus est opis, minus fiduciæ, extra causam & fauorem domini nostri Iesu Christi: hoc plus beneuolentiæ mihi debebunt, qui Christi esse uolunt. Ordine & origine Parisiensis est, aduersarius, hoc, est, ut equidem hunc, quo se ipse insigniuit, titulum

CONTRA ROB. EPIS. LBRIC.

Iū intelligo, Parisijs & natus, & literis institut⁹.
 Hęc uero urbs aliquot iā sæculis id esse multis
 creditur, quod erant olim Athenæ, imò qđ Hie-
 rosolyma. sacræ namq; scientiæ summam sibi
 auctoritatem uindiciant: & quasi Rei. pub. Chris-
 tianę nomophylaces & Areopagite qui hic
 regnāt Theologi, haberi postulant. Iam ad hos
 titulos, plurimis minime inanes, accedit tantum
 non adoranda Episcopalis infula. Et parum hęc
 omnia, Pontifex Romanus & summus, cæteri
 primores Ecclesiarum præfides, præcipui quo-
 que & reges & principes, & ut uerbo dicā, quic
 quid pontificis summi experit oscula pedū, qđ
 sane infinitum est, in ea ferme sententia sunt, ut si
 quid librorum aut doctrinæ Parisini Theolo-
 ginotent erroris, eos ilico certo cōdemnatos ha-
 beant, nefariumq; iudicent, si quis eorum, quæ
 illi infamarunt, defensionem meditetur. Nos au-
 tem contra, sic uolente domino nos cum Apo-
 stolis suis, quanq; fide & innocentia illis nimirū
 impares, excremēta mundi, & omnium reiecta
 menta facere, & agentibus id quibusdam homi-
 nibus, qui sibi cum Ecclesiarum luculentissimis
 damnis, & præsulum uerissima ignominia, sua
 cōpendia & gloriosos titulos quæsierunt, eo lo-
 ci uenimus, ut maxima hominū pars simul atq;
 nomen nostrum audiunt, existiment ambas sibi
 aures obturandas: cœlum quoq; infici si de no-
 bis, in bonam dumtaxat partem, uerba fiant.

Quibus ad
 miniculis
 extra causam
 accusatorum
 fressus.

Quā intē
 fors hie
 orum.

DEFEN. DOCT. CHRISTI:

solos dignos putent, quos accusent, cōdemnēt, perdant omnes: audiat, defendat, & pro innocētia nostra nos adserat nemo. Vides uir cordatissime quā inique comparati simus: accusator tam ubiq; graciosus, tanta apud homines pro se autoritate subnixus, tantis fretus contra nos præiudicijs, nos uero nō iam rei, utpote de quorum re disceptetur, sed antea condemnati quam accusati: quos tanta orbis portio indignos iudicet, qui audiamur, quid? qui pridem quam plurimis habemur sacri & intestabiles. Sed eam cotidie experiris hominum peruersitatem, eam ad calumnias cum credendas, tum excogitandas, facilitatem: sic perspectam habes ordinis cum Theologici, tum Ecclesiastici sanctimoniam, ut non dubites fore longe iniquissimum, si quis ad horum accusationē, tam præclaros principes & Respub. in auditos, & indefensos, condemnandos existimet: aut à defensione repellendos. Deniq; quis Christo uere deditus ignoret, ingeniū pietatis, sic esse, ut in mundo, qui semper Deum odio habet, & in malo toto positus est, nihil audiat peius, nihil hominum odia incurrat grauius, nihil diriore dignum persecutione & crudelitate iudicetur. idq; non modo in me & meis similibus, qui grauius etiamnum cum uitijs & peccatis luctamur, sed in ipsis quoq; sanctissimis doctissimi uatibus, Apostolis, & filio Dei ipso: Sed & hoc nulli uere credentium Christo non com-

pertum

Quæ fortuna
causæ
Christi in
hoc seculo.

pertum tan to in pietatem ferri furore, non qui se
 de hoc mundo esse fatent: sed qui in regno Dei
 primi, non ipsis modo, sed tantum non toto or
 bi adorantur. Huius certe erant existimationis,
 qui occiderunt Apostolos, qui crucifixerunt do
 minum Iesum Christum. Magna itaq; necessi
 tas, ut nunc passim & docetur & uiuitur, etiam
 apud doctissimos & sanctissimos, uti illi uulgo
 habentur: mentem omnem à dignitate persona
 rum, in ipsam quæ agitur, causam, cõuertendi,
 & si in ulla alia, in hoc summopere elaborare,
 quæq; huc facere possunt, maximo studio com
 parare & promouere, ut quid in ea meriti sit, pe
 nitus tandem cognoscatur. Non hic multorum
 opes, non fama, non uita deniq; corporis: sed fa
 cultates uitæ beatæ, nomen inscriptum in cœlis,
 uita deniq; æterna agitur. Sic quoq; in omnem
 uitam mortalium errores irrepsert: eæ inua
 luerunt tenebræ, sic fermentata, confusa, & per
 turbata sunt omnia. ut nemo profecto monitor
 contemni debeat. In supremo nauis periculo,
 quis non aduocatur in consilium, in deploratis
 mortis quis non rogatur remedium: militiæ,
 ubi res desperatæ sunt, quis tam gregarius, quis
 adeo tiro, quem fastidiant monitorem summi
 etiam duces: Ergo causa ipsa pietatis & ingeniũ
 eius: labes istæ & corruptelæ, quæ in primis
 quoq; Ecclesiæ ordinibus tam palam extant: tã
 miseranda ueræ religionis ubiq; & ruina, & pe

riculum, in hac graui dogmatum concertatio-
 ne: quæ denicq; hic legis, quanq; inconcinna, tñ
 ueritatis indubitate, moueāt te & Cancellariū &
 Cardinalē: ut id iuris nobis in Gallia uestra, quæ
 religionis & æquitatis nomine multis sæculis
 optime audñt, impetrare studeas: qđ nullis quā
 libet etiam extremorum scelerum dephensis &
 manifestis, uel apud Barbarissimas gentes, nega-
 tur: ut nimirum & nostra, ad tam diras, nec mi-
 nus falsas Episcopi huius criminationes legi
 publice possit defensio. Quid enim foret iniqui-
 us, quid à laudibus Galliarum æque alienum,
 quid magis indignum titulo Christianissimi re-
 gis, quam licere huic Episcopo, tot principes &
 Res publicas, eundem Christum adorantes, &
 ob id cœlesti cognatione uobis fratres: deinde ci-
 uilis etiam societatis atq; fœderis consortes: nā
 Rex christianissimus hos quoq; principes, &
 Res publicas amicos & confœderatos appellat,
 eiusmodi criminibus, quibus perniciosiora &
 atrociora ne fingi quidem possunt, appetere,
 idq; non apud Galliarum modo, sed totius Eu-
 rope iudicium: & id omne tam procul ab omni
 ueritate, imò ueri specie, quam summa & incō-
 parabili cum immanitate: ipsis uero fratribus,
 commembris, amicis, & confœderatis, negari
 locum defensionis tam ueræ, tamq; religiosæ, q̄
 necessariae. In qua si quid uani, si quid impij ad-
 miscuerimus, inprecamur iam ipsi nobis, ut
 Deus

Defensio
 hæc nihil ha-
 bet prauo-
 rā dogmatū

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

Deus perfidiæ admissæ in causa nō nostra, sed sua, qua nihil ulciscendum grauius, pœnas eo exemplo sumat: ut toti orbi monimēto simus, in causa ueritatis ex uero agendi, & in negotio religionis profani nihil admiscendi. Ne desit autem iusta uobis cautio, non postulamus, ut hæc nostra defensio in publicum, non dum à uiris uere p̄hs & iudicare in his ualentibus, excussa & explorata p̄deat, ita ut crudelissima & impien-
 tissima ista Episcopi accusatio erupit: legat̄ antea & iudicet̄ à p̄hs doct̄isq; uiris, n̄s, quibus est ali-
 quis numinis metus, apud quos ualet studium aliquod Dei, quibus est nonnullum de rebus Christi iudicium: qui non ex omni uita sua ipsi de se dare testificantur, quod quæ Dei sunt, non ignorant modo, sed ne ferre quidem possunt: ei scilicet uiuendi instituto mancipati, quod ne-
 mo non uidet præceptis Christi modis omnib⁹ aduersum & repugnans. Verum enim uero ubi uos uideritis hic nihil non ex sententia domini nostri Christi dici, nihil non syncerum, germane-
 neq; Christianum afferri: & quæ forsā adhuc disputant̄ apud aliquos, sic proponi modeste, sic expendi religiose, ut inde nemo non ad sim-
 plicissimā Christi cognitionū inuitetur: tum qđ non modo absq; noxa, sed cum certa pietatis ac-
 cessione à bonis p̄hsq; uulgo legi posse iudicaueritis: id ne arceatur publico, neu bonorum lecti-
 onē interdicaur, pro uiribus obsecro des ope-
 ram, factu

Probantur
 hæc anteq̄
 a uulgo per-
 mittantur.

DEFEN. DOCT: CHRIST:

ram: facturus eo indubie q̄d debes Christo do-
 mino, quem qui etiā in minimis eius, quorum
 in hoc sæculo *ὄνδεις λόγος*, nō agnouerit, colu-
 eritq̄, hūc ipse quoq̄ negabit coram patre suo.
 Debes hoc æquitati quorūlibet animis impres-
 sã, quæ reo plus etiam fauoris quàm accusato-
 ri deferre suadet. Debes nomini & existimationi
 regis Christianissimi, cui quid accidat indignius
 & æque pudendū, atq̄ repelli in eius regno à de-
 fensione amicos & confœderatos. & eos, tam
 sæua & importuna, nec minus conficta & men-
 daci criminatione imperitos: idq̄ in causa religi-
 onis, qua nulla potest esse maior. Debes id & di-
 gnitati tuæ, splendoriq̄ muneris tam præcullen-
 tis. Debes deniq̄ hoc ipsi humanitati, quæ cum
 nihil humani à se alienum ducit, haudquaq̄ pu-
 tabit negligendā, & famam & salutem tot prin-
 cipum & ciuitatū, quæ hic Episcopus in grauissi-
 mum discrimen adducit. Hoc uero quòd toties
 commemoro, nec patior hanc priuatim meam
 causam esse, sed facio eam, ut profecto est, tam
 multorū, ne inde esse suspiceris, q̄ uel postulem
 multitudinis apud te rationem haberi, quā mo-
 do confessus sum deteriora ferè sequi: aut quòd
 causæ diffusus, in multitudine simul errantium
 mihi quæram latibulum: uel certe cupiam fulgo-
 re magnificorū nominum, quo minus mea cer-
 natur impietas, oculos uobis præstringere. Hæc
 ipsa certe Apologia fidē tibi faciet, nihil me sen-
 tire,

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

tire, nihil docere, nihil admittere, quod non sicut
 in diuinis scripturis aperte continetur, ita diserte
 confessi sunt, & ditis utraq; lingua suæ confessi-
 onis huius libellis, principes & ciuitates: illi, qui
 hodie inter Germanos à traditionibus Pontifi-
 cijs, ad puriorem Christianismi obseruantiam
 concesserunt. Vere igitur non tam meam hanc,
 quàm omnium istorum causam defendendā su-
 scipi. una fides est. eadem de religione sententia,
 cōmune periculum. Si iam pñs uel unum quem
 libet abiectū hominem affici iniuria abominan-
 dum, quid eis esse debeat, ubi adeo intolerabili-
 bus iniurijs atq; calumnijs petuntur tam multi,
 & inter hos minime pauci, quos dominus in eū
 locum euexit, ut maxima hominibus cōmoda
 attulerint, & etiamnum adferant: Istuc optarim
 per te Galliarum proceribus in hoc inculcari, ut
 iustam tandem admittant causæ nostræ cogniti-
 onem. nec usq; satis habeant, damnari inauditos
 nos, indiēta causa, ab ijs: quos facile uident, q̄
 sint à regno & studio Christi alieni. Eundem u-
 trinq; Christum inuocamus: ut ergo quæ uera
 sit & germana Christi religio, solide demum ab
 omnibus cognoscatur, quid nō tentandū, quid
 non moliendum: ab ijs dumtaxat, Christo qui
 uere studēt. Nos sane nec à uobis, nec alijs ortho-
 doxis ulla ex parte recessimus: in ijs, quæ Chri-
 sti sunt, id quod ueri Christianismi hostes falsis-
 sime criminantur. uicia modo & labe, quæ per
 illos

Sinodum
petimus.

illos Ecclesiis & toti sacrorum mysteriorum ad-
 ministratiōi oblata, nemo bonus non deplorat
 nihil prorsus, quod recte & ordine in ecclesia cō-
 stitutum est, delinare studemus. Synodi, sed ad
 modum pristinum, ueramq; rationem coactæ
 remedium, boni omnes nobiscum tot iam sæcu-
 lis implorant, sed adhuc frustra. In hoc ergo
 ut incumbatis, quo graui ac seuera aliquando
 instauratiōe misere adeo collapsis Ecclesiæ re-
 bus, consuleretur: id uero est, quod quærimus,
 quod fatagimus, quodq; unice in hac defensio-
 ne spectamus. Huius uero quæ uos adeo, aut ali-
 os cura subeat, si illis titulo tenus Ecclesiarū cu-
 ratoribus, summa rerū ecclesiasticarū permissa,
 ipsi de omni Christianæ rei constitutiōe securi-
 sitis: & interim iniquissima illa pseudotheologo-
 rū & Episcoporū contra nos tantū ualere siue
 ritis præiudicia, ut religio sit nostrā causam co-
 gnouisse: persuasumq; sit & uulgo, & quibusq;
 optimatibus & principibus, pauculos modo
 & obscuros quosdam homuntiones impietatis
 cestro percitos, quæcunq; in Ecclesia recte & or-
 dine cōstituta sunt, nefarijs & impijs, nec minus
 insanis quibusdam commentis conuellere, con-
 traq; Deum ipsum, cælites & terrigenas omnes,
 ut hic Episcopus sine sine & modo uociferatur,
 satanico ausu belligerari: Ipsa itaq; ratio pietatis
 compellit, ut nihil non moueamus, quo bonos
 religiososq; uiros, quibus omnino licet rationi
 bus

bus, huc incitemus, ut cognosci publicitus
 queat, quæ nã illa sunt, quæ nomine doctrinæ
 Christi recepimus: quæ illa religionis nouatio,
 cui⁹ nos tam multi traducunt. Cui⁹ apud omnes
 cordatos non abs re plurimũ momẽti habet, ut
 rem cognoscere sustineat, si eam uideat, & mul-
 tis & bonis curæ esse: si ad plurimos, eosq; præ-
 stantes & eximios pertinere animaduertant.
 Atqui hæc sola mihi ratio est, uir amplissime,
 cur id q̄ non paucorum, nec uulgarium hæc,
 quàm institui, defensio sit: quamq; late pateat
 multosq; contingat hæc quam suscepi causam,
 diligenter adeo commemorare uisum est. Fac er-
 go, qui Christo domino omnia, tantę germanię
 portioni aliquid iure deferas: qui hoc mun⁹ ge-
 ris, ex quo præcipue tibi incūbit in bona causa
 laboratib⁹ adesse: fac inq; ut pateat ad cogniti-
 onẽ honorũ in Gallijs aditus, his quæ pro ipsa
 Christi religione, proq; innocẽtia tã multorũ,
 quos nemo Christi spiritu præditus, non in pre-
 cio habuerit, si eos nouerit, ne dum ad defensio-
 nẽ tam piã quam necessariã admiserit, adfe-
 ram, simplicissima in omnibus ueritate & fretus
 & usus. Adduci adhuc rex christianissimus se
 passus non est, ut citra legitimã totius causę
 nostræ discussionem nostri condemnationem
 ratam haberet, se seq; executorem eius præsta-
 ret: quantumuis id extorquere ab eo ñ moliti
 sint, q̄ suo iure se imperare illi quiduis posse exi-
 stimant

Aequitas
regis. |

stimant. suo pte quoq; ingenio detestari haud leuiter fertur omnes eos, qui friuolis istis Theologorum uestrorum praëiudicijs, imò calumnijs, quemq; hæreseos crimine infestare audent: hinc nobis spem firmamus, si tu modo probe annixus fueris, regem, ingenio alioqui æquo & humano, minime grauatim admissurum, ut in regno suo sicut impune legitur, quam Abrincensis ille in amicos & confœderatos eius falsissimam scripsit criminationem: ita libere quoq; legi possit, quam ueram & religiosam hic pro eisdem offero apologiam. Dominus uero id donet, cum tibi consulere, tum regem concedere, quod ut in ipsius gloriã, ita & in uestram salutẽ fuerit: nobis quicquid euenerit ad salutem cooperabitur: abunde tuis, quicquid totus orbis moliatur: dum ipse, cui pater dedit potestatem omnium, caput nostrum fuerit. Quod nostri officij est, ne quæ eius sanctissima dona sunt, uel in nobis, apud uos male audiant & fastidiant, ne dicam, id quod iste audet Episcopus, blasphemetur, & durissime deuouentur, cauere cupimus: & in hoc operam nostram adhibere, ut Euangelio Christi rite cognito, quotquot eius sumus, in ipso undiq; cõspiremus. Stat uero fundamentũ illud, Dominus nouit, qui sunt eius: & recedat ab iniquitate quicumq; inuocat nomen Christi.

Defensionem uero hanc sic partiar, initio &
per

per omnem libellum suum criminatur nos Epi-
 scopus, defectionis ab ecclesia Christi, & eius fu-
 roris, ut semel euertere diuina iuxta & humana
 conemur. hoc igitur crimen secessionis à corpo-
 pore Christi, & in regno eius seditionis primū
 depellam: ostendamq; nos etiamnum cum om-
 nibus Christo uiuentibus esse per omnia coniu-
 ctos, obedientiæ Ecclesiasticæ nulla in re nos sub-
 duxisse, nihil in dogmatis uel ritibus impie no-
 uasse: excepto q; eo solo, q; proh dolor nõ seueri-
 ter satis & studiose uitam nostram iussis Dei cõ-
 formem exhibemus, in nullo nos ab institutis
 Christi & Ecclesiæ deflectere. Hoc ut caput est Epi-
 scopalis criminationis, quod per omnem accu-
 sationem accerrime urget, ita primo loco expedi-
 am: & ea causa, quæcunq; hodie sacrorum dog-
 matum & rituum controuertuntur, excutiam,
 nostramq; de eis fidem cum explicabo: tum con-
 gruere cum sententia omnium orthodoxorum
 demonstrabo. Deinde satisfaciam de eo, quod
 nominatim intendit, & de quo titulum suæ cri-
 minationi fecit, insigniens nos, nota impietatis
 non Berengarianæ, ut ipse uocat, sed profecto in-
 auditæ: hoc loco simul exponam, & id fide opti-
 ma, qd nam sentimus & docemus de hoc sacro-
 sancto mysterio diuinissimæ Eucharistiæ, de uera
 ueri corporis & sanguinis domini nostri Iesu
 Christi in sacra cœna præsentia & manducatio-
 ne. Hic eiusmodi mendacijs & calumnijs in inui-

Partitio de
 fensionis.

diam nos hic Episcopus trahere molit̄, ut quod magis uane, æquæ infidiose, & crudeliter scriptum sit. legerim nihil, nullo in loco nostra ita ut habent, uel citat uel intelligit, & si quod mireris, mea etiam uerba suo libello inseruerit: omnia p̄uertit & transformat, plurima affingit, & quæ non nisi ab ipso Satana confingi potuerunt, horū nos facit autores & adsertores, inde in nos, tanq̄ horum omniū conuictos & manifestos, ita debachatur, ita furit, ut non in Sorbona, sed apud ipsas furias institutus, uideatur, hisq̄ ipsis agitari quantus est. Tertius locus breuem habet responsionem ad infinitam conuictorum & maledictorum farraginem, qua libellum suum sic obruit, ut si conuicia & maledicta libro isti eximas, reliqua facile unus quaternio paginarū comprehenderit: cum libellus constet sex & semissi.

Ista sic exequi studebo, ut meminisse uidear, me Christianum ad Christianos scribere, & causam Christi apud eorum tribunal agere, Christi gloriam qui ex animo quærent, nec etiam oblitus esse, me rem habere cū aduersario, qui habetur Episcopus, Huic nomini & loco deferā quod debeo, ut cumq̄ ipse se non solū quid Episcopum, sed ne quid hominem Christianū, imò tolerabilem Ethnicum deceat, multum pensi habuisse, nimium clare testetur. Equidem nihil unquam de hoc homine audiui. quo ingenio, quibus mo-

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

bus moribus præditus sit: quæ denique apud bonos existimatione. Literarum studium maius quàm Theologi Sorbonici hæctenus soliti sunt, præ se ferre: sed eiusmodi tamen, ut eum ex hoc ordine esse facile agnoscas. Subinde excidunt, quæ animum uidentur indicare à solida pietate minime abhorrentem: sed nimia illa confidentia dånandi ea, quæ non dum, qualia sunt cognoscere rite instituit, mentem simul prodit ad id non dū roboratam, ut pondus nominis Theologici, & on^o infulæ Episcopalis sustinere ualeat. Sed quicquid sit de animo huius Episcopi, Domini est hunc iudicare, nobis ex dictis factisque æstimari debet. Vt uero & ea ipsa mihi perspecta nō sunt, excepto hoc uno scripto, totum hominem Domino & Ecclesiæ iudicandum relinquam: & cū non ignorem etiam eos quos dominus habet singulariter charos, eo interdum tentationis prætrahi: ut quæ Christi sunt, zelo Christi, sed qui præter scientiam est, acerrime persequantur: ita libet isti nostro plus nimio licet acri, & plane importuno aduersario, hoc in nos scriptū, quamlibet immane, quàm humanissimè tamen interpretari: nihil accipere iniquius, nihil exaggerare, perque omnem nostram defensionem sic eum tractare, ut quem credamus quærere dominum, esse seque sanabilem: non nostrā enim, sed Christi causam agimus, ipsique inferuire ad id, ut quærat & seruet quod perijt, instituiimus, non id spectan-

DEFEN. DOCT. CHRIST.

tes, cognoscatur q̄ innocentes nos, sed quæ ue
ra sit & germana Christi doctrina, certumq̄ il
lud Euangelium, quod est uirtus ad salutem
omni credenti. Ipse Dominus hoc institutū no
strum, quod dedit hoc animo suscipere, regat &
tueatur, idq̄ quod ex eius sententia dicimus,
sic intelligi quoq̄ & recipi à suis largia
tur. Ei omnis gloria, & imperium
Amen: quem sedulo precamur
te sibi totū addicat, suæq̄ glo
riæ inseruire faciat, quæ una
& summa est fœlicitas.

ARGENTORATI VII.

Calendas Septembris.

AN, M. D. XXXIIII.

P RIMO ergo de crimine hæreseos & dese-
 ctionis ab Ecclesia Christi: hoc, cum no-
 bis accusator hic noster ubiq; scripti sui,
 immanissimis sane uerbis impingat. in
 nuncupatoria Epistola sua ad Senatum popu-
 lumq; Rothomagensem, hoc nos orbi commen-
 dat elogio.

Nunc inquit eoúsq; hæreticorū (hic inter mi-
 tiores titulos est, quibus nos iste Episcopus in-
 signit) processit audacia, ut omnia sacra propa-
 nare (si possint) audeant. Nunc suas attollunt cri-
 stas, nunc demon cornua sumit. Olim insidiaba-
 tur diabolus ut draco: nūc rugere incepit ut leo.
 Et post quædam. Iam em̄ quid non audebat no-
 stri sæculi hereticorū rabies furibunda: quæ nec
 uiuis parcat, nec mortuis? cœlites enim simul ac
 terrigenas omnes, supos & inferos, uiuos cum
 mortuis, uno mucrone confodere enititur: dum
 suffragia defunctis, honorem superis, ecclesiæ
 obedientiam, sacris libris interpretationem au-
 ferre contēdit: sola interim capitis somnia, & ea
 quidem uanissima colunt, amplectuntur, uene-
 rantur, adorant, omnia confundunt, omnia per-
 uertunt. Deniq; cœlum terræ miscent, & mare
 cœlo. Et ne quid intentatum relinquunt, ipsi deo
 summo in faciem resistere nituntur: qui corpus
 Christi sacratissimum in simulacrum aliquod,
 ueluti quandā effigiem & Idolum, sub typi &
 figuræ nomine commutare non erubescunt. Ad

Verba cri-
 minatoris
 Episcopi.

extremum si nō resistitur illis, montes & maria,
ac terras, cœlūq; profundum, quippe ferant ra-
pidi secum, uerrantq; per auras, ut de uentorum
effrenata rabie scripsit Latinus Homerus. Et in
præfatione ad Berengarianos (hanc appellatio-
nem nobis peculiarem facit.) Illud autem mira-
bile est, & nullis omnino auditum sæculis, q̄ uos
uestra tm̄ temeritate freti, nec cōsulta nec audita
Ecclesia, cuius mēbra eratis, om̄es eius sacros
rit⁹ euellere radicē attēstastis, & funditus auerte-
re, sine foro, sine tribunali, sine parte, sine iudice.

Sic tractamur, qui in domino Iesu fratres su-
mus, qui uobis inter amicos & cōfœderatos nu-
meramur: idq; ab Episcopo, quem præ alijs de-
cet esse humanum, erga quoslibet, idoneum &
studiosum ut doceat: sic comparatum ut malos
ferat, & erudiat cum m̄suetudine. 2. Timoth. 2.
Sed forsā hic sibi nihil duri, nihil immāsureti di-
cere uidetur, dum nos criminatur, & id tam fal-
so, prophanare omnia sacra, idq; sumptis corni-
bus & ferocia leonina mali dæmonis: rabidos,
furentes, nec uiuis nec mortuis parcere, cœlites
& terrigenas omnes, superos & inferos, uiuos
& mortuos uno conari gladio confodere. suffra-
gia defunctis, honorem superis, Ecclesiæ obedi-
entiam, sacris literis omnem interpretationem,
auferre conari, sola interim capitis somnia, & ea
quidem uanissima colere, amplecti, uenerari,
adorare. omnia confundere, omnia peruertere,
deniq;

Summa cri-
minationis

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

deniq; cœlum terræ miscere, & mare cœlo. ipsi Deo summo in faciem resistere, corpus Christi sacratissimū in simulacrū aliquod, ueluti quamdam effigiem & idolum, sub typi & figuræ nomine commutare, hisq; agitari furis: ut si nobis non resistit, montes & maria, ac terras cœlumq; profundū ablaturi rapidi simus, uerrituriq; per auras. nos enim omnes sacros ritus Ecclesiæ euellere radicitus attentare, & euertere funditus. Ad hūctā religiosi Episcopi clasticū q̄d aliud q̄ totus in nos orbis armari debeat, adq; opprimendā tantā pestem, rerumq; omniū erynnim insurgere, quicquid uspiam mortalium est.

Sed uideamus, q̄ in nos ista tam inaudita & furialia maledicta cōpetāt. Christiani id domini sui sequentur. ex uerbis tuis iustificaberis, & condemnaberis. Affirmamus ergo in domino, & attestantibus, quorquot nostra cognouerunt, oīa ista crimina esse uanissima, & nulla prorsus causa, quæ quidem à nobis extiterit conficta. Nulla sacra prophanamus, nullos superos uel inferos cōfodere quærimus, nihil cōfundimus uel euerimus: quod sit ab Ecclesia quidem Christi constitutum: sed quæcunq; tradita sunt diuinitus, quicquid unq; Christi ecclesia, aut recepit, aut instituit, his simplici inhæremus corde, & fide certa. Huius ut fidem faciamus, ipsi hic bonis omnibus contentebimur, quæ sit de omni nobis religione sententia, quidue nouandum duxerimus.

Generalis
purgatio.

Confessio
fidei nostræ

Principio dono Christi firmiter assentimur omnibus quæcunq; facer ille diuinorum Bibliorum canon complectitur: idq; ad sensum omnium orthodoxorum, omni procul falsa interpretatione repudiata. Nullum est in Ecclesia receptum fidei nostræ symbolum, cui non in omnibus in hæreamus. Deinde quæ religionis nostræ dogmata nobis à Nicena, alijsq; sacrosanctis synodis, illis uetustis, tradita sunt, item quæ leguntur apud Tertulianum, Cyprianum, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, Chrysostomum, Cyrillum, Nazianzenum, & quicquid est maiorum gentium patrum. Postremo etiã quæ isti uiri Dei in sacras literas concorditer scripserunt, Ecclesiæ in eo sententiam, imò spiritus sancti exponentes, hæc inquam omnia sacro sancta habemus: ubi uero illi ut homines inter se ipsi uariant: illos sequimur, quos licet agnoscere sensum scripturarum certius esse consecutos.

Observan-
tia maiorum

D. Augustinus inter scripta Canonica, & aliorum, quantalibet illi sanctitate, quantaue doctrina polleant, hoc interesse putauit, illis ut in omnibus fides simpliciter accomodanda sit, cuncta penitus dubitatione seclusa: his autem non quia ipsi ita senserunt, & docuerunt, sed si quod sentiunt, uel per autores canonicos, uel probabilem rationem persuaserint. imò licere salua quæ illis hominibus debetur honorificentia, improbare etiam atq; respuere, si forte inuenerimus aliter
sensisse

senſiſſe, q̄ ueritas habet, diuino adiutorio intel-
lecta, uel alijs, uel nobis iſſis. Hæc uere diuina
ſententia ita recepta eſt, ut inſerta ſit decretis Pon-
tificijs Diſt. 9. Quis ergo uir pius dum taxat, cri-
mini det, hanc ſi ſequamur?

Quis catho-
licus, quis
hæreticus.

Iam uelim definiat hic Episcopus & Theolo-
gus, quæ nã ſit recta & catholica fides, quibusq̄
articulis ea cõſtet, quid deniq̄ hæreticum faciat.
Scholaſtici definiunt cum rite credere, qui n̄s,
quæ in ſcripturis nobis reuelata ſunt, ſolide aſ-
ſentit: Hæreticum uero, qui ex illis aliquid perti-
naciter negat, uel adſerit quod cum his pugnat.
D. Auguſtinus addit, gratia alicuius commodi
temporalis, & maxime gloriæ & principatus.
lib. de utilitate credendi. Id quoq̄ nemo non fate-
tur, ſcripturam ſacram ita fidei regulam, ut nul-
la prorsus contra eam rite intellectam ualeat au-
toritas, nulla ratio, nulla conſuetudo, nulla ob-
ſeruatione. Scripturam uero à primis illis ſanctis
patribus Cypriano, Hilario, Auguſtino, & hu-
ius claſſis reliquis hætenus rite intellectam eſſe,
ut quæ ſunt ad ſalutem creditu neceſſaria, ſancti
illi uiri & cognouerint, & concorditer quoq̄ do-
cuerint, nec aduerſari⁹ ut arbitror iuerit inſicias.

Iam ſi uel hic ipſe Episcopus uel alijs euerint,
nos aut dogma aliquod amplexos, quod non
ex diuinis ſcripturis, & his rite intellectis indubi-
tato conſequitur, idq̄ adſtipulantibus illis pri-
mè in Eccleſia autoritatis ſcriptoribus: aut ritè

aliquem instituisse, qui non aperte ex scripturis comprobetur: aut certe ab ullo dogmate obseruationeue, quæ scripturæ autoritate nitatur recessisse, ipsi nos hereticos fatebimur, Ecclesiæ hostes & euersores, & quicquid omnino uel hic Episcopus quamlibet acer & iratus uoluerit. Si autem res ipsa testatur, nos nihil penitus uel in doctrinam, uel ritus admisisse, quod non ipse diuinæ literæ manifesto tradunt: nihil item eorum labefactasse, quæ scripturarū autoritate constant: agnoscat, quibus Christi religio est, Episcopum hunc ex prauis animi libidine, & immerito nostri odio, tantis in nos desequire criminibus.

Ne autem uidear generali hac depulsiōe, uelle ea in quibus à receptis dogmatibus ac ritibus defleximus, dissimulare, & singula ingenue percurrā, in quibus uel in speciem à doctrina institutisq; uulgo receptis, uariare uideri possumus.

Caput omnium est de iustificatione, hoc est, de ea ratione, qua homini possit contingere, ut securus sit iudicij diuini, certus beneuolentiæ & misericordiæ Dei, persuasus se haberi Deo inter iustos, & participes uitæ beatæ, condonatis omnibus quibus ipsum offendit. Scriptura siquidem per קריא, quod iustificari nobis reddi solet, intelligit secundum aliquem iudicari, & si is reus sit, idem est, quod absolui, Deute. 25. Cum extiterit causa inter aliquos, & uenerint ad iudicium, eum qui iustus est, hoc est, bonam causam habet

De iustifica
tione.

iustificare.

habet **קריא**, id est, iustificate, hoc est, iustum pronunciate. **אשיא**, id est, improbate, hoc est, improbum iudicate. Hoc significatu D. Paulus hac uoce utitur, dum inquit, fide an operibus iustificemur, cumq; scribit Roma. 8. Quis accuset electos Dei? Deus est, qui iustificat, id est, absoluit eos. Ergo iustificari nos apud Deum, est nos à Deo reatu peccatorū absolui, & recipi in gratiam.

Quo igitur hoc ipsum nobis contingat, hoc est, quid nam illud sit, quo remissionis peccatorum, & reconciliationis cum Deo, id est, nostri iustificationis, compotes & certi euadamus, id uero est caput eorum omnium, quæ nos inter & Theologos Scholasticos controuertitur. Ea etiam prima est quæstionum, de quibus uniuersi mortales solliciti sunt. Sic enim conditus homo est, ita iudicij diuini metu tenetur & exagitur, ut esse animo tranquillo nunq; possit, dum de beneuolentia ac fauore erga se Dei certus non est. Ut ergo quiuis sentit, Deo haberi odio impium & impietatem: & quicquid prauè fit, esse ei abominacionem: ita persuaderi nemo potest, Deum sibi fauere, & locum inter suos daturum, nisi credat eum sibi peccata condonasse, & nunq; imputaturū. Hinc Paulus probās nos iustificari fide, non operibus, adducit illud Psal. 32. Beati quorū remissæ sunt iniquitates, quorū tectum peccatū Beatus cuiuscq; Dñs peccatū non imputauerit.

Id certe

Finis bono-
rum & ma-
lorum.

Id certe Deum habere placatum ac propiciū finis bonorum est, & supremum omnium quæ experimus, ita ut finis malorum & ultimum eorum quæ fugimus & auersamur, habere Deum iratum, peccatis nondū deleris. Quid enim præterea homo requirat, si nouit Deum, qui nutu suo regit & dispensat omnia, sibi fauere, filijq; loco ac numero dignatum esse? Ita quæ possit ei fieri malorum accessio, qui sentiat infensum sibi Deū, quo indignāte, necesse est aduersari omnia? Hinc spiritus sanctus facit in omni scriptura primum expetendorum, persuasionem misericordiae Dei, peccata remittentis: & primum fugiendorum, indignationem sentire Dei, peccata retinentis, & ulturi. Huic quoq; animus noster sua pte natura adstipulat, qui sentit nimirū se nunq̄ ueram posse consequi indolentiā, solida frui uoluptate, perfectam cōsequi uirtutem, & reliqua, in quibus error philosophorum finem bonorū posuit, si de Dei erga se fauore dubitet: cum is nutu suo administret omnia, & eius solius munere & uirtus ipsa, & reliqua bona obteniant. Sic quoq; uenundatum se peccato, ut D. Pauli uerbo utar, qui uis experitur, ut eo uirtutis nunq̄ se peruenturum uideat, quin si non detur sperare Deum sibi peccata non imputaturū, & se plane gratuita beneficentia uitæ coelestis facturū competentem, de omni felicitate sua animum prorsus despondere necesse sit. Nihil igitur bonorū ultra
id, cer

CONTRA ROB. EPIS. LBRIC.

id. certum esse, Deum nobis peccata condonaturum, experi potest: nec malorum aliquid ultra id formidari, cum peccata non condonaturum.

De ratione itaq; qua istuc adipisci licet, ut Deum abolitis peccatis, propitium, & uitæ beatæ largitorem experiamur, hoc est, de nostri iustificatione, nobis cum Sorbona forsan non per omnia conuenit. conuenit autem cum ipsis arcanis literis, conuenit cum orthodoxis Patribus ad unum omnibus. conuenit deniq; & cum sani oribus Scholasticis.

Nostra enim hæc fides est, cū natura simus filij iræ omnes, ut quorum cuncta cogitatio à puero ad malum propendat: cumq; nemo non gloria Dei, hoc est, diuinæ sortis communionē destituatur, adeo, ut renasci nos oporteat è supernis: nō esse in nostris uiribus, ut ab innata nobis prauitate nos adseramus: nec in ullis nostris operibus, ut uel peccatorū abolitionem, uel iustitiæ facultatē nobis ipsi paremus. Cum igitur ex nobis nihil quàm offendere Deum possumus, & ante gratiam nostri innouatricem mala tantum merita habemus, ut D. Augustinus subinde prædicat: Deus ex sua ipsē bonitate nobis peccata remittat, & ad iustitiam regnat necesse est. Id uero statuit Ihs quos ad uitam elegit præstare, intercedente satisfactione Domini nostri Iesu Christi. Vere itaq; ut D. Paulus scribit, gratis iustificamur, ex gratia Dei, per redemptionem, quæ in Christo

Ephē. 2.
Gen. 8.
Roma. 3.
Iohan. 3.

Christo Iesu: Rom. 3. Seruati sumus ex gratia p
 fidem, & hoc non ex nobis, Dei donum est, non
 ex operibus, ne quis gloriatur, ipsius figmentū
 sumus, conditi in Christo Iesu ad bona opera,
 quæ præparauit Deus, ut in ipsis ambulemus:
 Ephe. 2. Quid possit his dici clarius, quid euiden
 tius: Iam ut religiose istis D. Augustinus inhæ
 reat, qui ignoret, qui uel unum ex ijs libris euo
 luerit, quos scripsit contra Pelagianos, imò &
 alijs, quos scripsit, post hanc hæresim exortam:
 Atqui Augustinum sequuntur Scholastici. Ma
 gister enim sententiarum, cuius commentarij
 Scholasticis sacrosancti sunt, fidē D. Augustini
 hoc loco sequitur. Hinc iactatum illud in omni
 schola, hominem, primam gratiam mereri non
 posse, & ut quicq; mereatur, & præuenientē, &
 cooperatē Dei gratiā, uimq; certā spiritus sancti
 requiri. Etenim q; Mag. Sent. in hac re cōcludens,
 scripsit hominē semper & peccare & nō peccare
 posse, ut semper nos liberi cōfiteamur arbitrij,
 id intellexit de naturali, ita ipse ibidem loquit,
 aptitudine, quam mens hominis habet ad credē
 dum, uel diligendum: quæ tamen non nisi gra
 tia Dei præuenta, & credit & diligit. Nam ut
 D. Augustinus in libro sententiarum Prosperi
 ait, quem hoc loci Magister adducit. Possē habē
 re fidem, sicut possē habere charitatem, natu
 ræ est hominum: habere autem fidem, sicut ha
 bere charitatem, gratiæ est fidelium. Eo itaq; q;
 Magi

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

Magister affirmat hominem semper posse non peccare, nihil aliud est, quàm semper naturam hominis eiusmodi esse, quæ spiritus iustitiæ capax sit. Augustino enim subscribit dicenti. Voluntas est, qua & peccat & recte uiuitur: uoluntas uero ipsa nisi Dei gratia liberetur à seruitute, qua peccati serua facta est, & ut uitia superet, & ut adiuuetur, recte pieq; uiui à mortalib. non potest. libr. retracta. cap. 8. Hactenus igitur ne à scholasticis quidem, qui sunt paulo saniores dissentimus. Volumus siquidem & nos euitata charybdy Manichæorum, qui adfirmabant hominem non posse non peccare: propterea q̄ esset natura mala, à malo dæmone conditus, ut non incidamus in scyllam Pelagianorum, qui contra gratiam merita statuebant uoluntatis humanæ. Quicquid homo egerit, id sua ipsum uoluntate & libera, quia minime coacta, agere agnoscimus: at qui ad bonum, ut uelit quæ probantur Deo, & ideo recta sunt, tam libera nō est, ut scriptura hominis ad iustitiā inclinationē, non modo à lege peccati liberationē, sed regenerationē, & noui hominis creationem uocandam iudicabit. Inde est q̄ Augustinus scribit. Nolentem quippe misericordia Dei præuenit ut uelit uolentem subsequitur ne frustra uelit.

De his ergo. Gratia & libero arbitrio, ipsiq; humani ingenij uirib⁹, nō est, in quo uel à recentioribus Theologis uariemus. Credere & diligere

De gratia
& lib. arb.
cōuenit.

gere, & quicquid boni facimus, utiq; uoluntatis est, & liberæ, non coactæ, sed ultro huc properantis. hanc autem uoluntatem, istuc liberum & sanctum arbitrium, Deus ex sua sola bonitate, nullo nostro bono motus, donat & inoperatur. iuxta illud Deus est, qui efficit in uobis, & uelle & perficere. Philip. 2.

De meritis Sed nec de meritis pugna est, ea nulli reijcimus, etiã uite æternæ, dixit enim dominus. si quis sua causa quicquã reliquerit, id eum hic recepturũ centuplum, et in futuro sæculo uitam æternam Mercedem etiã non raro paciscitur. At quid dicemus merita? bona ne an mala opera? Mala nostra sunt: bona præparat in nobis Deus, ut in illis ambulemus. Eph. 2. Et Augustinus ad Sixtũ presbyterum, quem citat Magister. Distinct. 28. Quid est meritum hominis ante gratiam, cum omne bonum nostrum meritum, non in nobis facit nisi gratia? Et Thomas Aquinas fatec̃ totũ quod est hominis bonum, esse à Deo, nec posse illum mereri quicq; ultra id, quod Deus ex uoluntate sua bonitate per se decreuit honis operib; re-
Prima Se- pendere, ad q̃ t̃m ipse nos excitat & mouet, eaq; *eundz. 114.* pficit. Ea itaq; simul nostra opera sunt, quia nostra uoluntate operamur: & domini dona, quia eius donantur gratia & perficiuntur spiritu, q̃ ipse uoluntatem nostram præparat, operaturq; in nobis & uelle & efficere. Inde scribit Augustinus in eadem epistola. Cum coronat Deus me-
 ritã

COATRA ROE. EPIS ABRIN.

rita nostra, nihil aliud coronat, quam munera sua. Item de uerbis Apostoli. serm. 2. Et si tua merita præcesserunt, dicit tibi Deus. Discute bona merita tua, & uidebis quia dona sunt mea. Hæc est iustitia Dei. Hæc omnia Magister sent. tanq̃ uere pieq̃ scripta adducit: & nemo ex sanioribus scholasticis refragatur. Nec dubium quin ita ut D. Augustinus, scriptor tam catholicus de his dogmatizat, Ecclesia Christi & ante eius, & post eius tēpora senserit. Hęc ipsa uero sunt, quæ cum ipsi hac in re credimus, tum alios docemus: nihil ergo causæ habuit à nobis aduersarius Episcopus, quantum quidem attinet ad hæc prima doctrinæ Christianæ capita, de nostri iustificatione, de gratia, libero arbitrio, meritis, ut nos hæreseos, & impiæ nouationis accusaret, ne dum tam atrociter.

Porro in eo Scholasticis uariamur, q̃ certū finxerunt modum & bonorum operum & pœnarum, quibus pro peccatis satisfacit: quem modum homines non implere modo, sed excedere etiam ualeant: & plura uel pati aduersa, uel parere benefacta, quàm ipsis necessarium sit ad salutem. Et hæc uocarunt opera supererogationis: ex quibus coniunctis meritis Christi, consecerunt thesaurum indulgentiarū: item satisfactiones pro ijs, quæ prauè uel admissa, uel omissa sunt.

Hic fatemur à receptis desciuimus, sed recep

C

De opibus
supereroga
tionis.

tis scholæ, non Ecclesiæ Christi: quæque non solū
 in D. scripturis non sunt tradita, aut etiam san-
 ctis patribus, sed ex diametro etiam pugnant:
 ut cum tota ratione rectæ fidei, ita cū his quoque
 quæ nobis commendarunt ueteres. Meta præ-
 fixa bonis operibus, hoc est, uiræ probe sanctæque
 institutæ, est exemplum domini nostri Iesu Chri-
 sti. In hoc enim, ut imagini unigeniti filij sui con-
 formes euadamus, Deus nos prouidit & præ-
 destinauit. Romanor. octauo. Huc enitebatur
 Paulus, oblitus eorum quæ à tergo ipsi erant:
 non dum arbitratus se consecutum esse id, aut
 apprehendisse, quod erat ei propositum. Phil. 3.
 Nullius erat sibi cōsciū, ex eo tamen iustificatū
 se iudicare non audebat. Si iam Apostolus tam
 absolutus, & qui indubie sicut plus omnibus la-
 borauit, ita propius cunctis ad *βραβείον* super-
 næ uocationis sese extulit, deesse sibi ad iustum
 modum honorum operum quæritur, qui su-
 ment sibi alij modum eum etiam superasse? Om-
 nes orant sanctū, remitte nobis debita nostra: &
 inutiles se seruos agnoscunt, etiā cum quæcunq;
 mandata eis sunt, sibi uidentur perfecisse. Ecquis
 in hoc corpore peccati, Deū diligat ex toto cor-
 de, ex tota anima, & cunctis uiribus, ita ut nihil
 prorsus contra placitū Dei admittat, nihil prætereat,
 id quod certe debemus ei, qui nos totos & finxit
 & refinxit? Nemo igitur huc sanctimonix præter
 unū Christū peruenit unquam, ut id quod ipse Deo
 debuit

Nemo quā
 rī debet,
 honorum
 perficiet.

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

debut, præstitisset, ne dū quiddā superogasset.

Iam aduersa quis plura perferat, quā ipsi cōpetant, cum omnino non sint quecūq; hic accidere possunt, digna illa gloria, quā reuelari in nobis expectamus? Rom. 8. Momentaneum est & leue, omne quod hic patimur: efficit autem æternum pondus gloriæ. 2. Cor. 4. Nec ferendo igitur mala, quālibet iniuria, & quamuis atrocità, modum quisq; suum unq; impleuerit: tam abest ut ultra eum uel tantillum sibi redundet.

Nemo otu
ra q̄ debet
aduerta pa
tietur.

Satis erat ista diuinis literis tradita esse tam clare: sed ne uideamur non etiam quantū decet de ferre interpretationi fideiq; sanctorum patrum, horū quoq; testimonia adducamus, sitq; nobis D: Augustinus, quo nemo doctrinæ catholicæ fuit obseruantior, ceterorū uelut interpres. Is in Psal. 3. hæc scripta reliquit: Quis est qui nō saluatur gratis? In quo non inuenit saluator quod coronet, sed quod damnet: non inuenit merita bonorum, sed inuenit merita suppliciorum: Si agat tanquam ueraciter ex regula legis porposita, damnandus est peccator: hac regula si ageret, quem liberaret? Omnes enim peccatores inuenit, solus sine peccato uenit, qui nos peccatores inuenit, Hoc ait Apostol^o. Omnes em̄ peccauerunt, & egent gloria Dei. Quid est. Egēt gloriadei? Ut ipse liberet, nō tu. Quia tu te liberare non potes, indiges liberatore. Quid est quod te iactas? quid est qd de lege & iustitia præsumis.

Augustin^o

Non uides quid intus confligat in te, de te, aduersus te? Non audis pugnantem & confitentem, & adiutorium in pugna desiderantem? Non audis athletam domini ab agonotheta petentem adiutorium pugnae suae? Non enim sic te expectat Deus certantem: quomodo te expectat aedior: si forte pugnes in amphitheatro. Ille tibi praemium dare potest si uiceris: adiuuare te periclitantem non potest. Non sic expectat Deus. Vide ergo: attende eum qui dicit: Condelector enim legi Dei: secundum interiorem hominem. Video autem aliam legem in membris meis repungnantem legi mentis meae: & captiuum me ducentem in lege peccati, quae est in membris meis. Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum dominum nostrum. Quare gratia? Quia gratis datur. Quare gratis datur? Quia merita tua non precesserunt, sed beneficia Dei te preuenerunt.

Item de ciuitate Dei lib. 20. cap. 17. Nunc uero non quilibet infimus illius ciuitatis, sed idem ipse Ioannes in epistola sua clamat. Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & ueritas in nobis non est. Et in Ecclesiasticis dogmatis, cap. 36. Quicumque dixerit in oratione dominica ideo dicere sanctos, dimitte nobis debita nostra, ut non pro se ipsis hoc dicant, quia non est eis iam necessaria ista petitio, sed pro alijs qui sunt in suo populo peccatores: & ideo
non

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

non dicere unumquemq; sanctorū, dimitte mihi debita mea, sed dimitte nobis debita nostra, ut hoc pro alijs potius quàm pro se iustus petere intelligatur, anathema sit. Sanctus enim & iustus erat Apostolus Iacobus cum dicebat: In multis enim offendimus omnes. Nam quare additum est, omnes, nisi ut ista sententia conueniret & psalmo, ubi legitur: Ne intres in iudicium cum seruo tuo, quoniam non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens? Et in oratione sapientissimi Salomonis: Non est homo qui non peccet. Et in libro sancti Iob. In manu ois hois signat, ut sciat omnis homo infirmitatem suam. Vnde etiā Daniel sanctus & iustus, cum in oratione pluraliter diceret: Peccauimus, iniquitatē fecimus: & cætera quæ ibi ueraciter & humiliter confitei, ne putaret, quemadmodū quidā sentiunt, hoc nō de suis, sed de populi sui dixisse peccatis, postea dixit. Cum orarē & confiterer peccata mea, & peccata populi mei domino Deo meo: noluit dicere, peccata nostra, sed populi sui dixit, & sua: quoniā futuros istos, qui tam male intelligerent tanq; propheta præuidit. Rursus in lib. 3. contra duas epistolas Pelagianorum, capi. 5. scripsit. Quid enim excellentius in ueteri populo sacerdotibus sanctis? Et tamē eis præcepit Deus sacrificium primitus pro suis offerre peccatis. Et quid sanctius in nouo populo Apostolis? Et tamen præcepit eis dominus in oratione dice

re: Dimitte nobis debita nostra. Omnium igitur piorum, sub hoc onere corruptibilis carnis, & in istius uitæ infirmitate gementiū, spes una est, quod aduocati habemus apud patrem, Iesum Christum iustum, & ipse est exoratio peccatorum nostrorum.

Ex his uero uiri sanctissimi testimonijs, cum manifestum sit, ecclesiam catholicam semper credidisse, neminem prorsus sanctitate sic unquam excelluisse, aut tantum meritorum cumulum, siue faciendo, siue patiando sibi pararit: quin uenia adhuc oranda ei fuerit peccatorū, & misericordia illa gratis remittente peccata nitendum. Illud etiam abunde liquet fuisse in fide Ecclesiæ, nulla tanta sanctos mala pertulisse, quamlibet ad homines innoxij, & tantum propter Christum periclitantes, ut ipsi uel sua ipsorum peccata expiassent. Vnde igitur sanctis illa afflictionum & malorum iniuria perlatorum reduntantia, ex qua pro alijs quoque satisfactio depromatur? Plurima quidem illis Deus immittit fidei exercitia, quibus illustrem uirtutem eorum & mirabilem reddat: nihil tamen iustus Deus infligere eis potest, quod ipsi suis quoque peccatis non sint meriti. Quid enim malorum non uel soli originali peccato, quo nemo non tenetur, deberi uidemus in tantis cruciatibus & erumnis infantium.

Et hoc ipsum D. Augustinus in libris contra Pelagianos

Pelagianos clarissime ac copiosissime docet. Liber hic adducere quod scripsit in Psal. 43. in quo alioqui martyrum merita quàm gloriosissime prædicantur, in illū uersum. Hoc est, inquit gratis propter nomen tuum, non propter meū meritum, quia tu dignatus es facere, non quia ego dignus sum cui facias. Nam & hoc ipsum quod non sumus oblitī te, & non recessit retro cor nostrum: quod non extendimus manus nostras ad Deum alienum, nisi te adiuuante unde possemus: nisi te intus alloquente, exhortante, non deserente, unde ualermus? Ergo siue patientes in tribulationibus, siue gaudentes in prosperitatibus, redime nos, nō propter meritū nostrum, sed propter nomen tuum. Huiusmodi sententijs non huius modo, sed omnium sanctorum scripta refertissima sunt: Si igitur nulli prorsus redimi & seruari ullis suis meritis possunt, sed gratuita peccatorum remissione nitī necesse est, quot quot uitæ participes euadunt. quid causæ dicent isti supererogationis cōmentatores, cur mensuram certam meritorum, quæ ad salutem sufficiant, statuerint, quam excedere sancti queant, & recondere merita alijs impertienda?

Hic itaq; quod Sorbona Ecclesijs de meritis supererogationis obtrusit, plane refutauimus: & cū scriptura & omnib⁹ orthodoxis patribus cōfitemur, neminem prorsus eo sanctitatis unq;

attolli, quin se uere peccatorem fateri, ueniā orare, solacq; Dei niti misericordia, & nullis meritis oporteat. Interim autem nec bona opera reſcimus, nec ea esse merita uitę æternę, idq; cum nobis ipsis, tum alijs, negamus. iuxta autem sicut si dem ipsam, bonorum operum ac meritorū fontem, donum Dei gratuitum agnosimus, sic & ipsa opera ac merita Dei gratuita munera confitemur. quę ex se nihil, ex dignatione autem Dei meritoq; Christi, id siue nobis, siue alijs merentur, quod illis Deus ex ultronea sua beneuolentia rependere statuit.

Vnde sua
suo indulgē
tiarum.

Iactat Schola illud Pauli ad Col. 1. ubi gloriā quę ad afflictionibus Christi deerāt, se in suo corpore supplere, & id pro corpore Christi: uolūtq; uideri ex hoc loco colligi, sanctos multa passos, quibus ad suam ipsis salutem non fuerit opus: eaq; concedere Ecclesię Christi: quę postea Ecclesię Monarcha Pontifex, quibus uelit, suo dispenset arbitratu.

At quis certos nos reddat istuc Paulum uoluisse? Siquidem priscis Apostoli interpretibus fidem deferimus, aliud ista nobis uerba ualebūt. Christus uiuebat in Apostolo suo, ergo & patiebatur: idq; omne in salutem Ecclesię suę cui facit & patit omnia: tam in se ipso, quā in membris suis. Cumq; certus sit afflictionum modus cuius membrorum eius decretus, habebat suum modum & Paulus, eumq; tum implebat: in

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

rem sane Ecclesiæ, huic enim se consecrauerat im-
pendebatq; totum. Verū illa pro Ecclesia in hoc
pertulisse, ut ex his, quæ & ipse, & cæteri sancti,
supra sibi constitutam mensuram passi sunt, pro
alijs, qui quas meriti sunt pœnas nondum exol-
uerunt, per Pontificem depromatur satisfactio,
huius quis nobis fidem confirmabit? Cum scri-
bit Apostolus Philippensibus, quæ sibi aduersa
acciderant, ualuisse ad profectū Euangelij, non-
ne & tum passus est pro corpore Christi? At il-
lam suam afflictionem Ecclesiæ in eo profuisse
scribit, quod alij suo exciti exemplo, egerunt in
prædicatione Euangelij animosius.

Ita quicquid ulli sancti sunt, faciunt, & patien-
tur, omnia pro Ecclesia & sunt, & faciunt, & pa-
tiuntur: membra singula, ad communem corpo-
ris instaurationem pro sua quodq; portione in-
seruiūt: hinc autem cōsequi, aliquos plurā pati,
quā pro ipsorum eluendis peccatis diuina re-
quirat iustitia, & ea in thesaurū cedere Ecclesiæ,
ex quo Pontifex cuiq; suo attribuat arbitratur,
quod ipse pro suis commissis nondum satisfe-
cit: istuc uero quis efficiet uerum? Nam ista con-
secutio qui ualeat? Est pro Ecclesia, prodest Ecce-
siæ, ergo est pro Ecclesia, & cōducit Ecclesiæ hoc
modo. Quæ dialectica docet, ex particulari infer-
re particulare, & ex eo quod simpliciter dicitur,
id quod est secundum aliquid?

Admirandum quidem & ineffabile est my-

Quæ sit cõ
munio gra
tiæ & meri
torum in
sanctos.

sterium communionis sanctorum, & cum capi
te suo Christo, & inter se: qua amplissima illa
constat spiritus sancti subministratio, ad omni
fariam corporis totius instaurationem Eph. 4.
Id ualet dignatio Dei in sibi credentes, ut eorum
quoq; posteris per mille generationes benefaci
at: ut ijs, qui quomodolibet ad eos attinent, &
mala, quæ illi meruerunt depellat: bona quibus
ipsi se indignos reddūt, cumulet. Si Sodomis de
cem modo iusti fuissent, propter eos parsum fu
isset uniuersæ colluuiæ impiorum. Ex quantis
sæpe malis populus Iisrael ereptus est, quan
tisq; inuicem bonis ornatus, in gratiam sancto
rum, Abraham, Isaac, Iacob, Dauidis, & si
milium:

Quod Pauli & cæterorū noui testamenti san
ctorum preces alijs ualuerunt, id uero infinitum
est. unde & Apostoli ipsi, sanctorum pro se ora
tiones tanti fecerunt. Quanq; enim Deus suis or
mnia propter nomen suum, & meritum filij sui
beneficiat. sic tamen eos sibi unit, & filio suo in
ferit, donat esse ex carne & ossibus illius, ut ipso
rum simul gratia, ingētia hominibus largiatur:
declans eo, quo numero sui studiosos habeat,
utq; benigne uoluntatē timentium se faciat. Hac
dignatione Dei erga suos illud quoq; nitit, qd
dominus dixit. Amen amen dico uobis, qui cre
dit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, &
maiora hic faciet, quia uado ad patrem. Et quic
quid

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

quid petieritis nomine meo, hoc faciam. Hinc est & illud, quod iudicium suum tam in angelos quàm homines, hosq; & bonos & malos illis communicat. Hi recipiunt in aeterna tabernacula, ipsis qui benefecerint, hi etiam condemnabunt impios.

Porro sicut tota hæc beneficentia Dei, quæ uerbo, & sacramentis, precibus, & arcana illa diuinae uirtutis communicatione administratur, spiritus sancti est, quem Christus pro suo arbitratu credentibus in se impertit: ita omnia quæ per sanctos Dei beneficia hominibus exhibentur, non nisi per hunc ipsum spiritum dispensari possunt. Quod & Scholastici docent. Thomas sane inter Scholasticos facile princeps, scribit Ecclesiæ ministrum usu clauium agere ut instrumentum, quod efficaciter nihil præstare potest, nisi quatenus motum est à principali agente. Ad quod comprobandum adducit D. Dionysium in fine Ecclesiasticæ Hierarchiæ confirmantem, sacerdotes uti oportere uirtutibus hierarchicis, quomodo eos diuinitas mouerit, in cuius signum Matthæi. 16. ante traditam potestatem clauium, mentio facta sit, de reuelatione diuinitatis. Et Iohann. 20. præmissum potestati remissionis peccatorum Apostolis collatæ, donum spiritus sancti, quo aguntur filij Dei. Vnde si præter illum motum diuinum minister uti sua potestate præsumpserit, non consequi effectum.

Ita ex

Ita ex autoritate scripturarum, & ad stipulatione D. Dionysij Aquinas docuit: sic uero & nos & credimus & docemus: eoq; remissionem sicut peccatorum, ita & poenarum quæ peccatis debentur, exhiberi ministerio Ecclesiæ agnosci mus: uerum id ex uno Christi merito, ac ideo non nisi spiritu Christi, quamq; remissionem si de promissionis Christi, quæ Ecclesiæ ministerio offertur, excipere oportet. Hinc Apostoli non modo ad id Domino erga electos inseruierunt, ut illi reatu peccatorum absoluti, spiritum acciperent uiuendi recte & ordine: uerum ut etiã morbis, alijsq; malis, quæ propter peccata immittuntur, liberarentur. At hæc facultas spiritus ordinaria non est. Existebat frequens, ubi Euangelium initio orbi commendandum erat, postea remissa est. Ordinaria illa facultate soluedi, Ecclesiæ commissa, in gratiam Dei reponuntur homines, si fide absolutionem ecclesiæ amplectuntur: & tantum simul cuiq; remittitur poenæ, quantum diuina dignatio, statuerit. De modo, certaq; ratione huius poenæ uel infligendæ uel remittendæ, nihil in uniuersum Ecclesiæ commissum est. Quod enim Paulus quosdam Satanæ tradidit corpore quoq; affligendos, & rursus eius uiliberauit: uirtutis erat illius peculiaris, qua cum eum, tum alios initio Ecclesiæ Dominus pollere uoluit.

Cum uero nihil magis unum, quam debeant esse

Clauis potestatis ordinaria.

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

esse inter se Christiani, nulla obedientia plenior, quam Euangelij, nulla cura corrigendi, quæ irrepunt uicia, acrior, quàm adhibent, qui se uere patres & Episcopos Ecclesiæ præstant: habet & Ecclesia suam uindictam scelerum, suas quoque de peccantibus sumit pœnas, non quidem ut ipsi quod peccatum est, aboleant, id enim solo sanguine Christi confit: sed ut eorum seria pœnitentia emendent & instaurent, quos peccantium flagitia corruperant & offenderant, tum eos ipsos sic humiliatos, cautiores reddant in posterum. De hac uindicta peccatorum D. Paulus meminit: 1. Cor. 5. 2. Cor. 7. 13. & alibi.

Quas pœnas ecclesiâ infligit & remittit.

Eiusmodi uero uindictam in eos ueri olim Episcopi exercebant, qui uel flagitijs suis Ecclesiam palam contaminassent: uel acti uera eorum, quæ clam admisissent pœnitentia, ipsi se castigatiõni Ecclesiasticæ ultronea cõfessione obtulissent. Ea uero castigatio constabat ieiunijs, uigijs, accubationibus in terra, elemosynis, precibus, & cæteris cum carnis castigationibus, tum pietatis exercitijs. His dicebantur homines satisfacere pro peccatis, non quod eo pacto compensare possent, id quod peccassent: sed quod eiusmodi solidæ pœnitentiæ attestatiõne, Ecclesiam rursus ædificarent, quam suis improbe admisissis, læserant: tum etiam petulantiam carnis suæ ea ratione retundebant. Inde ea satisfactiõ à D. Augustino desiniebatur, esse peccatorum causas excindere

In quos uindicta ecclesiastica olim exercita sit

excindere, & eorum suggestionibus aditum nō indulgere. De dogmatis ecclesiasticis cap. 54.

Pœnitentiã
uoluit.

Carrina.

Quid indul
gentiã

Pœnitentiã
euerſio.

Sed ubi uigilantia & studium Episcoporum refrixit, cæperunt condi leges: & præscribi quãtum cuiq; pro quolibet peccato iudici ieiuniorum, uigiliarum, precum & eleemosynarum deberet. Hinc illæ pœnitentiæ, per omnem uitam, per septennium, ieiunium quadragenarium, in pane & aqua, quod uulgo dicebatur Carrina: & cætera, quæ leguntur in pœnitentialibus Romanis, & aliarũ Ecclesiarũ. Vbi uero iam ista seueritas puniendi delinquentes in ecclesia, in literis potius quam in hominum obseruatione locum haberet, inuenta statim ratio est, eleemosynis & recitatione psalmorum ieiunia redimendi. Hinc ortæ indulgentiæ sunt, condonationes illæ Pontificiæ, quibus indictas pœnitentias, quas uocant, Pontifex certam pactus pecuniã, remittit &c. Hoc inuentũ tam recens est, ut Magister sententiarũ nihil de eo meminerit. Deinde eleemosynæ illæ cõuersæ sunt in longe alios sũptus: quàm quib⁹ necessitates releuet pauperũ.

Hinc manifestæ pœnitentię euerſioni, & toti us disciplinæ ecclesiasticæ abolitioni, certe nō assentimur: utinã autem salutarẽ illã seueritatẽ ac disciplinã, quam Apostoli, & probi olim Episcopi in ulciscendis peccatis eorũ qui in obediẽtiã se Euangelij tradiderũt, obseruarũt, laborarent ij restituere, q̄ hodie rerũ Ecclesiasticarũ potiũtur: in nobis

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

in nobis pfecto nihil desyderauerint obsequiū.
 Ergo cōmenta ista, de certa recte factorum, &
 innocenter perlatorū mensura, quā homines ex
 cedere etiā ualeant. de operibus supererogatio-
 nis, & dispensatione horū Pontificia, excogitata
 profecto sine scriptura, sine autoritate ueterū, de
 niq; sine ratione, quid dico sine his? imò contra
 hęc omnia: plane reiecimus, & hodie repudia-
 mus. Eam autē agnoscimus esse Domini in suos
 dignationē, ut hi ueris animi plāctib⁹, & carnis
 suæ castigationibus, sanctis precibus, eleemosi-
 nis, & id genus alijs religiosis actionibus, eluere
 ualeāt. quę cū ipsi, tū pro quibus ad dominū in-
 tercedunt, mala meriti sunt. Quod Achab regi
 alio qui impio sua qualis pœnitentię humiliatio
 p̄fuit, scriptura testatur. Iam nec frustra fuit quę
 sibi D. Paulus luctū indixit pro ijs, qui cū pec-
 casset nullā egerant pœnitentiā. Omnē tamen
 hancum uel p̄pria uel aliena peccata per opera
 pœnitentię eleuendi, sola niti misericordia domi-
 ni, & merito Christi, ut credimus, ita testamur.
 Fatemur itē eā esse Ecclesię cōmunionē, & mu-
 tuā spiritus. totiusq; diuinę beneficentię submini-
 strationē, ut alij aliorū gratia ingētia à Deo be-
 neficia, cū interna, tū externa percipiāt. Ecclesię
 q; Presulū esse, & de sceleratis & flagitiosis in
 Ecclesia pœnas sumere, & uere pœnitētib⁹ rurſ⁹
 remittere, nemo apud nos inficiat, ita tamen,
 ut utrumq; ad pietatis instaurationē dirigatur.

Quorum

Vera satis
 factio.

Quorum officij & illud esse agnoscimus, ijs qui quædam peccarunt, ultro confitentur, & uero impulsu dolore, expiare illa quærunt, satisfaciendi rationem præscribere. Hæc sunt & diuinis tradita literis, & obseruata ab ijs, qui quod audiebant, Christi cum plebes tum ministri, id esse quoque studebāt. Ea nos tam non submouimus, ut cum ignauia & secordia præsulū pridem ob soluerint adeo, ut nullum eorum expressius appareat uestigiū, restituere unice conemur. Ne in his igitur quicquid est, cur quis iure nos defectio nis ab ecclesia Christi, uel repudiatae obseruati onis maiorum criminetur.

*De certitu/
dine fidei.*

Est uero & in ijs, quibus fidei ingenium expo nimus, quo à Scholæ placitis, cum Dei decre tis inhærere libet, deflectere necesse fuit. Id uero est, quod Scholastici uerā fidem, eam quoque ha bent, quæ mortua est, hoc est, per dilectionē non operatur: & quod siue ex hoc ipso errore, siue ex propria de Dei bonitate diffidētia negāt, quocumq; posse de salute sua, uel, an sit in gratia Dei, certū esse: quorum neutrum sanctis patribus & uere credentibus unquam in mentem uenit.

Hiscæ profecto commentis, ut tota fidei natu ra destruitur, ita fatemur nos illa quantum pos sumus reijcere, & damnare. sed cum & id nō nisi per scripturam & sanctorum patrum autorita tem, imò per ea, quæ ipsi scholastici de fide do cent, facimus: consentiente ipsa sanctorum ex perientia.

perientia: ne hinc quidem hereseos notam nobis
 ut quisq̄ inurat, causam habet à nobis. Omnes
 agnoscunt fidem esse assensum, qui persuadente
 spiritu sancto probetur uerbis Dei: & non uni
 & alteri, sed omnibus, quæ quidem nobis ille re
 uelavit: cumq̄ uerbis Dei, ueritate prima, hic as
 sensus nititur, fatentur fidem omni scientia esse
 certio rem. Nemo igitur uere Christo credit, qui
 non & in eo fidem ei habet, cum nobis, dum si
 bi credimus, uitam æternã pollicetur. Id aut̄ si
 uere credimus, & ei credimus, ut ueritati primæ,
 quæ ut nō falli, ita nec fallere potest, quid quæso
 loci maneat ulli dubitationi? Si iam nulla super
 est dubitatio, sed ut ipsi agnoscūt Scholastica mā
 ior est hic certitudo, q̄ si id sciētia teneremus, qui
 poterit in hac fide non esse de uita æterna certitu
 do? Hanc enim Dominus pollicetur, non quod
 dam eius initiū quod iterum euanescat. Quis ho
 mini dicitur solide fidem habere, si de promisso
 eius apud se adhuc dubitet? At quicq̄d cōfirmet
 homo, si id ex se cognosci non datur, quamlibet
 credas, & te certum dicas, falli tamen cum pos
 sis, obrepit interdū quædam de oppisito formi
 do. nemo enim hominum non potest, & falli &
 fallere: at si eam formidinem admiseris, recte di
 ceris de promisso eiusmodi dubitare, atq̄ ideo
 nondum ei plene credere, fidem uē uerbis eius
 accōmodare. Et scilicet Deo, qui nec falli nec fal
 lere potest, uerboq̄ efficit quicquid libuerit, di

cemus eum credere, eiusq; uerbis fidem deferre, qui tamen de eius pollicitatione etiamnum hæsitat: Atqui si non dubitas, certus es. Neesse igitur, ut quicumq; Christo uitam æternam pollicēti uere creditis se huius æterne uitæ fore compotem, nihil prorsus addubitet: ac inde certa eius spe & expectatione uiuat.

Locus Ec/
clesiastę. 9.
male inte/
lectus.

Fefellit istos nouos Theologos, q̄ uulgata lectio in Ecclesiaste cap. 9. habet. Nescit homo an sit amore uel odio dignus, id q̄d nec in Hebręo, ne editiōe Gręca, nec in uersione D. Hieronymi legitur. Salomon hoc loco non id agit, quod in certi sint de sua salute sancti, ij enim gloriantur. Spero in domino, nō confundar. Confido dño, nec nutabo illud docere uoluit, fortunā mortaliū etiā sanctorū, sic uarie à domino dispensari, ut nemo possit uel amorē uel odiū eorū, id est, quę amāt uel odiūt, experāt uel fugiunt, cognoscere: hoc est, p̄scire, quid horū illis euenturū sit.

Sancti suo
iudicio diffi/
dunt, sed
confidunt
iudicio Dei

Adducunt & illud Pauli: Sed nec me ipsum iudico. Et nihil mihi conscius sum, sed in hoc tamē nō sum iustificatus. 1. Cor. 4. Sed nec eo quidē id euinci potest, sanctos nō esse certissimos se ppitiū habere Deū & patrem. D. Paulus uoluit hoc loci temeritatē iudicij apud Corinthios de ipsorū Apostolis & doctoribus, in utramq; partē tollere: eo illud scripsit, se nō morari, quid humano de se iudicio statuerent: imò ne ipsū de se, quanti esse debeat, pronunciare. nā & si nihil sibi cōsciū sit, in eo tamen se nō esse iustificatū,

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

hoc est, probatū. nouerat siquidem se ex gratia Dei, nō ex propria iustitia iustificari. De hac autē gratuita Dei iustificatione tā certus erat, ut gloriaret se nulla prorsus re à dilectione Dei separari posse. Rom. 8. Testimoniū em̄ illud spiritus sancti, qđ spiritui sanctorū perhibet, eos esse filios Dei, ac ideo heredes, ut uanū esse nequit, ita maiore omni scientia certitudinē offert. Quod testimoniū cū nemini qui quidē Christi sit deesse possit. nā qui hunc spiritū nō habent, n̄ nō sunt eius Ro. 8. nemo fuerit uere Christianorū, qui se charū haberi Deo, quia filiū, & eterne salutis destinātū queat ambigere. Dicūt omnes, In te domine, confisus sum, nō confundar in æternum.

Verū qđ saniorū Scholasticorū hic uerba prescius consideret, nō certitudinē fidei, sed scientiæ uident negare, cū negāt hoīes posse certos esse, si sint in gratia Dei. Thomas certe in. q. 112. ar. 5. obñciēs sibi illud Pau. 1. Cor. 2. Accepim⁹ spiritū qđ ex Deo est, ut sciamus quę sunt donata nobis, respondet hoc debere intelligi de donis glorię, qđ sunt nobis data in spe, qđ certissime agnoscim⁹ p̄ fidē: subñcit quidē de gratia secus esse, sed sentiēs id cū iā dictis pugnare, ad peculiarē cōfugit reuelationē. At in Sol: ad secundū, scribit de ratione fidei esse, ut homo sit cert⁹ de his qđri habet fidē. Iam fides de eo p̄cipue est, qđ p̄misit Deus se nō his fōre Deū, remissurū peccata, donaturū uitā æternā, hoc est nobis sauere, & esse ī gratia eius.

Scholasticū
certitudinē
gratię ne/
gant, quę p̄
scientiā est

Sed in præcipua ratione, qua hoc scholæ dogma confirmare annuitur, clarius apparet, eum de scientiæ, non fidei certitudine sensisse. Nam probationem inde ducit, quod gratiæ principium ipse Deus nobis incognitus sit. at quod certo cognoscitur, eius oportere principium habere cognitum. Iam Deus, ut propitius peccata condonans, uitam æternam largiens, fidei non est incognitus, sed rationi tantum.

Miserandum, ut hic uir alioqui non indoctus, nec irreligiosus hic se torquet. Quanto rectius & planius scribit de his D. Bernardus, licet eadem lectione loci illius Ecclesiaste. 9. usus. Quis inquit in sermone. 5. de dedicatione, poterit saluus esse dicunt discipuli saluatoris. Et ille: Apud homines hoc impossibile est, sed non apud Deum. Hæc tota fiducia nostra, hæc unica consolatio nostra, hæc tota ratio spei nostræ. Sed de possibilitate iam certi, de uoluntate quid agimus? Quis scit si dignus est amore an odio? Quis nouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Hic iam plane nobis fidem subuenire necesse est, hic oportet succurrere ueritatem, ut quod de nobis latet in corde patris, nobis per ipsius spiritum reuelatur, & spiritus eius testificans, persuadeat spiritui nostro quod filii Dei sumus. Hæc ille.

At uero hoc spiritus sancti testimonium, ut diximus, penes omnes est, qui spiritum habent Christi, hoc est, qui sunt Christi. Christiani ergo
 non

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

non, sunt qui de misericordia in se Dei hælitant, nec est ista gratiæ Dei certitudo, priuilegium ut uocant, intelligentes donum paucorum, sed eorum qui Christo uere credunt, omnium. Ita nemo nõ orthodoxorũ Patrũ sensit, nos itaq; cũ ipsis sentiētes, & quę illi, docentes, prauæ nouationis nec ex isto quidem dogmate postulari possumus.

Flagellant nos Theologi Scholastici nostri temporis & in eo, quòd dicimus sola fide nos iustificari & seruari, cnm id tamen aperte Paulus affirmet, & si sit non usus hac uoce, sola. Nã cũ Rom. 3. scribit nos iustificari fide, sine operibus legis, & in Ephesijs. 2. ex gratia, non ex operibus, absolute certe re ipsa dixit, nos sola fide iustificari, & nullis operibus. Hæc si legis opera, etiam si per ea cæremonias dumtaxat intelligas, hic nihil ualent, nec ualebunt ulla alia. Quæ em fingas meliora ijs, quæ in lege sua præcepit Deus: Nec em de cæremonijs legis Paulus eo loci loquitur, quæ exhiberentur post reuelationem Christi, cum scilicet aboleri debuerunt. Exemplũ Abrahamæ adducit, qui fide sit iustificatus, & nullis operibus, & ex eo colligit, neminem prorsus ex operibus, sed fide omnes iustificari, quicunq; ullo tempore iustificationis cõpotes facti sunt, & adhuc erunt.

An ple dicit
cũ sola fi-
de iustifica-
mur.

Deinde gratiã & opera ita componit, Rom. 4. & 11. Vt si dicas te iustificari ex operibus, ne

gasti te iustificari ex gratia, & cōtra. Iā, fide iustificari, idē cū eo pollet, quod dicimus, iustificari ex gratia: Fides enim promissionē gratiæ amplectitur, eaq; sola nititur: ut cū dicimus iustificari fide, id nihil aliud sit, q̄ iustificari nos amplectendo gratiā per fidē. Si igitur omnis nostra iustificatio gratia Deo nititur, & hanc nullis operibus, nō em esset gratia, sed sola fide, qua credimus Deo promittenti gratiā suā, excipimus: p̄fecto uere dicitur, nos sola fide, & nullis operibus iustificari, hoc est, uitam æternam nobis adiudicari.

Iustificamur ex operibus.

Verū & id tamē nō imus inficias, iustificari nos etiā ex operib⁹ ut D. Iacobus dixit, repēdit em̄ Deus unicuiq; secundū sua opera. Et nō qui legē audiūt, sed qui faciūt, iustificabūtur. Rom. 2: sed ista nostri iustificatio, id est, ultima uitæ æternæ adiudicatio & exhibitio, nascitur & pendet ex iustificatione fidei, ex qua & ipsa opera bona pueniunt, & habent id, ut licet ex se nihil min⁹ ualeant, uitā æternā nobis mereant. Inde sane, q̄ p̄ fidē iā Deus nos inter filios suos habet. nostra ex eius spiritu patrata opera ipsi tāti sunt, tantaq; cōpensare mercede dignatur. Nos enim inutiles serui sumus, etiā cū omnia p̄fecimus, quę nobis p̄cepta sunt. ita principiū, mediū, & cōsumatio salutis nostræ, ut gratia sola cōstat, ita sola fide percipit, semperq; uerū est, qui credit in Christum eum habere uitam æternam.

Ista

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

Ista s. patres egregiæ agnouerunt, nec ut hodie Scholastici nos calūniātur, hanc scripturæ deprauationē, sed idoneā uerborum Pauli interpretationē censuerunt cum ex eo quod Paulus habet, fide absq; operib⁹, uel per fidē, nō ex operibus nos dicimus, sola nos fide, & nullis operibus iustificari. Origenes in illud Ro. 3. Vbi est ergo gloriatio tua: &c. sic scripsit. Igit̄ cū superi⁹ ostendisset Apostolus, quid esset ampli⁹ Iudæo, aut quæ utilitas circūcisionis: & docuisset quia primis credita sunt illis, eloquiā Dei, & per hæc uisus fuisset extollere eorū iactantiā, qua aduersus Gētilēs erigi solent, & rursum cōtra hæc inseqētib⁹ obieciisset, iustitiā Dei per fidē Iesu Christi esse in omnes qui credunt, neq; habere aliq; distinctionē, sed omnes deliquisse Iudæos & Græcos, & egere gloria Dei, & iustificari per gratiā ac redemptionē quæ est in Christo Iesu, ipsiq; esse propitiatoriū per fidē, & iustificari ab eo qui ex fide est: nunciā uelut cōclusionē assertionū suarū ponens in hoc loco dicit: Vbi est gloriatio tua: &c. Et dicit sufficere SOLIUS fidei iustificationē, ita ut credens quis tantūmodo, iustificetur, etiā si nihil operis ab eo fuerit expletum. Per fidem enim iustificatus est latro sine operibus legis, quia super hoc dominus non requisit, quid prius operat⁹ fuisset, nec expectauit quid operis cū credidisset expleret, sed SOLA cōfessione iustificatū, cōmitēq; sibi paradisi ingressur⁹ assumpsit.

Origenes.

Sed &

Sed & mulier illa quæ in Euangelio secundum Lucam refertur, quæ ad pedes Iesu audiuit: Remittuntur tibi peccata tua. Et iterum: Fides tua te saluã fecit, uade in pace. Sed & in multis Euangelij locis hoc sermone usum legimus saluatorem, ut credentis causam, dicat esse salutis eius. Igitur iustificatur homo per fidem, cui ad iustitiam nihil conferunt opera legis. Vbi uero fides non est, quæ credentem iustificat, etiam si opera quis habeat ex lege, tamen quia non sunt ædificata supra fundamentum fidei, quamuis uideantur esse bona, operatorem suum iustificare non possunt, si eis deest fides, quæ est signaculum eorum qui iustificantur à Deo. Quis autem uel iustitia sua gloriabitur, cum audiat Deum per prophetam dicentem. Quia omnis iustitia uestra sicut pannus mulieris menstruatæ. SOLA igitur iusta gloriatio est in fide crucis Christi.

Ambrosius in illud Rom. 4. Credenti autem in eum &c. in hunc modum scribit. Hoc dicit, quia sine operibus legis credenti, id est, gentili in Christum, reputatur fides eius ad iustitiam, sicut Abrahamæ. Quomodo ergo Iudei per opera legis iustificari se putant iustificatione Abrahamæ, cum uideant Abrahamã non ex operibus legis, sed SOLA fide iustificatum. Non ergo opus est lex, quando impius per SOLAM fidem iustificatur apud Deum. Secundum propositum gratiæ Dei, sic decretum dicit à Deo, ut cessante lege SOLAM

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

LAM fidem gratiæ Dei posceret ad salutem. Sicut & David dicit. Hoc ipsum munit exemplo prophetæ: Beatitudinē hominis, cui Deus accepto fert iustitiā sine opibus. Beatos dicit, de quibus hoc sanxit Deus, ut sine labore & aliqua observatione, SOLA fide iustificentur apud deum.

Hilarius in Matth. Canone. 8. de Scribis sic scribit. Mouet scribas remissum ab homine peccatum. Hominem enim tantum in domino Iesu Christo contuebantur, & remissum ab eo, quod lex laxare non poterat. Fides enim SOLA iustificat.

Et D. Chrysostomus. ille ardentissimus operum exactor, liberique arbitrj defensor, in illud Roma. 3. Gloratio exclusa est, per quam legem operum & haudquaquam, sed per legem fidei. Quæ porro inquit fidei lex est: Per gratiā seruari. Hoc loco Dei potentiā ostendit, quod uidelicet non seruari solum, sed & iustificauerit, & in gloriationem adduxerit, operum quidem nihil indigens, sed fidem TANTVM requirēs. ἀλλὰ πίστιν ζητήσας μόνον. D. Augustinum non opus est hic testem adducere, cui hæc loquendi formula est familiaris maxime,

Sic scribunt ecclesiarum columnæ, nunc iudicate quorquor ueritatem amatis. num orthodoxe de fide credamus & doceamus, qui nihil uel sensu, uel uerbis etiā usurpamus, quod non & in diuinis, & in patrum scriptis ita nobis traditum sit. Si iam nemo ita loquentibus sacratissimis illis ecclesie

Dei proceribus, in studio bonorum operum remissior factus est: nec nobis ita loquētib⁹ quisq³ erit. Non minus enim q³ illi, id quod iuxta scripturam in eo loquimur, clare exponimus, Affirmamus nulla quālibet sanctissima opera, ualere ad id ut salutē nobis adferant. ea enim donū Dei est, inquit Paulus, non ex operibus. Eph. 2. fidē q³ quam habemus Deo promittēti, percipitur, anteq³ quicq³ boni operari liceat. Primum siquidem opus Dei, & reliquorū omnium fons est, credere. Iohan. 6. quodq³ ubi adest, uita æterna adest: etiam si nihil præterea operum sequeretur. Deus enim nos seruat, non ipsi nos. percipiēdo iustitiā quā Christus nobis suo parauit sanguine, nō p̄stando nostra opera, iusti saluiq³ euadimus. Gratis ex gratia Dei, iustificamur, p̄ redēptionē q̄ cōstat per Christū Iesum, quē Deus p̄posuit p̄piciatorē, per fidē nitentē sanguine eius. Ro. 5.

Atqui ubi uera fides adfuerit, ibi tam nō possunt bona opera non consequi, q³ non potest arbor bona, nō ædere bonos fructus, & filius Dei non agere pro ingenio Dei, & spiritus sanctus non facere quæ sunt placita Deo. Ista nunq³ non inculcamus, ex nostro itaq³ sermōe, nemo id accipiet, ut in operibus bonis cesset, aut frigeat: sed ut totus fatagat potius, & totus ardeat, certus n̄s se gratificari ei, quem iam summe diligit, & a quo donata sibi om̄ia persuasus est. tum etiam huius fauore & indulgentia suam ipsorum salutem illis perficere, κατὰ τὴν χάριν αὐτοῦ. Philip. 2.

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

Nihil itaq; & in hoc dogmate de fide & bonis opib⁹ inest, qđ uir bon⁹ erroris notare poterit. aduersarij autē ita solent cōmendare opa, ut fidē in Christū, ex qua sola bona opa pueniūt, euer- tant. nā q̄ tantillū fiduciaē in opera sua collocat, huic nō est Christus oīa, ideo ne Christus qđē.

De inuoca-
tione san-
ctorum.

Porrò ex hoc ipso fonte persuasionis de operib⁹ supererogationis, aliud qđq; uitū Ecclesijs obtru- sum est, fiducia meritorū, q̄ sup̄sunt diuis, quib⁹ scilicet niti uolūt eorū pro nobis ad Deū interces- sionē. Nā ueterū cultū, quē exhibuerūt diuis, eo continebat. Deū in martyrib⁹ p̄dicabāt, & eorū agones ad cōmendandā roborandāq; fidem in Christū celebrabāt. Et ex hac fide in gratiā Chri- sti sociari eorū meritis, ut D. Augustin⁹ loquit, & adiuuari eorū p̄cibus q̄rebāt. Dei misericor- dia sola cōfisi sunt, & cōfidere docuerūt. Augu- stinus in Homelia de pastorib⁹. Sunt em̄ & mon- tes boni: Leuaui oculos meos in mōtes, unde ue- niet auxiliū mihi. Et uide q̄a non tibi in montib⁹ spes est. Auxiliū inq̄t meū à dño, qui fecit cœlū & terrā, Noli putare iniuriā facere te montibus sanctis, qñ dixeris: Auxiliū meū nō in montib⁹, sed à dño q̄ fecit cœlū & terrā. Ipsi montes hoc tibi clamāt. Mons erat q̄ clamabat: Audio in uo- bis Schismata fieri, ut unusquisq; uestrum dicat: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ, ego autē Christi. Leua oculos in istum montem, audi quid dicat, & in ipso remaneas. Audi etiā quid sequat: Nunquid Paulus crucifixus est p̄ nobis.

Ergo posteaquē leuaueris oculos tuos in mōtes, unde uenit auxilium tibi, idest, in autores scripturarum diuinarum, attende omnibus medullis suis, omnibus ossibus clamantem: Domine quis simili tibi: ut securus sine ulla iniuria montium dicas: Auxilium meum à domino qui fecit cœlum & terram. Non solum tunc tibi succensebunt montes, sed tunc amabunt, tunc magis fauebunt. Si in ipsis spem tuam posueris cōtristabuntur. Angelus multa diuina & mira ostendens homini ab homine adorabatur, tanquam leuantem oculos in montem: ait ille se reuocans ad dominum: Noli inquit facere, illum adora. Nam ego conseruus tuus sum, & fratrum tuorum &c. Vide hic quàm pure, quē simpliciter omne nobis auxilium ab uno patre cœlesti, per meritum filij eius orandum sit, & exptendum.

Sed dicitis. Hoc ipsū auxiliū Dei, intercedētibus diuis uolumus exorare. Quid? Proniores igitur putatis patere precibus uestris aures diuorum. quam patris uestri in cœlis, qui ea uos complexus est charitate, ut filium suum unigenitum pro uobis tradiderit in mortem, cumque eo donarit omnia? Legite quod D. Chrysostomus scriptū reliquit in homelia de profectu Euangelij, ubi tractat illud, quòd dominus Chananæam cum ipsa instaret orando pro filia sua audiuit, orantes pro eo Apostolos non audiuit. Cæterum nō est opus inquit patronis apud Deum, neque multo discur

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

to discursu, ut blandiare alijs: sed licet solus sis, patronoq; careas, & per te ipsum Deum preceris, omnino tamen uoti compos eris. Neq; em tam facile Deus annuit, cū alijs pro nobis orant, ut cum ipsi met oramus: etiam si plurimis plenisimul malis. In hanc sententiam hic uir Dei, in hac & plerisq; alijs homelijs plurimā cōmemorat.

Fateor, uetus est hæc obseruatio, ut Christiani hic etiamnū exultantes, diuorum preces ambierint. Sic enim habet ingenium nostrum, ut quo ipsi tenemur affectu, eo affici omnia, etiam q̄ ad eius licet inanimata, & quæ sensus expertia sunt, cupiamus. Hinc est quod cœlum & terrā, testes contra populum Israël inuocat. Et Psaltes ad communionem gaudijs de salute domini, inuitat montes, syluas, & flumina. Cum itaq; sancti toto pectore eo ferantur, quod indefinenter orant, ut sanctificetur in eis & ubiq; nomē Dei, amplificetur regnum eius, studeant uoluntati eius qui in terris adhuc degūt ea uoluptate, qua qui in cœlis &c. optant certe hoc ipsum una petere quicquid uspiam est, maxime autē eos, qui eodem uiuunt spiritu, eiusdem sunt corporis mēbra, eiusdē hæreditatis participes. Hac de causa, D. Paulus ut superius quoq; diximus, & cæteri sancti omnes, fratrum pro se orationes tantopere requisierunt. Eorum quidem tantum, qui pręsenti adhuc uita fruebantur, utpote inter quos Dominus mutuum spiritus sui subministratio-

nem, &

Vnde sit.
quod san-
ctorū p̄ces
p̄ nobis q̄-
rimus.

DEFEN. DOCT. CHRIST.

nem, & cætera charitatis officia, uigere uoluerit.

Posteriores autem patres, præsertim qui pace iam ecclesijs data floruerunt, hunc affectum ad eos quos extulerunt: qui præfenti uita defuncti, degunt cum Christo, in eo spectantes indubie eandem quæ nobis cum his quoque est, diuinæ dignationis communionem. Idem enim cum illis & caput habemus, & eundem cœlorum municipatum. Verum patres isti in hoc affectu religiosissime cauerunt, ne uel facultatem nobis opitulandi tribuerent diuis, quæ nimirum est solius Dei: uel ad impetrandam opem à Deo, plus sanctorum, quam suam intercessionem ualituram arbitrarent: ac ideo prius ad patrociniū diuorum, quam ad ipsum dominum confugerent, precesque diuorum, suis ad dominum præmitterent. Præterea diligentissime monuerunt, eos Diuorum intercessionem frustra ambire, qui se non ante omnia approbare Deo studuissent. Postremo manifestam idololatriam iudicauerunt, diuis extruere templa, uel offerre sacrificia. Primum quod omne auxilium illi à solo Deo quærendum docuerint, & nihil huius à sanctis, ex eo loco Augustini, quem modo adduximus, satis liquet. Amare illos nos & fauere nobis scribit, cum dicimus, Auxiliū meum à domino, qui fecit cœlum & terram: & contristari, cum in ipsis spem ponimus. Alterum, nos prius nostris precibus debere diuinam pulsare clementiam, quam ambire ut pro nobis intercedant Diui, Chrysostomus diserte admodum passim inculcat,

cat, & clarissime in loco quem paulo ante præ-
misi testatus est. Homelia quinta in Matth. de ea-
dem re sic scribit. Quis uero iste est? qui scilicet
bona patris absumpserat, ex quibus profecto
redolet, quod si negligētes fuerimus, ac desidēt:
nec per aliorum quidem possimus merita salua-
ri: si uero mente uigilemus, etiam per nosmeti-
psos istud ualeam⁹ efficere, & multo magis no-
stro, q̄p̄ alieno tuti esse suffragio. Nam & Deus
salutē nostrā, non tam alijs rogantibus pro no-
bis uult donare, q̄p̄ nobis: ut hoc ipso quo iram
in nos eius placare cupimus, ad studia meliora
migremus, & fiduciā bonę cōsciētīę colligamus.
Sic em̄ Cananæ ã illā aliquñ miseratus est, sic etiā
meretrici donauit salutē, sic latronē à cruce in pa-
radisum transtulit, nullius patroni, nullius pre-
cibus mediatoris inflexus.

Porro illud. Sanctorum intercessionē frustra
quæri ab ijs, qui Deo se non consecrauerint pe-
nitus, sanctitati toto pectore dediti, orthodoxi
patres nusq̄ non inculcāt omnes. & quæ modo
adduximus ex Chrysofomo acri id sane mo-
nent. Instat & illud admodū, quod idem scripsit
in Matth. Homelia. 45. in hæc uerba. Quomo-
do fugietis à iudicio gehennæ? Nunquid sepul-
chra sanctorum ædificantes, an potius à malicia
corda mundantes? Nunquid sic iudicat Deus,
quomodo iudicat homo? Homo hominē iudi-
cat in opere, Deus aut̄ in corde. Quæ est aut̄ ista
iustitia, sanctos colere, & cōtemnere sanctitatē?

Diuos sine
studio iusti-
tiæ frustra
ambet.

Chrysoſt. Primus gradus pietatis eſt, ſanctitatem diligere, deinde ſanctos, quia non ſancti ante ſanctitatem fuerunt, ſed ſanctitas ante ſanctos. Sine cauſa ergo iuſtos honorat, qui iuſtitiã ſpernit. Quomodo fugietis? Nunquid liberabunt uos ſancti, quorum monimenta ornatis? Non poſſunt ſancti amici eſſe illorũ, quibus deus eſt inimicus. Nunquid poteſt pacata eſſe familia, domino aduerſante? Quomodo fugietis? An forſitan nomen uacuum uos liberabit, quia uidemini eſſe populus Dei? Quid prodeſt meretrici ſi nomen habeat caſtum? Sic nihil prodeſt peccatori, ſi ſeruus Dei dicatur.

Nulla templa diuis extrui, nulla fieri ſacrificia debent.
Auguſtin.

At uero extruere Diuis templa, & offerre ſacrificia, orthodoxis patribus impietatis & iſiſſimæ Idololatrię habitum eſſe, ex teſtimonio *D. Auguſtini* abunde liquet. *Is* contra *Fauſtũ* lib. 20. cap. 21. ſcribit in hunc modum. Populus Chriſtianus memorias martyrum religioſa ſolemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum conſocietur, atq; orationibus adiuuetur: ita tamen ut nulli martyrum, ſed ipſi Deo martyrũ, quamuis in memorias martyrum conſtituamus altaria. Quis enim *antiftitum* in locis ſanctorũ corporum aſſiſtens altari, aliquando dixit: offerimus tibi *Petre*, aut *Paule*, aut *Cypriane*: ſed quod offertur, offertur Deo, qui martyres coronauit, apud memorias eorũ quos coronauit: ut ex ipſorum locorum admonitione

COATRA ROB. EPIS ABRIN.

nitione maior affectus exurgat, ad acuendā chā
 ritatem, & in illos quos imitari possumus, & in
 illum quo adiuuante possumus. Colimus ergo
 martyres eo cultu dilectionis & societatis, quo
 & in hac uita coluntur sancti homines Dei, quo
 rum cor ad talem pro Euangelica ueritate passi
 onem paratum esse sentimus. Sed illos tanto de
 uotius, quanto securius post incerta omnia supe
 rata: quāto etiam fidentiore laude prædicamus,
 iā in uita feliciore uictores, q̄ in ista adhuc usq̄
 pugnantes. At illo cultu quæ græce Latria dici
 tur: latine uno uerbo dici non potest, cū sit quæ
 dam proprie diuinitati debita seruitus: nec coli
 mus, nec colendum docemus, nisi unum deum.
 Cum autem ad hūc cultum pertineat oblatio sa
 crificij, unde idololatria dicitur eorum qui hoc
 etiam idolis exhibent, nullo modo tale aliquid
 offerimus, aut offerendum præcipimus, uel cuiq̄
 martyri, uel cuiq̄ sanctę animæ, uel cuiq̄ ange
 lo: & quisquis in hunc errorem delabatur, corri
 pitur per sanam doctrinam, siue ut corrigatur,
 siue ut caueat. Ipsi enim sancti, uel homines uel
 angeli exhiberi sibi nolunt, quod uni Deo debe
 ri norunt. Apparuit hoc in Paulo & Barnaba,
 cum cōmoti miraculis, quæ per eos facta sunt,
 Lycaoni tanq̄ dijs immolare uoluerunt: cōscis
 sis enim uestimentis suis, consistentes & persua
 dentes se deos non esse: ista sibi fieri ueruerunt.
 Apparuit & in angelis, sicut in Apocalypsi legi

mus. Angelū se adorare prohibentem, ac dicentem adoratori suo: Conseruus tuus sum, & fratrum tuorum. Ista sibi plane superbi spirit⁹ exigunt, diabolus & angeli eius: sicut per omnia templa & sacra gentiliū. Quorum similitudo in quibusdā etiā superbis hominibus expressa est, sicut de Babyloniae quibusdam regibus memoriae cōmendatū tenem⁹. Vnde sanctus Daniel accusatores ac p̄secutores ptulit, q̄ Regis edicto proposito, ut nihil à quoq̄ Deo peteretur nisi à rege solo: Deum suum, hoc est, unum & uerum Deum adorare, deprecariq̄ deprehēsus est: Lib. 22. cap. 10. de. ciui. Dei. Deniq̄ illi talibus dñs suis & templa ædificauerunt, & statuerunt aras, & sacerdotes instituerunt, & sacrificia fecerunt. Nos autem martyribus nostris nō templa sicut dñs, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum uiuunt spiritus fabricamus: nec ibi erigimus altaria in quibus sacrificemus martyribus, sed uni Deo & martyrum, & nostro, sacrificium immolamus: ad quod sacrificium sicut homines Dei, qui mundum in eius confessione uicerunt, suo loco & ordine nominantur: nō tamen à sacerdote qui sacrificat inuocantur. Deo quippe non ipsis sacrificat: quamuis in memoria sacrificet eorum, quia Dei sacerdos est, non illorum. Ipsum uero sacrificium corpus est Christi: quod non offertur ipsis, quia hoc sunt & ipsi.

Item

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

Item in libro de religione cap. ultimo. Non diligamus uisibilia spectacula, ne ab ipsa ueritate aberrando, & amando umbras, in tenebras projiciamur. Non sit nobis religio in phantasmatibus nostris. Melius est enim quaecumque uerum, quam omne quicquid pro arbitrio fingi potest. Non sit nobis religio cultus hominum mortuorum, quia si pie uixerunt, non sic habent, ut tales quaerant honores, sed illum à nobis coli uolunt, quo illuminante, letantur meriti sui nos esse conseruos. Honorandi ergo sunt propter imitationem, non adorandi propter religionem.

In his obseruemus illud. suo loco & ordine nominantur, non tamen a sacerdote qui sacrificat, inuocantur. Item illud. Colimus ergo martyres eo cultu dilectionis & societatis, quo & in hac uita colunt sancti homines Dei. Illud quoque animo minime praetereamus. Honorandi ergo sunt, propter imitationem, non adorandi propter religionem. Ad hunc uero modum, ut isti catholici uiri tradiderunt, & secuta eos tota olim Ecclesia Christi credidit, & nos de cultu inuocationeque Diuorum cum credimus, tum docemus: Spem scilicet omnem in unum Deum ponendam per mortem filij sui: ab illo oranda & expectanda omnia. Cumque iustificati per fidem, pacem erga Deum, & aditum ut filij ad patrem habemus per dominum nostrum Iesum Christum Ro. 5.

qui eum nobis spiritum & meruit & donauit, q̄ Deo acclamamus abba pater: nō dubitamus in omni necessitate ipsum nostrū patrem cœlestem per nomē domini nostri Iesu Christi certa fiducia beneuolentiæ eius adire, & orare quocumq; opus habemus, utcumq; ipsi peccatores & indigni. Extat siquidem certa dñi nostri promissio, nos exoraturos patrē, quicqd sic orauerimus.

Vt uero serua oratio & ardens, id natura sua quærit, ut secū orent omnia, fratres nostros ut pro nobis p̄cent, rogam⁹, ijs em̄ eadē quæ nobis indefinenter oranda sunt, sanctificari nomen Dei in omnibus, aduenire ac passim amplificari regnum Dei, cuncta pro eius uoluntate institui q̄ suauissime &c. Diuorum memoriā hic libenter ingerimus, ut cōsiderantes quòd illi dum fide precati sunt, nihil nō à benignitate patris cœlestis impetrarunt, pleniore & nos fiducia eandē patris nostri benignitatem pulsemus.

Vi p̄fice/
teso rent.

Si quis ibi, perpensa infinita illa Dei in hos indulgentia & facilitate, & simul illorum in nos miseros adhuc cōseruos suos & cōmembra, charitate, animi ardore huc prumpat, ut illos ceu presentes præsens appellet, proq; se intercedere ad Deum roget: id licet in nulla scriptura doceat, si sic tamen fiat, nulli damnamus. Huiusmodi em̄ primum ipsi Deum orant, & tota fiducia Dei bonitate & Christi merito nituntur, sanctos uero inuocant, ut una orent, non ut pro se orent

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

se orent, ipsis orare aut nō audentibus aut negli-
gentibus: agnoscūt, ut suas, ita & diuorū, preces,
nō ex ipsorum meritis ualituras, sed sola Dei
misericordia, & Christi intercessione. hac sic fi-
dunt, quālibet indigni: ut nihil dubitent, se quid
uis exoratorios, etiā si soli orent, nullis omnino
sanctis, p̄ eis intercedentibus, siue ijs qui agunt
hic nobiscum, siue qui uiuunt cum Christo. In/
animis sic comparatis, ut nihil uideamus tribui
humanis meritis, omnia uero misericordię Dei,
& redemptioni domini nostri Iesu Christi: ita q̄
Diuos, ut p̄ se orēt, inuocāt, licet id faciāt absq̄
ullo & iussu & exēplo scripture, damnare tñ nō
possumus. Atqui adhuc solum modum uide-
mus orthodoxis patribus, sanctorum cœlitum
inuocationem usurpatam & traditam.

Nunc autem in uulgo Christiani populi lon-
ge secus est. Homines male sibi conscī, & de resi-
piscencia nihil serij cogitantes, cum patre nostro
Adam reformidant conspectum Dei. Christi pa-
trocinij ubi in mentem uenit, & ab illo absterret
eos, quæ adhuc perstat in eorū proposito uitæ
impuritas: hinc & de misericordia patris cœle-
stis & intercessione Christi diffusi, hanc satanę im-
posturam admittunt, ut putent D: Deiparæ uir-
ginis, aliorum Diuorum & Angelorum patro-
cinio, sibi licet in sceleribus & flagitijs suis per-
seuerantibus impetrari posse, non impunita-
tem modo eorum quæ scelerate & flagitiose ad-

Ut uulgo
sanctorum
patrocinijs
querat.

mittunt: sed præterea ut in his feliciter pergant, uita scilicet longæua, & ijs rebus quæ hæc caro fomēta malorū expetit, affluēs. Hi quæso quid aliud contendunt à diuis, quæ ut Deus ipsis per illorum sanctimoniam & intercessionem concedat, diu feliciter esse impijs? Qua cū maior contumelia & Dei & sanctorū excogitari non possit, cur in hanc tam crassam & immanem impietatem, uerbo Domini non grauius inueheremur? Et ue omnibus quibus Euangelij credita dispensatio est, quod hic sunt canes muti.

Sunt quidem qui dicant, sed in patrocinio diuorum, id in primis quærere, ut possit innocenter & pie uiuere, à quæ peruersitate sua uere resipiscere: absterreri autem se impuritate uitæ suæ, in qua adhuc fuerunt, quo minus Deum ipsum oratum ueniam & cætera beneficia, adire audeant. Hi profecto diligenter monendi sunt, ne fallant seipsos, probeque inquirent, quæ causa ue re ipsis obstet, ut non citius ad ipsum misericordiae fontem Deum, ad illum primum aduocatū & mediatorē nostrum Christum confugiant, quæ ad intercessionem Diuorum, cū nemo tñ peccatores suscipit hoc nostro uero aduocato clementius, nemo curat indulgentius, nemo pro redimendis ipsis plura insumpsit. qui denique Diuis eum ipsum spiritum, ut peccatorum misereri possint, donauit? Certe cuiusque animus alicuius indigēs prædicationem respicit, unde citius sese eius quod

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

quod petit, sperat fieri compotem. Jam scimus diuos non posse uel audire nos, uel adiutos uelle, si in eis id non operetur dominus, à quo est omne bonum, & ipsi sancti, quanti sunt: Quæ igitur obsecro causa, ut siue stimulis agitati conscientiæ ob peccata nostra, siue aliarum rerum pressi inopia, antea ad patrocinium sanctorū, quæ ad ipsam patris nostri cœlestis misericordiã, adeo expositum omnibus Christi patrocinium, certam & ad omnia efficacem intercessionē, animus sese attollat?

Indubie si isti animorum suorum recessus diligenter introspexerint, si cordium suorum penetralia, quæ sane perscrutari sanctis nunquā possunt, probe excusserint, indubie uidebunt nullā aliam sibi huius peruersi consilij, & indubitatae à deo uno & uero defectionis, ut diuorū priusquā Christi intercessionem quærant, causam esse, quam eam, quæ male morigeros filios, & qui non dum parentis se uoluntati addicere sustinent, absterret, quo minus parentē, si quid opus habent, ipsi orent. Præsentiuunt qui huiusmodi sunt si ipsi patrem orare instituant, illum sibi suam intemperantiam & nequitiam exprobraturum: iam cum putant se illa uitia nondum excutere posse, horrent prodire in conspectum patris, à quo animo adhuc toto dissident.

Subornant itaq; matrē, cognatos, & quoscunq; possunt qui sibi patrem quod expetunt exorent: cuiusq; eo quod cupiunt, sibi à patre impetratū, carebunt, quam ut ipsi patri supplices fiant.

Idem usu uenit omnibus, quorum nō prima uota, quicquid mali præmar, uel boni desideretur, ad patrem nostrum coelestem, per Christum dominum feruntur. Hic enim Deus nusq; non pollicetur resipiscenribus omnium scelerum ueniam, & omnimodam ut filijs beneficentiā, sempiternamq; salutem. Christus dominus inquit, Venite ad me omēs q; laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Quicquid patrem orabitis in nomine meo, id dabit uobis. Quare si quem tam blanda inuiramēta non permouēt, ut omnibus terrigenis & cœlitibus præteritis, ad hunc propitiatorē nostrum & thronum gratiæ Christum, & per eum ad patrem misericordiarum & totius consolationis ac indulgentiæ accurrat, spe optima rogaturus, quicquid requirat: hic procul dubio nondum cum Deo suo prorsus consensit, peccandi uoluntatē nondū plene posuit.

Nam qui uere sua peccata sentit, is sicut inde summe cruciat, q; offendit patrem suum in cœlis: ita trāquillo animo esse nequit, dum ei suam impietatem confessus, ueniā ab eo ipse sibi oret. Dixi inqt sanctus, fatebor aduersum me scelus meum domino, & tu remisisti prauitatem peccati mei, Propter id fundet ad te preces omnis bo-

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

nus. P^{sal.} 32. Non audebat prodire ille publicanus, ut pharisæus. oculos attollere ad cœlos nō sustinebat, ita pondere peccatorum suorum grauabatur, atramen nō alium quàm ipsum Deum ueniã orabat, Propitius sis mihi peccatori. Hoc erunt animo, quicunq; de peccatis suis uere dolent, gratiamq; Dei certo ambiunt, nec poterunt ad alios priusq; ad Deum, & certum illum aduocatum nostrū Iesum Christum respicere & confugere. Vnum agnoscunt Deum, unum mediatorem Dei & hominum. de hoc habent promissionem q̄ intercedit pro nobis: hic est aduocatus noster cum peccauimus, quiq; non tantū intercedit pro nobis, sed satisfacit etiam pro nobis. Ipse est propiciatio pro peccatis nostris. 1. Ioh. 2. Hoc esse Diui nequeūt: & de intercessione quoq; eorū nihil docet scriptura, nullum extat eorum sanctorum, quos scriptura prædicat, exemplum, nulla est intercessionis promissio.

Proinde qui antea Diuorum quàm Christi intercessionem ad Deum quærunt, ipsi de se hac ipsa peruersitate opis quærendæ testificantur, se esse adhuc animo ut à domino nostro Iesu Christo, ita & ab ipsa iustitia solidaq; pietate abhorrente. Sentiunt in manu Dei esse omnia, huncq; insensum sibi, q̄a diuersa adhuc uoluntate sunt, agnoscunt: Diuos ut conseruos, non ipsam iustitiam, uti Christus est, non ita uerent, nec offendit eos tantopere prauis suis studijs existimāt, hinc

ut his potius quàm ipsi Christo supplicent. & male
 faucibus conscientiae suae praesidium eo pacto &
 remedium quaerentes. Non puto dicent, se ideo
 sanctos domino Iesu hac in re praeferre, quod illi
 apud patrem plus ualeant, nec etiam quod maiore
 sint in peccatores misericordia.

Si iam dicant sua se indignitate à tanto patro-
 no submoueri, succurrat illud. Sicut dare non di-
 gnis, ut pius ille Picus cecinit, res magis digna
 Deo est, ita quo sceleratiores homines, in eo do-
 mini nostri Iesu maius apparere decus, dum eos
 patri reconciliat. Nec enim uenit hic uocare iustos,
 sed peccatores, uerum ad poenitentiam. Quo cir-
 ca nulla poterit alia causa esse, si non per hunc,
 per quem solum ad patrem perueniatur, primū te
 in gratiam patris insinuare studeas, quam quod
 alienus adhuc es à uera resipiscentia: idque queris,
 ut impune & feliciter in tuis possis prauis studiis
 perseverare.

Hoc in omni superstitione falsoque cultu Dei in-
 est. quare etiam in id mali uates Dei tam acriter
 ubique inuehuntur. Quae enim immanior Dei con-
 tumelia possit excogitari, quam à Deo, per suos
 spiritus, sanctos, aut alias creaturas, uel etiam
 per ipsa hominum opera id contendere, ut eius
 ope adiutus, queas diu & feliciter uitam uiuere
 impiam & peruersam. Nam aliud quid dicas pe-
 tere, eos, qui in uetustate peccati perseverantes, ex-
 petunt sibi secundare omnia: Ista pestis tam non
 potest

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

potest abesse, ubi animus trepidat ante omnia in
uocare ipsum Deum per filium suum, quem per
sanguinem eius nobis propiciatorem cōstituit,
quā cum inuocatione uera Dei & Christi non
potest non adesse, totius hominis ad uolunta-
tem Dei cōuersio. Nam qui sustineat is se ei non
rotum addicere, à quo sibi orat & expectat o-
mnia? Hinc sancti Dei, in precatione ad Deum
per Christum fusa, summam uim nos in Deum
transformandi agnouerunt, & prædicarunt. Et
hoc ipsum nos restitutum in Ecclesia, probe-
fidelibus Christi commēdatum querimus, non
Diuorum neglectum, aut coelestium suffragio-
rum contemptum. Amant illi nos in Christo, &
in hoc ut proficiamus, optare non cessant.

Atqui cum scriptura tanti faciat, sanctos hic
pro se inuicem precari, nec tamen uspiam uel uer-
bo monet Diuorum, qui in coelis degunt, pre-
ces ambiendas: huius silentij quam putemus fur-
isse causam? Certe scriptura ad omne opus bo-
num instruit, erudit ad salutem absolutissime,
2. Timoth. 3. Tam multa & ingentia Deus ipse
se testatur suis benefecisse propter Abraham,
Isaac, Iacob, Dauidem & huius ordinis priscos
sanctos: horum tamen intercessionem quis uel
ueteris uel noui testamenti sanctus, legitur unq̄
requisuisse? Maximus inter natos mulierum erat
Ioānes Baptista, maior adhuc Iacobus, Stepha-
nus & huius ordinis alij, regni coelorum iam re-
uelati

Cur scriptu
ra tacuerit
inuocatio
p̄e sanctoꝝ
8. 11.

uelati p̄cones, hos quis dubitet fuisse Deo maxi
mi. Paulū Stephani precib⁹ donatū multi existi
mant: hos tamen quis unq̄ priorū, q̄rum scriptu
ræ meminerit, legitur placatores ad Deum sub
misisse: Id cum sine causa factum nō sit, quā ob
secro imaginemur aliā q̄ ne fenestra aliqua ape
riret Christi patrociniū parum fidendi, ac inde
deflectendi ab ipsa Dei iustitia, ad uanitatem hu
manorum cōmentorum, & mox ad securitatē
in sceleribus: ita ut fert ingenium nostrum, & fa
ctum passim quā crassissime uidemus.

Porrò hic monemus, qui de sua salute serio
cogitant, ut nō putent, id esse, Deum primum in
uocare per Christum, si dicant ante omnia ora
tionem dñicam. Nā multi sunt, qui nō alia pre
ce sanctos adeunt, q̄ q̄ cum certo numero uer
ba orationis dominicæ repetierunt, hoc ipsum
Diuis offerāt, ceu sacrificium q̄ddam. Eum pri
mum imploram⁹, ad quē primum & pleniore
fidelicia in omni periculo ac rerum difficultate re
spicimus, cui⁹ opem primis affectibus implora
mus, cuius beneuolentia potissimū nitimur. Iā
quorū quemq̄ Christianū hodie reperias, cui⁹
anim⁹ in quolibet discrimine, omni p̄ cupitarū
ferum inopia, ita per Christum ad Deum pri
mum uolet, ut nō dubitet quicquid petierit, ex
Dei beneuolentia à Christi meritis, se acceptu
rū, etiā si nemo præterea diuorū ei patrocinet.
Nā etiā si mens ad Deum se in primis attollat,
anteq̄

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

anteq̄ diuorū recorderē, nō acquiescat autem in
 Dei p̄missione, certa quicquid orat saluterū,
 id se iam certo impetrasse: Deum nō dum orat
 fide, ideo nec primum: utq̄ diuorum patrocini-
 o confici sibi sperat, q̄d ipsa exorare nō potue-
 rit: ita præcipua adhuc spes ponitur in diuis,
 hosq̄ re ipsa orat priores: utcumq̄ & cogitatio
 & uerba primum ad Deum ferri uideantur.

Ut ergo omnia quę scriptura nō docet, ita &
 ista sanctorum inuocatio res est plena discrimi-
 nis, id quod in uulgo Christiani populi prohi-
 dolor nimis manifestum est. nam huius occasio-
 ne eo prolapsus est, ut per parum intersit inter
 eum cultū, quem nostri hodie diuis exhibent: &
 quem olim suis dñs exhibuerunt Ethnici. Id autē
 nostros Episcopos & Theologos nihil mouet,
 est em̄ lucro, at q̄ nos uerū, & quē uetus obser-
 uauit Ecclesia, diuorum cultum restituere labo-
 ramus, id dignum est, ut ferro & flammis uindi-
 cetur. Deus est autem qui uidet & iudicabit hæc.
 Et qui deum timent, uidebunt hinc satis, quæ
 nos hac in re docuimus, illæsa maiestate Chri-
 sti raceri haud potuisse.

Satis ista quidem erant de hoc loco, uerum
 ne uidear sciens præterisse eam rationem, qua
 aduersarij, sanctorum inuocationem, non quā
 sancti patres, sed suam illam quæstuosam stare
 inuictam arbitrantur, paucis & hanc excutere li-
 bet. Ea ratio est huiusmodi. Sancti uera charitate
 præditi,

præditi, hic Deum orant pro hominibus, & plurima eis bona exorant: nunc absolutiore sunt charitate: plus igitur modo exorare ualent. cumque intercessio eorum ad Deum, dum hic uiuunt, pie à Christianis expetit: maiore pietate expeditur, dum regnant cum Christo in cœlis. Hæc ratio aduersarijs, prorsus irrefragabilis habetur.

In hac uero nos primum illud recipimus, id quod sancti nobis bene uolunt, & salutem optant, certum est ex eorum in nos charitate proficisci, eoque, quo in illis nunc agentibus apud Christum, nostri charitas plenior est, hoc esse eos salutis nostræ auidiores. Verum, an ex eo modo sunt charitate perfectiore illud consequatur, Diuos amplius nunc pro nobis orare, iudicandum est. Sancti ex charitate flent in hac uita cum flentibus, ergo in futuro amplius flent, istuc nemo admittet. Oratio uero ut ea quidem in scripturis commendatur, est anxia quædam uoluntatis diuinæ in nobis perficiendæ elata ad Deum exoptatio, fide nitens promissionis eius. Atqui & fides, & omnis anxietas huius tantum uitæ est: in futuro ut uidentur omnia, ita est animus per omnia tranquillus, nec ipsa expectatio resurrectoinis, aliquam in se habet molestiam.

Nunc Deus, quo studium sui in nobis magis in dies inflammetur & fiducia crescat, uult nos perpetuis suspirijs orare à se ea, quæ tamen an-

teque

Quid ora-
tio.

teq̄ oremus, dare ex se statuit: & ad quæ à se petenda, suo ipse nos spiritu impellit. Quo namq̄ magis assidui in precibus ad Deum sumus, siue pro nobis, siue pro alijs, ac inde etiam continuo certius experimur, quàm benignus in nos Deus est, utq̄ prompte facit uoluntatem timèrium se. hoc fit & persuasio, omnia à Dei bonitate petere, eamq̄ omnibus ipsam inquiringibus præsto esse, certior, & uiuendi Deo uoluntas plenior. uelut enim in cœlos sublatis, Deum in sanctis precibus coram appellamus: eiusq̄ adflati numine, inexplicabili quadam ratione ipsi coniungimur & unimur. Tale uero nihil potest queri cœlitibus, ñ enim uident Deum, sicuti est. hinc Dei uoluntatem sic tenent, sic in ea oblectantur, ut proficiendi in eam, cuius gratia hic precibus insistitur, cum pro nobis, tum pro alijs, causa nulla super sit. Etenim cum & pro alijs preces fundimus, eæ ad id nobis à spiritu Christi suggeruntur, ut regni Dei studio & ipsi eo magis inflammemur, & proximis ad id ipsum regnum feliciter inferuiamus. Quo scilicet omnes Christianæ actiones feruntur.

Christus Dominus intercedit pro nobis ad patrem, at id quid aliud dicemus esse, quàm perennem exhibitionem sanguinis sui, quem pro nobis fudit. Spiritus intercedit p̄ nobis, sed gemitibus inenarrabilib⁹. Sic orât p̄ nobis & angeli.

Sicq̄

Sicq̄ recipimus lib. Machabæorum. 2. orationem Oniæ & Hieremiæ, ad eundem modum intelligere conuenit. Describuntur hæc uerbis huius uitæ, qualia scilicet tantum intelligimus: res aut quis non agnoscat habere multo sublimius. Certe nemo dicet Oniæ spiritum habere manus, at tamen uisus est Iudæ protendere manus.

Sed fateor, uoluntatem salutis nostræ habent & angeli & Diui, hanc ut orationem licebit uocare, nō tamen erit oratio eius generis, cuius est quam hic sancti habent. Quapropter sicut non procedit, sancti congemiscentes nobiscum, sine intermissione pro nobis hic preces fundūt, ergo sic orant etiā pro nobis in cœlis, ita nec illud firmum erit, Ambiente sunt sanctorū preces dum hic agunt, ergo & cum regnant cum Christo. In precibus quæ hic habentur, est fidei exercitium, & profectus: & hæc causa est, cur spiritus Christi huc impellit, ut pro nobis inuicē & oremus, & orari petamus. hæc uero causa in cœlitibus non habet locum, non est ergo illa, ut putant isti: ideo firma ratio. Inuocandi sunt sancti cum hic degunt, ut orēt p̄ nobis, ergo & cū illic. sed hæc forsan arguta magis, q̄ fidei ferat simplicitas.

Abunde iam exposuimus, Diuis nos tribuere nostri summam charitatem, nostræq̄ salutis uoluntatem absolutam & perēnem, Deo quoq̄ illos tanti esse, ut propter eos nobis plurima largiat: ad quos si quis cum per Christum patrem orauit,

gusta fidei
de cultu &
inuocatio /
ne digorū.

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

oravit, certusq; est se quod oravit, etiã cum fuerit è re sua percepturũ, affectũ attollat, & tanq; præfentes sibi, ut secum dominum orient, roget, uel Deum potius ut perpetua eorum pro nostra salute uora exaudire dignetur: nos eiusmodi affectum nequaq; damnare. hocq; solum detestari, plus fiduciaẽ poni in illorum intercessione q; Christi, & quæ ex hac superstitione nascuntur cetera: agnoscere deniq; & docere, diuos in summo habendos precio. id autem ab ijs fieri, qui dignos illos habent, quorum fidem totis uiribus imitentur, & in quibus Deum indefinenter prædicent. Hæc de cultu & inuocatione diuorum legimus apud orthodoxos patres: sic sentit de eo omnis ecclesia Christi. Quæ præterea inuecta sunt, ipsa se produnt, à quo sint spiritu profecta. Quæ cum sola reiçimus, id facimus, quod ipsa Christi religio poscit: tã abest ut eo nos hereseos aut ullius impietatis adstringamus. Iudicent pñ.

Pari criminatione inuehuntur in nos aduersarij, propter Missam, quia sicut cultus diuorũ & Missæ cum primis lucrosæ sunt: & Missæ hoc amplius, quia his non Diuorum modo, sed domini nostri Iesu Christi, & omnium simul sanctorum merita promittuntur. Nos uero de nihil quàm quod Ecclesia Dei semper credidit, uel credimus, uel docemus.

Substantiam missæ & Schola agnoscit, quæ Dominus in sua sacra cœna gessit, gerendumq;

Vbi Christi instituit. Atqui dominus habuit illā ad hūc modum. Conſedit cū diſcipulis ſuis, quorū nemo adhuc in eiufmodi crimine deprehēſus erat, cui⁹ cauſa expelli eo ſacro conuiuiō deberet: ſacra ſymbola panis & uini, & cū his corpus & ſanguinem ſuū, rem ſymbolorū, unus diſtribuit pariter omnibus: teſtatur eſt, hoc eſſe corpus ſuum pro eis tradendū, ſanguinem pro ipſorū peccatis fundendū, eoq; ſanguinē quo conſtat nouū teſtamentū: deniq; hoc ſacro cōuiuiō ſui memoriam celebrandam commendauit.

Hinc D. Paulus collegit primū nō eſſe cœnā domini, ſi quiſq; ſuam, & non omnes unā celebrēt, eōq; monet Corinthios ut ſe inuicem expectarent, cū ad ſacrum cætum conuenirent. Dein de eā exhiberi hic corporis & ſanguinis domini communionē, qua in domino unū corpus, & unus panis ſumus, & quæ nos ab omni cōmunionē dæmonum abſtrahat. 1. Cor. 10.

Noſtra in
cœna obſer-
uatio.

Hęc omnia nos ſtudemus q̄ licet religioſe obſeruare. Eos tantū ad mēſam domini inuitam⁹, qui uolunt eſſe domini diſcipuli, pendere à uerbo eius, qui noui fœderis participes eſſe creduntur: hic corpus & ſanguinē domini, ſacris ſymbolis exhibemus, iſthuc omni ſtudio prædicantes, hoc ſolo cibo & potu, hoc eſt, uera corporis & ſanguinis domini cōmunionē, conſtare nobis uitā æternā: ſicut hæc immolata pro nobis ſola potuerunt noſtra peccata expiare. Noſtra
caro

COATRA ROB. EPIS ABRIN.

caro & sanguis regni Dei hereditatem nequeunt percipere, quapropter carnis & sanguinis filij Dei participes nos fieri necesse est. His ut fidem homines habeant, uereq; gratos se tantis doni beneficijs exhibeant, inhortamur.

His quibus datur fidem habere, in illis fiducia in Christum mirifice irrobatur, charitas præclare proficit, totius uitæ sanctimonia plurimè instauratur. nã sicut hic cibus uitæ æternæ, uitæ Dei, sumitur: ita eam uitam uegetari, & profere se q; maxime oportet. Hinc merito, ueræ laudes Dei summa animorū alacritate & flagrantia, resonant, præces pro omnibus hominum ordinibus funduntur ardentissimæ: uiuersæ hominis uires ad Deum cõtendunt, Deo homo totus repletur. Christum enim Deum & hominem nostri reparatorem hic manducat. Hinc deniq; sicut corpus sacrum Ecclesiæ, ex hoc suo saluifico pastur, summe uiget, ita exerit se quoq; quàm efficacissime, omnis illa sacra donorum Dei & uirtutis spiritus subministratio, quolibet membro pro modo suo incrementum corporis faciente, ad instaurationem sui ipsius in charitate. Ephesi. quarto. Quid: hic exhibetur quàm plenissime, quæcumq; dominus noster Iesus Christus nobis factus est, & cõtulit. Itaq; existit in sacra cœna, summū sacrificiū, nō laudum modo, sed ipsius Christi, sed & nostri ipsorū. Eius em, qd se Christus in cruce obtulit

Quæ in sacra cœna quærenda.

Ut cœna sit sacrificium.

uim & fructum hic cum percipimus: tum fratribus pro modo sacri ministerij & arcang sanctorum inter se societatis, communicamus. indeq̄ non possumus nos non totos domino cōsecrare, idq̄ benignis eleemosynarū largitionibus, erga minimos domini, studiose testari.

Hiscē de causis non solum prisca patres, sed Scholastici quoq̄, sacram cœnam domini, sacrificium uocauerunt. D. Chrysofomus in epistola ad Hebræ: Homelia. 17. Pontifex autem nostrille est, qui hostiā mundantē nos obtulit: ipsam offerimus & nunc, quę tunc oblata pridē, cōsumi non potest. Hoc autem quod nos facimus, in cōmemorationem quidē fit eius, quod factū est. Hoc em̄ facite inquit in meā cōmemorationē. Non aliud sacrificium, sicut Pontifex, sed id ipsum semper facimus, magis autem recordationem sacrificij operamur. Et Augu. de ciuitate Dei lib. 10. cap. 6. Hoc est enim sacrificium Christianorū: multi unū corpus sumus in Christo, quod etiam sacramento altaris fidelibus non frequenter Ecclesia: ubi ei demonstratur, q̄ in ea oblatione, quā offert, ipsa offeratur. Itē cap. 20. Vnde uerus ille mediator, inquantū formā serui accipiens, mediator effectus est Dei & hominū homo Christus Iesus: cum in forma Dei sacrificiū cum patre sumat, cum quo & unus est Deus: tamē in forma serui maluit sacrificiū esse cōsumere, ne uel hac occasione quisq̄ existimaret cui

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

ret exilibet sacrificādum esse creaturę. Per hoc & sacerdos est: ipse offerens, ipse & oblatio. Cuius rei sacramentū quotidianū esse uoluit ecclesia sacrificiū, cum ipsius corporis ipse sit caput: & ipsius capitis ipsa sit corpus: tā ipsa per ipsum, q̄ ipse per ipsam suetus offerri. Huius uero sacrificij multiplicia, uariaq; signa erant sacrificia prisca sanctorū: cum hoc unum per multa figuraretur, tanq; uerbis multis res una diceret, ut sine fastidio multū cōmenderetur. Huic sumō ueroq; sacrificio, cuncta sacrificia falsa cesserunt. Sic scribunt de hoc sacro omnes patres.

Thomas Aquinas quest. 83. affirmat. celebrationē Eucharistię duplici ratione dici immolationē Christi. & q̄a sit quedā imago repræsentatiua passionis Christi, & quia in ea percipit effectus passionis Christi. His apud nos nemo contradicit, hoc modo addimus, quod & Thomas nō tacuit, eos solos participes fieri huius sacrificij, qui sunt uiua membra Christi, hoc est, qui ut ipse loquitur, cōiunguntur huic sacramento per fidem & charitatem.

Thomas
Aquinas.

Hęc nostra est de sacre celebratione Eucharistię, quā Missam uocāt, doctrina: in qua cū nihil penitus insit, qd nō tradiderunt, quotquot catholici scriptores habent, & ipsa Christi Ecclesia semper obseruauit: hic quoq; nihil aduersarius habet, cur hæreseos crimen impingat.

Impias illas Missarū nundinationes sane ex

Abusum
mularum
damnamus

ecramur: manifestā quoq; istam superstitionem, qua homines, si Missæ modo adsint, quicqd uel credant, uel uiuāt, sibi impunitatē scelerū suorū, & quæuis Dei beneficia pollicent: ubi licet explore studemus. Quæ em̄ possit excogitari Christi cōtumelia atrocior, q̄ ex eiusmodi cœnæ prophanatione, à q̄ ueteres canones oēs abesse Christianos iubent, sine ulla pœnitentiæ cogitatione, sine om̄i Christi sensu, q̄rere & sperare summū Dei fauorē, & beneficia maxima: Vt em̄ uulgo uiuitur ab ijs, qui tamen se haud fore beneticos existimant, quo die sacrū missæ non audierint, nimīū in aperto est. Iam cum hi omnia Dei mandata tam secure transgrediant, hoc uero solum ita religiose obseruent, ut quotidie adsint Missæ, quis non uidet in hac ipsa re illos pietatis suæ proram puppim & collocare?

Atqui hic dominus instituit memoriā sui, qui est hac de causa mortuus, ut nos mortui peccatis uiueremus iustitiæ. hic cōmendat nobis suū corpus, quod pro nobis adserēdis ab innata prauitate immolatū est. hic sanguinē propinat, qui fusus est pro nostris peccatis. Horū uero quæ hodie ratio habet à uulgo audientū Missas: Vbi aspexerūt sacramēta, & his corpore exhibuerūt reuerentiā, demurmurarūt suas preculas, defunctos se omni religione & cultu Dei, arbitrantur ad sua impia studia reuertuntur, hincq; impetrasse se rati, Deum nunc sibi omnia auersurū mala, daturūq; optatū rerū q̄rūlibet successum.

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

Prophanationē uero sacratissimi huius mysterij in ijs Missis fieri dico, quæ habent propter externā modo emolumenta, nullo studio Christi, & ab ijs, qui uiuunt flagitiose, quicquid sacræ synaxim cū Christianis non celebrāt, nec mortem domini ibi prædicāt, quo fidem presentium in Christum instaurarēt: recitāt tñ quædā, quæ nec ipsi perpendunt, nec ut perpendant alij exponunt, id quod diserte adeo Deus per D. Paulum uetuit. 1. Cor. 14. Quo id solum efficiūt, ut homines qui Missæ adsunt, in ipsorū ceremonias spem omnē salutis collocent, sine fide, sine poenitētia, ut non modo nō meliores, sed etiā deteriores, utpote in peruersitate sua iam securiores, ab hisce sacris redeant. Hæc quo loco Deus habeat, legere licet Isaia primo, & passim in sacris uatibus, ubi exponit quid sentiat de cæremonijs sine studio ueræ pietatis adhibitis. Iam quo sacratiores cæremoniæ sunt, hoc grauior Deo abominatio est, quum illis homines tam impie abutuntur.

Novimus illud de opere operato, sed istuc est hic, cœna Christi, iuxta Christi institutionem administrata: ea utiq; proderit non ex opere operantis, hoc est, merito ministri, sed ex opere operato, id est, ex eo, quod institutum domini est, id quod geritur. Sed proderit ijs, qui illa communicant, ut D. Thomas docuit, per fidem & charitatem. Ex uirtute enim Christi, non ministrorum meritis, hæc salutifera sunt.

facram coenam indigne administrat, ita etiam *ij* qui adsunt illa indignissime cōmunicant, nempe uidendo tantū & audiendo, quæ geruntur & dicuntur, non etiam credendo & diligendo, quæ hic promittuntur & monentur: utriusq; cedit in iudiciū & condemnationē, quod institutū est ad salutem: quam etiam certo promouerent, si fide uera usurparentur, qualis qualis foret minister.

Hæc uero non nos primi detestamur: execrantur eadem sancti patres, & quicquid hodie est religioforū hominum. Quocirca nec in huiusmodi damnatione abusuū, qui circa missas obtulerunt, admisimus, ut in nobis illa impiæ nouationis, ac seditionis crimina hæreant.

De ritibus & cultu externo in celebratiōe cœnæ, Ecclesijs semper sua libertas fuit: nos simplicioribus utimur, quib⁹ usa & prima ecclesia est, quam quis dubitet ueræ huius sacri reuerentiæ multo fuisse studiosiorem, quàm *ij* sint, qui hodie externo cultui tantum tribuunt.

De imaginibus.

De imaginibus superest. Circa eas cum aduersarij nihil prope idololatriæ non permittūt, nos tamen impietatis postulant: qui aliud nihil docemus, quàm non adorandas, non affigendum illis numen Dei, id quod utiq; *ij* faciūt, qui ad certas statuas D. uirginis, & aliorum sanctorum, uota nuncupant, honores diuinos instituunt, cū alias eorundem diuorum statuas, nulla prorsus ueneratione dignentur. Addimus remouendas,

ubi

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

ubi ad impium cultum, & superstitionem in eas
 fiduciā prostant: ita ut pientissimus rex Ezechias
 serpentem æneum, prædarū illud diuinæ bene-
 uolentiæ in populum Iisrael magno miraculo,
 præstitæ, monumentum, confregit: ubi adolere
 illi incensum populus cœpisset. Fuerunt catholi-
 ci ueteres sancti, qui censuerunt esse contra scri-
 pturarum autoritatem, q̄ hominis, etiam Chri-
 sti imago in templis Christianorū penderet. nos
 uero sumus hæretici, qui eas modo remotas uo-
 lumus, quæ ad certum prostant fidei offendicu-
 lum. Probatū est olim factum Epiphani, quod
 legitur in epistola eius quam D. Hieronymus la-
 tinam fecit, qui uelum dirupit, quod in Ecclesia
 quadam pendere uiderat, habens imaginem cru-
 cifixi, uel sancti alicuius. scribit enim se non ani-
 maduertisse. Nobis ergo quæ causa, ut rãtopere
 succenseant studiosi imaginum?

De uotis quoq; & cœlibatu aduersarij nos
 grauitèr incessunt, de qua re mirum qui non pu-
 deat eos contra nos uerba facere. Vbi enim illi sa-
 cerdotes uere celibes? ubi Monachi qui sua præ-
 stant uota? De multitudine loquor, & ijs, q̄ ho-
 die ecclesiarū gubernacula regunt, præcipuosq;
 eius prouentus recipiūt. Nos, ut omnes cum ue-
 teres tum recētiore Theologi censemus, ea mo-
 do posse uoueri Deo, quæ certum est Deum in
 unoquoq; probare. & si quis contra uouerit, id
 non debere ratum haberi, cum Dei simus, non

De uotis &
 cœlibatu

nostri. Cum itaq; hodie tam innumera est eorū
 multitudo, qui celibatum uouerunt, præstare
 autem ne somniant quidem: nos plane id iudica
 mus, quod & D. Cyprianus in epistola. i. lib. i.
 de uirginibus, quæ se Deo consecrauerant, nimi
 rum illis melius esse amplecti sanctum connubi
 um, quàm uri. Quam pauci sint, qui illud perci
 piant, se propter regnum cœlorum castrare, res
 ipsa clamat. Atqui cui istud Deus non donat, &
 uritur. uerbum hoc domini, Melius est inire ma
 trimonium quàm uri, nullum hominum uel uo
 tum uel præceptum reddiderit irritum. Cumq;
 Christianorū sit semper amplecti quæ sunt me
 liora, nullis possunt uotis depelli ad deteriora.
 At uero D. Cyprianus non solum eos qui non
 possunt, sed etiam qui nolunt celibatum pure
 & synceriter præstare ad remedium uocat con
 iugij. Sic habent uerba eius. Quòd si se ex fide
 Christo dicauerunt, pudice & caste, sine ulla fa
 bula perseverent: ita fortes & stabiles præmium
 uirginitatis expectent. Si autem perseverare no
 lunt, uel non possunt, melius est ut nubāt quàm
 in ignem delictis suis cadant. Hæc ille. Scio quid
 obijcere soleant aduersarij, quando ex illo Chri
 sti, non omnes capiunt hoc uerbum, dicimus.
 si qui non possunt continere. credenti & oranti
 inquit, nihil esse impossibile: uerum interim
 re ipsi quidem, nullum huius fidei & orationis
 exemplum

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

exemplum præbent. Fidem & orationem ex fide, nisi oportet certa promissione Dei, at ubi nobis promissus cœlibatus in uniuersum.

Sed iudicent inter nos & aduersarios istos nostros, puritatem uitæ qui uere amant. Nos illis qui continere non possunt, uel simpliciter, uel quia non satis uolunt, hæc prædicamus. Propter fornicationē uitādam quisq; habeat suā uxore, unaquæq; suum maritum: melius esse iungi matrimonio quā uri. Paulum nemini uoluisse iniicere laqueum suadendo cœlibatum: nec posse igitur quenquam sibi ipsum laqueum iniicere uouendo. Si peccatum est stulte uouendo, non accumulatur id perditæ scortando, aut admittendo, cuius infamis est aula Romana. Dei sumus antequam quicquam uouere possimus: idcirco non tenere, si quid uouimus, quo eo nobis non proficit, ut uiuamus Deo, pijs omnibus in confesso est.

Quid uero aduersarij? illi nec modum nec finem faciunt inculcando, reddendum esse, quod uotum est. Et si uotū cœlibatus, maxime perpetui, nullo uel exemplo scripturæ cōmendatum legerint. Cumq; multa uota dispensabilia, id est, remissibilia faciant: uotum cœlibatus, præsertim in sacerdotibus & monachis, solenne ac ita irremissibile esse definiūt, tamen utrumq; Pontifex aliquando

aliquando remiserit, interim ad istā tā flagitiosam & conspurcatā sacerdotū & Monachorū uitam, ne gry quidē. Omnia lusus sunt. Cumq; canones sacerdotē concubinarium, etiā Ecclesia eiciant, nō deponant modo, eū autē qui uxore duxerit deponāt tātum, illi concubenarios, inō scortatores, adulteros, & his nequiores, summis ornant dignitatibus: canonesq; accomodat moribus, ut Lesbij structores, suam regulā lapidibus. Episcopi superioris & melioris sæculi excommunicarunt eos, qui à sacro ministerio quēq; matrimonij causa putassent arcendū: nostri, si quis maluerit esse castus maritus in domino, q̄ impurus scortator cū hoc sæculo, hunc iā nō sunt contenti deposuisse munere ecclesiastico, id quod canones iubent, & n̄ modo, qui posteriore ac etiā deteriore Ecclesiæ tempore nati sunt, capitali præterea afficiendū supplicio iudicant. Dominus respiciat ecclesiā suam, & donet agnosci tandē eos, qui restituendis, quiq; destruentis Christianis legibus & institutis, incūbunt.

De ieiunijs

Queruntur aduersarij multū etiā de ieiunijs, festiuitatibus, & alijs ecclesiæ obseruationibus à nobis obliteratedū, cum tamē nō sint, qui harū rerum minore q̄ ipsi cura tāgantur. Quā Apostoli in his Ecclesijs libertatem reliquerunt, & ipsæ quoq; inoffense olim retinuerunt, manifestum est. mens siquidem Christi & Apostolorū erat, ut scribitur in Ecclesiastica tripartita hystoria,
conuer

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

conuersionem rectā, & Dei prædicare culturā.
 lib. 9. Nos tamen in his, modo puritas obtineat
 Euangelij, studebimus fieri omnia omnibus. Ni
 hil certe est, quod malleus, quæ usum sacrarum
 precum, & ieiuniorū, aliarumque sacrarum in ec
 clesia obseruationū restitui. Nam quod harū rerū
 uulgo superest, ah quæ nulla ex parte respondet,
 ijs, quæ sunt tradita ab Apostolis, & sanctis pa
 tribus? Vbi hodie, qui quod sit uerum ieiuniū,
 quæ uera pœnitentia, uel nouerint, ut hæc qui
 dem sanctis olim in usu fuerunt? Sed oremus
 Dominum, ut det eā mentē his, qui Ecclesiarū
 uolunt haberi proceres, ut sustineant corrigere,
 quæ pietatē penitus euertunt, quæque sic sunt, ut
 propter ea illos ipsorum canones nō solum sa
 cro deiciunt ministerio, sed etiā Christi ecclesia
 in totum profligant: in nobis p̄fecto mora nul
 la erit, quo minus quicquid est ueterū obserua
 tionum restitatur. & si quid præterea facit uel
 ad seueritatem discipline Ecclesiasticæ, uel ad id,
 ut rudiores ad uitam Christo dignā cōmodius
 inducantur, aut ullo pacto eo, ut religio nostra
 ornatur, institutur, & obseruet quæ sanctissime.
 Hoc siquidem unum quærimus, ut Christus quæ
 latissime regnet, ea sola sub mora cupimus, quæ
 incrementis regni huius obstant. Id quod agno
 scent, quotquot ea quæ Christi sunt queunt per
 cipere, & uolent ut par est, de nobis ex his quæ
 hætenus in nostra Apologia exposuimus sta
 tuere

tuere. Quis enim que nos sentimus, nobis nouerit melius?

Sed hic occurrit nobis aduersarius. Primum accusat, quod nostra inueximus, nulla de eis cum Ecclesia premissa collatione. Atqui nos ut audiremur, a nullis adhuc Episcopis, qualibet supplices id & assidue orauerimus, impetrare potuimus. sic quidem, ut remota uis, & presentibus uiris bonis & Christi amatoribus, iuxta scripturam excutere omnia licuisset. Et quid in his ualeat hodie uulgus Episcoporum, quid spectent plerique Theologi, studiosi ueritatis, quibus solis nos causam nostram approbare querimus, minime ignorant.

Ad quid sy
nodus.

Deinde ubi Synodum imploram, obicit nobis, Ecclesiam ante restituendam in integrum, spoliarum per nos suo ritu, sua obedientia. At cum nos nihil haecenus quam confessas labe doctrinae & uite certaque peruerfione obedientiae Christi incessiuimus, qua obsecro possessione Ecclesiam deiecimus? Nihil uolet ecclesia contra Christum imperare, nullum uel dogma uel ritum agnoscat suum, qui a placitis sponsi sui uariet: quae uero cum Christi praecipis congruunt, nos haudquaquam conuelliimus. Si quid secus per nos admissum est, profiteri Episcopo huius iudicium. Sed ipse satis agnoscis, istuc te nulla ratione, quae sit digna Episcopo, obijcere. nam multo meliores Episcopi olim quicquid quamlibet pestilentes & seditiosi haereticum turbassent, quotiescumque discussio quaerebatur

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

batur uel dogmatum, uel rituum ecclesiæ, nullam causificati restitutionem, coire in domino nihil grauabantur. Confugis itaque eo, frustra Synodum coituram, quæ iudicata nequeant reiudicari, nec quassari, ita scribis, ab alio Concilio, decreta aliorum, istuc uero tantumdem ualeat. Quot enim ob unius errorem Arrii opprimendum coacta concilia sunt? necesse tamen rescissum in posterioribus, quod fuisset in prioribus constitutum. Sed quæ primis conuentibus non fuerant satis explicata, aut non tam multis persuasa, ea in sequentibus elucidare clari, & confirmare certi sancti patres studebant. Deinde sic habent res hominum, ut in Ecclesiasticis quoque rebus salubriter iustituta, non minus salubriter aliquando immutentur: id quod nisi Pontificis Romani defensores admittant, quo quæso colore defendent, Ecclesiæ Christi per illos, cuiusque ministerijs diuersam adeo personam inductam, ab ea, quæ Apostolicis temporibus fuit. Concilium Apostolicum, illud Hierosolitanum, statuit, abstinendum sanguine & suffocato: utrumque posteriora consilia remiserunt: Synodus magna Nicena iudicauit perniciosum laqueum, si celibatus ordini ecclesiastico indiceretur: posteriores Synodi diuersum iudicarunt. Gangrensis Synodus iuxta scripturam censuit anathema, si quis propter uxorem, Episcopali munere minime haberet idoneum: id anathematis ut sunt ueriti, quæ in sequentibus concilijs præualuerunt.

In Con

In Constantiensi Synodo definitum est, hæreticum habendum, adserere Pontificis auctoritatem, maiorem auctoritate concilii, diuersum statuit Synodus Lateranensis. Sed quid hic uerba prodigo? Tu Episcopus cum sis, & canonum simul atque legum scientiam præ te feras, solidiora debes obijcere. Nos hoc non agimus, ut quæ bene iudicata sunt, reiuidentur, aut probe statuta immutentur, id quærimus & molimur, ut quæ pie iudicata & sancte constituta sunt, male auspicatorum hominum audacia, uindidentur, suoque loco restituantur.

Quare cor,
recta sint
quædam.

Hic si quem bonum offenderit, quod in externis tamen illis Ecclesiæ ritibus, immutationem nobis aliquam permisimus, & puter, quæ uniuersi Christiani tanti faciunt, & obseruant communiter, ea non debuisse immutari à paucis: is cogitet quanta his ipsis externis ceremoniis uulgo Christiani inherant superstitione, utque omnem prope in his religionem collocet: & eam sane superstitionem nulla re alia magis confirmari, quam ea ipsa tam religiosa & uniuersali harum rerum obseruatione. Quo itaque loco ritus isti & cultus habendi sunt, singulari nobis diligentia docendum fuit. cumque nimia illa & fidei grauius officiens rerum istarum admiratio, auctoritate sanctorum patrum & ecclesiæ defenderetur, id faciendum certe nobis fuit, quod D. Paulum fecisse legitimus, cum pseudopostoli ceremonias Moseos, auctori

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

autoritate legis & maiorū gētis Iisraeliticæ præpostere commendata, obtrudere Christianæ plebi, cum iactura fidei molirentur.

Docendum itaq; fuit, omnem ecclesiæ potestatem, non esse nisi ad ædificationem. 2. Cor. 10. Petrum & Paulum ac totum mundum, nostrū esse, nos uero Christi. 1. Cor. 3. in fide & dilectione cultum uerum Dei situm: deniq; neminem debere iudicari propter illa externa, quæ ipso usu consumunt. Colofs. 2. & cætera quæ in his continentur. Hæc iam sua requirebāt exempla: utq; retinebant sua mordicus aduersarij, ne prodere tur libertas Euangelij, neganda aliquando fuit Titi circumcisio, & palàm usurpandum, quod illicitum putabat superstitio. Quo etiam nos rerum istarum uerum usum exponere diligentius laborabamus, eo pertinacius aduersarij superstitionem propugnabant, & summa ui contra omnem Christi doctrinam insurgabant. Præsules ecclesiarum, nulla penitus ratione adduci poterant, ut ullam de hisce obseruationibus collationem admitterent., abusus manifestissime impios, & in ipsis damnatos canonibus faciebant Apostolorum & ecclesiæ traditiones.

Sic cū illi nos abiecissent, & hostes iudicauissent, nos enim à reliquis ecclesijs nō recessimus, Christo Domino nostro relictī, iuxta ipsius uerba, & ad eum usum, qui potuit apud nostros ædificationi fidei esse accommodus, correximus

quædam, at ea tantum quæ iam illæsa pietate
ferri non poterant. Sic em̄ hanc correctionē mo-
derati sumus, ut nihil prorsus submouerimus
eorū, quæ in prima Ecclesia fuerunt obseruata,
aut nō apertæ superstitioni seruirēt: nihil assu-
miserimus. quod nō & ipsis Apostolis in usu fue-
rit, certaq; uerbi Dei autoritate nitatur.

Hic quoq; nihil nobis sine imitabili exemplo
permisim⁹. quid Mose, quid omnes pphete &
pij reges in ea designarint: quæ superstitioni aliquā
mācipata fuerūt, etiā si eiusmodi res essēt, quib⁹
boni bene uti potuissent, sacrae literę testantur.
Etem̄ ut uulgo id quod supersticiosum est, uere in
abominationē adducat, uerba sepe nō sufficiūt.

Sed quid hic multa op⁹ defensione, apud Chri-
stianos dumtaxat? Nos nihil prorsus nō iuxta
uerbum Dei, & melioris Ecclesiæ obseruationē
correximus, aduersarij autem nihil prope Apo-
stolicæ & doctrinæ & obseruationis, nō aper-
tissime euerterunt, dum sic in suas cæremonias,
sed sibi quætuosas, fecerunt homines cōfidere,
& illi scilicet nos impiæ nouationis, & seditiosæ
perturbationis accusant? Corrigāt ipsi quod in
eorū et doctrina & uita citra omnē dissimulatio-
nem, cū uerbo Dei pugnat, in nobis si offendit
externorū ritū uarietas, quæ tamē in prima &
meliori ecclesia fuit fidei cōmodo, sublata est in
posteriore & deteriore, luculento fidei damno,
nos ut antea diximus, nihil omnium obserua-
tionum

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

tionū detrectabimus, quæ ullo modo saluā fide Christi tolerari poterunt.

Porro dum admonemus eorum, quæ nemo bonus nō deplorat inualuisse in Ecclesia uitia, contendit Episcopus hic noster, nos nō debere admitti, quia criminemur alios, heretici scilicet & scismatici, eo quod nemini licentia criminādi permittēda sit, nisi prius se scelere quo tenet exuerit & ad hoc probandū & Canonē & Legē adducit, quasi uero nos iam hæreseos & scismatis cōuicerit, ac de eo quæstio sit, an accusare is debeat, qui sit in crimine grauiore, & nō potius, an nos hæreseos & scismatis teneamur. Nouimus, nihil ferendū minus, quā rationē ab altero uitæ reposcere eū, qui nō possit suæ reddere. Hoc uero pernegam⁹, istis nos hereseos & scismatis criminibus ullo pacto esse affines: quæ autē in Ecclesiasticis inualuit, & doctrine & uitæ impuritas, utique necessaria sit synodi quæ seuerissima correctio, nō nuper adeo quiritantur, quotquot profectū regni Christi ex animo quærent. Christiani, qui sunt sui ipsorū accusatores initio, non quærent ista perfugia. quanti em̄ intersit Ecclesijs, ut Episcopi sint inculpati, quis nesciat? quod tamen non eō dicim⁹, quod nulla putemus in Ecclesiasticis ferenda uitia, nam ipsi quoque nimis prohdolor urgemur, adeo tamen in diuersum isti uocationi, eorū ferri studia, quæ Ecclesiarū admouent gubernaculis, cur nō quærerem⁹ quæ etiā Christi sum⁹?

Sed satis de eo, quæ abhorreamus ab omni factione & seditione in Ecclesia Christi, ab omni non sana doctrina, ac peruersis ritibus, quam primam defensionis nostre partem fecimus. Ex his de dogmatis & institutis nostris exposuimus, quæ Christi studiosi facile iudicabunt, ut indigne sit in nos hic Episcopus istis criminibus debacchatus. Nihil itaque contra nos, quod de ferendis malis, ex Augustino adduxit: intra huius sancti uiri indulgentiam libenter consistemus.

*Secunda pars
defensionis.*

Deinde de S. Eucharistia satisfaciemus, quem locum sibi aduersarius noster peculiariter delegit, in quo odij & impotentiae suae stomachum in nos repurgaret. Quoque istuc aliquo faceret colore, mea quidem uerba, suae inseruit criminatiõni, interim tamen contra ea ipsa mea uerba, quæ licet toties repetat, scribit scopum mihi in ijs quæ de sacra cœna dissero, in hoc consistere, ut probem uerba illa Christi sacrosancta, hoc est corpus meum quod pro uobis tradetur, sic esse intelligenda, ut in Eucharistia non sit uerum corpus Christi, sed eius tantum signum aut symbolum. Iam quæ mea ipse uerba adducit sic habent. Porrigendo ergo panem, ait: Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quod pro uobis traditur, hoc est, sicut trado uobis panem edendum ore corporis, ita dono uobis corpus meum edendum animo. Item Paulo post adfert & ista mea. Ergo panem ore et corporaliter, corpus uero suum animo

*Caput ac/
cusationis
circa Eu/
charistiam.*

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

animo spiritualiter manducandum hic præbuit.
Cum his reliqua mea de hac de rescripti omnia
consonant. Enarrationem huius loci, quam adeo
sæue hic Episcopus exagitat, sic concludo. Da di
scipulos ueros Christi, erit utique Christus in me
dio eorum, uereque pascet illos, ad æternam uitam,
uero suo corpore, & sanguine. Quid iam dice
mus frontis esse isti Episcopo, qui aulit de me scri
bere. scopum mihi in hac uerborum domini ex
planatione in eo consistere, ut probem in Eucha
ristia non esse uerum domini corpus & sangui
nem: sed tantum signum aut symbolum eius. Sic
cine agere Episcopi est: interim nihil potest fingi
tam atrox & seuum, quod huius causa criminis
in nos non euomat.

At priusque nos ipsos purgemus: responden
dum est pro Luthero, quem, hic communis aduer
sarius uocat, seditionis fontem, nos autem gra
tias ingentes patri cœlesti agimus, qui per illum
summam Euangelij, fide domini nostri Iesu Chri
sti omnem nobis salutem constare, mirifice & fe
liciter nostro sæculo restituit. Hunc æque ut nos
impudentissima calumnia impetijit. Nam cum ille
ex eo, quod dominus, panem porrigens dixit, hoc
est corpus meum, affirmat, in sacra cœna uere da
ri, adesse, & edi domini corpus, transubstanti
ationem autem non recipit: hic noster Episcopus
infert, eum dicere Christum impanatum, aut sicut
ferrum dicitur ignitum, uel sicut est incarnatus, ex

Defensio
Lutheri.

quo sequi oporteat inter panem & corpus Domini esse communicationem idiomatum. Hæc postquam Luthero ex suo somnio tribuit, miris in eum debacchatur conuicijs, & quæcumq; ex eo consequi possunt, si quis dicat panem, ipsum Christi corpus fieri per identitatem, ea omnia in esse sententiæ Lutheranae impie scurratur, ut Deum in pistrino pistum, in cribano coctum, in ore laceratum & tritum, in uentrem delapsum. Item, panem esse immortalem, sapientem, omnipotentem. &c.

Vt Lutherus panem uniat et corpus Domini,

Lutherus autem diserte & copiose docuit, in hac oratione, hoc est corpus meum, cum, hoc, panem demonstrat, non esse prædicationem identicam, & inter panem & Domini corpus, sacramentalem modo unionem affirmat. Simile quidem adduxit ferri candentis, sed in hoc modo, ut ostenderet duas res sic interdum coniungi, ut pro una quodam modo habeantur, utriusq; appellatione seruata. Nam demonstrato ferro ignito, dici possit, hoc ignis est, & hoc ferrum est. Sic demonstrato pane Eucharistie recte dici, hoc est panis, & hoc est corpus Domini, eo quod panis & corpus Domini sacramentaliter coniuncta sint. Sic scribit alibi. Vinum offertur in cantharo, quæ duæ res uinum & cantharus quum aliquo modo unitæ sunt, demonstrato cantharo dicitur, hoc uinum est, & fertur demonstratio ad sensum quidem in cantharum, ad intellectum au-

tem,

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

tem, ad uinum, & id præcipue. Hanc Lutherus
 nusq̄ adseruit, Panis est corpus Christi, ne dum
 per identitatem, sed hoc, demonstrato pane Eu/
 charistiæ, est Christi corpus, quia cum hoc pane
 corpus Domini in sacramento, uere cõiunctum
 est, & cum eo nobis exhibetur.

Hęc uero unio, et si, ut ipse Lutherus affirmat,
 tantum sacramentalis sit, non naturalis, nõ per/
 sonalis, nec etiam formalis, qualis erat spiritus
 sancti, & formæ colūbinæ, in qua ille apparuit,
 aliquam tamen communicationem idiomatum
 efficit. nam quæ pani proprie cõpetunt, ut tangi,
 uideri, dentibus cõteri, ea corpori Domini, pro/
 pter hanc unionem sacramentalem recte tribuunt,
 & si corpus domini per se nihil horũ pati possit.
 Hanc arbitror idiomatum cõmunicationem nõ
 ibit aduersarius inficias, cũ eam iubente Põtifice
 Nicolao confessus sit Berengarius recantans. Sic
 apparẽte spiritu sancto in specię colūbæ, licet so/
 la hæc species oculis proprie caperetur, dicit tñ
 Iohãnes uidisse sp̄m sc̄m. Ira de patrib. quib. ap/
 paruerũt angeli, memorat scriptura, q̄ uiderint
 angelos, cũ flãmam modo conspexerũt, in qua
 illi se angelici spiritus hũano obtutui ingerebãt.

Hac uero cõmunicatione idiomatũ in Eucha/
 ristia, D. Patres libenter usi sunt. D. Chrysof.
 Homelia. 83. in Matt. Quam multi sunt q̄ dicũt,
 optarim uidere formã eius, figuram, uestimen/
 ta, calciamenta, ecce ipsum uides, tangis, & edis.

Quæ com/
 municatio
 idiomatum
 inter panẽ
 & corpus
 Christi.

In sacramentis siquidem cum nobis inuisibilia Dei, per uisibiles res exhibeantur, harum etiam appellationem accipiunt, & per ea quæ his cõpõtunt, illorum uis explicatur. Aliter enim res spirituales tradi nobis non possunt. Baptismate suo Dominus nobis exhibet ablutionem peccatorum & regenerationem spiritus, hic tingere & lauare, assignantur spiritu sancto, & cor munda re, ac innouare, aquæ. Vnde hoc aquæ inquit D. Augustinus, ut corpus tãgat, & cor abluat. In eo aut creaturæ minime addicimus, quod est creatoris, uel cõtra: nec ullam facimus corporis gloriosi Christi & panis naturalem permixtionem, id quod hæretici quidam nobis calumniose hodie impingunt, & sacramentalem illã unionem indicibilis impietatis accusant. uident enim ea ad missa, Ecclesiarũ unionem coire. Nos certi nullos homines de his rebus posse melius loqui, quã in scripturis ea exposuit spiritus sanctus, hunc sequemur, quicquid insaniant hæretici, & ad exprimendum id, quod dominus dona sua spiritualia per ministrum Ecclesię & sacra symbola exhibere dignatur: baptismum sane lauacrum regenerationis, & peccatorum ablutionem libenter appellabimus, Eucharistiam, ueram domini manducationem. Vere namque & per baptismũ uera regeneratio, & a peccatis mundatio, & per Eucharistiam, uera domini Iesu communio, & ad uitã æternam cibatio, offertur & percipitur.

Itaque

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

Itaq; cum dixit dominus, hoc est corpus meum, hoc, duo demonstrat, sensibus quidem panem, fidei autem, & hoc precipue, ipsum domini corpus, utcumq; nec tinctio illa aquæ per se regeneret, & peccatis abluat, nec panis Eucharistiæ id ipsū natura sit, quod corpus domini: Sic si quis demonstrata tinctioe sacra, quæ uisibiliter administratur, dicat, hoc est ablutio peccatorum, similiter, hoc, aliud ad sensum, aliud demonstrabit ad intellectum. ad sensum uisibilem tinctioem: ad intellectum credentem, saluificam hominis inuouationem.

In his quid ita insani, stulti, impij, blasphemi, quibus hic Episcopus noster fuit cōuictus? Sed hunc morem habet, affingit nobis quæcumq; ei odium nostri potest excogitare, tū non aliter in nos debacchatur, q̄ si horum omnium deprehensi & manifesti essemus.

Post Lutherū inuadit Oecolāpadiū & Zuingliū, quib⁹ id honoris defert, q̄ nō sunt noui hic erroris inuētores, ut Luther⁹, sed ueteris, Berengariani scilicet adsertores, & id ipsum mihi q̄q; deinde impingit. Verum sicut Lutheri, ita & horum, ac meam sententiam malitiose peruertit. Negamus quidem panem id ipsum esse natura, quod corpus domini, & panem si in se consyderes, nihil q̄ symbolum esse corporis domini adfirmamus: eò autem tam non inficiamur corpus domini uere in coena exhiberi, ut summæ

Defensio
Oecolam.
& Zuing.

damnemus impietatis, quicumq; id inficias iuerint.

Sed dicent hic etiam boni. Si Oecolampadius & Zuinglius agnouerunt in sacra coena adesse, & edi corpus uerum domini, & uerum eius sanguinem, nec sola hic exhiberi symbola: Lutherus uero non facit, panem corpus domini dici per identitatem, unde nam extitit tam grauis illa inter hos concertatio?

Vnde diffi-
dium circa
Eucharistiã

Causam huius equidem existimo me habere plene compertã, eam igitur bona fide exponam. ~~facri ministerij in administratione Euãgelij & sa-
cramentorũ~~ Oecolampadius & Zuinglius uolentes crasse illi, quã uulgus concepat de p̄sentia dñi in eucharistia opinioni, qua multa sane nitit̄ superstitio, occurrere, exposuerunt hãc orationẽ domini, hoc est corpus meum, per hanc, panis hic est solum, uel figura corporis mei. Istuc Lutherus ita accepit, ac si illi nihil quã panẽ & uinũ corporis & sanguinis domini inania symbola in coena agnoscerent. Nam extiterant alij quidam, qui hac in re symbolorum propenulum usum fecerant. Cum autem negaret Lutherus tropum inesse his uerbis domini, hoc est corpus meum, & contenderet, est, accipiendum substantialiter, Zuinglius & Oecolampadius putarunt Lutherum statuere inter panem & corpus domini, aliquam unionẽ naturalem.

Transsubstantiatione enim reiecta, dicebat de-
monstra

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

monstratiuū hoc, panem demonstrare. Vbi uero dicebat in pane est corpus domini realiter & corporaliter, uidebat illis statuere p̄sentiā localem. Quemadmodū ergo Lutherus p̄pter interpretationem, quam adferebant Oecolampadius & Zuinglius, eos iudicabat inania modo symbola in sacra cœna relinquere: ita censebant hi, Lutherum, ex eo q̄ repudiato tropo, affirmaret, panem in sacra cœna esse substantialiter & corporaliter corpus domini, sentire, panem in sua substantia & corpore, id ipsum esse, quod domini corpus, uel corpus domini localiter in pane includi, aut certe alia quapiam physica ratione cum pane uniri, in qua de Luthero opinione fateor ipse quoq̄ sui. His de causis exorta est dira ista inter hos circa hoc sacrum digladiatio: Luthero defendente, ueram in cœna domini p̄sentiā & manducationem, quam tamen illi non negabant, uidebantur autem negare: & illis oppugnantibus, naturalem modo inter panem & corpus domini unionem, & manducationem Christi corporalem, quæ quidem ad ipsum corpus per se pertingat: quam tamen Lutherus nunq̄ statuit. uisus aut̄ est eam statuere. Sed euulgauit paulo post Lutherus pleniorē sententiæ suæ confessionem, in qua diserte scripsit, se nullam aliam quàm sacramentalem inter panem & corpus domini unionem statuere, & non quemlibet hic se tropum rejicere, sed cum modo, qui

qui ueritatē præsentiaē Christi in cœna excludit, qualem reputat esse metaphoram, Synecdochē namq; hic agnoscit. Hinc patere cepit, cum dicit panem esse substantialiter, essentialiter, & corporaliter corpus domini, eum non uelle, panem secundum substantiā, essentiam & corpus, esse id ipsum, quod est domini corpus, ita ut uerba hæc uulgo accipiebantur. sed simul cū pane, ipsum uerū corpus, in sua substantia & essentia exhiberi, non tamen ratione corporali, uel naturali, quam eo excludit, quod negat adesse hic corpus domini quantitatiue, qualitatiue, & localit̄.

Vnde colligitur esse in re cōcordiam.

Ab eo itaq; tempore nobis semper uisum est, in re ipsa nullam superesse inter hoc controuersiam. De uerbis quidem, quibus utrinq; testamur, corpus & sanguinem domini in cœna exhiberi non potuit conuenire inter omnes. Dum enim dicitur: corpus domini adest, & editur realiter & corporaliter, quæ uerba Lutherus probat, Oecolampadius & Zuinglius putabant, uulgus intelligere corpus domini uniri cum pane ratione quadā naturali, per corporaliter enim significari quantitatiue, qualitatiue, & localiter. Ita cū dicitur: Corpus domini adest contemplatione fidei, quæ uerba Zuinglius usurpabat, uel adest & editur ore fidei, quæ uerba posuit non Oecolampadius modo, sed & Brennius qui habetur Lutherō per omnia cōsentiens, Lutherus existimauit, ueram domini in cœna præsentiam & man

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

& manducationem non satis exprimi. sensum enim horum uerborum posse esse, ferri fidem in Christum absentem.

Nos autem cum reuera præsentem dominū in cœna, uerumq; eius corpus & sanguinem hic exhiberi nobis, certo credamus, & illos ita credidisse, & qui eos uidentur hodie sectari etiã num credere, ipsis ita confitentibus, non dubitemus: id efficere laboramus ut utrinq; uerba hic usurpentur scripturæ & sanctorum patrum, ut dicamus corpus & sanguinẽ domini uere adesse & sumi: omiſſis ihs loquẽdi modis, tam quibus uideri possumus sensibus aut rationi, perceptibilẽ dominum facere: quã quibus absentis modo contemplationẽ confiteri: maxime aut uitanda, quæ Sophistæ hic uerba ingesserunt. Arcana certe & nõ huius sæculi ratio est, qua hic nobis dominus & adest, & manducatur: tam uere tamen ac solide utrumq;, ut D. Paulus cū dixisset, Panem quem frangimus, calicem circa quem Christum prædicamus, esse corporis & sanguinis domini communionem, subiecerit. Quia unus panis, & unũ corpus multi sumus, utiq; in Christo. Ex quo loco, & ihs quæ domiuus Ioh. 6. de māducatione carnis suæ differuit, sancti Patres, Hilarius, Chrysoſtomus, Cyrillus, & cæteri affirmarunt, Dominum Iesum in nobis habitare & uiuere non iam per fidem solum & dilectionem, ceu absens, sed etiam naturaliter, carnaliter,

Quæ ratio
concordiæ.

Hilarius.

ter, & corporaliter, quia suam naturam & carnem nobis communicat, suaq; nos membra esse efficit, idq; omne nobis in sacra Eucharistia exhibet. De qua re Hilarius lib. de Trinitate 8.

De ueritate carnis & sanguinis nō relictus est ambigendi locus. Nunc enim & ipsius Domini professione, & fide nostra, uere caro est, & uere sanguis est. Et hæc accepta atq; hausta id efficiūt, ut & nos in Christo, & Christus in nobis sit. Anne hoc ueritas non est: Contingat plane his uerū non esse, qui Christum Iesum uerum esse Deum negant. Est ergo in nobis ipse per carnem, & sumus in eo, dum secum hoc quod nos sumus, in Deo est. Et post quædam. Hæc ergo uitæ nostræ causa est, quod in nobis manentem per carnem Christum habemus, uicturi per eum ea conditio-
 one qua uiuit ille per patrem. Si ergo nos naturaliter secundum carnem per eum uiuimus, id est, naturam suę carnis adepti, quomodo non naturaliter secundum spiritū in se patrem habeat, cū uiuat ipse per patrem? Item. Hæc autem idcirco cōmemorata sunt à nobis, quia uoluntatis tantū inter patrem & filium unitatem hæretici mentientes, unitatis nostræ ad Deum utebantur exemplo, tanq; nobis ad filium, & per filiū ad patrem obsequio tantum & uoluntate religionis unitis, nulla per sacramentum carnis & sanguinis naturalis communionis proprietates indulgeretur, cum & per honorem nobis datum Dei fili-

Iñ, & per manentem in nobis carnaliter filium,
& in eo nobis corporaliter & inseparabiliter u-
nitis, mysteriũ ueræ ac naturalis unitatis sit præ-
dicandum.

Item Chrysoftomus Homelia. 45. in Iohan- Chrysofostomus.
nem. Quare necessario dicendũ, quam admirã-
da mysteria, & cur data sint, & quæ nam eorum
utilitas. Vnũ corpus sumus, & membra ex car-
ne & ossibus eius. Quare initiati eius præceptis
parere debemus. Vt autem non solũ per dilecti-
onem, sed re ipsa in illam carnem conuertamur,
per cibum id efficitur, quem nobis largitus est.
Cum enim suum in nos amorem indicare uellet,
per corpus suum se nobis commiscuit, & in u-
num nobiscum redegit, ut corpus cum capite u-
niretur. Hoc enim amantium maxime est. Item
in Homelia. 83. in Matth. Non enim sufficit ipsi
hominem fieri, flagellis interim cædi, sed nos se-
cum in unam, ut ita dicam, massam reducit: neq̃
id fide solum, sed re ipsa nos corpus suum efficit.

Cyrillus in illa apud Iohannem. Ego sum ui- Cyrillus.
tis & c. An fortassis putat ignoram nobis my-
sticæ benedictionis uirtutem esse? quæ cum in
nobis fiat, nonne corporaliter quoq̃ facit om-
municatione carnis Christi, Christum in nobis
habitare? Cur enim membra fidelium, mem-
bra Christi sunt? Nescitis, inquit, quia mem-
bra uestra, membra sunt Christi? membra igi-
tur Christi, meretricis faciam membra?

Ab sit.

Abfit. Saluator etiã, qui manducat carnem meam, ait, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo. Vnde considerandum est, non habitudine solum quæ per charitatē intelligitur Christum in nobis esse, uerum etiam & participatio-
ne naturali.

Hæc omnia Oecolampadius recepit. Zuinglius non abiicit, hodie nullæ, quod equidem sciam, in Germania Ecclesiæ sunt ex his, quæ ab humanis traditionibus, quæ cum Euangelio non consonant, se adseruerunt, quæ non eadem amplectantur. Quin Oecolampadius pridem testatus est, se de hoc sacro non aliud credere, nec dicendum, quàm habet decretum Concilij Niceni. Id est huiusmodi. *Ἐπὶ τῆς θείας ἑραπίσης πᾶσι
λιγκάνταῦθα, μὴ ἴθι προκλήμνω ἄρτω, ἢ
ἴθι ποτηρίῳ ταπίνως προσέχωμεν, ἀλλ'
ὑψώσαντες τὴν διάνοιαν, πιστὴ νοήσωμεν
κεῖθι ὑπὸ τῆς ἱερέως ἐκείνης ἑραπίσης τὸν
ἀμνὸν τοῦ θεοῦ, τὸν ἀίροντα τὴν ἁμαρτίαν
τῷ κόσμῳ, ἀδυτῶς ὑπὸ τῶν ἱερέων θυο-
μενον, ἢ τὸ τίμιον αὐτῷ σῶμα ἢ αἷμα ἀλη-
θῶς λαμβάνοντας ἡμᾶς πιστεύοντα ἅντα
εἶναι τὰ τῆς ἡμετέρας ἀνασκασεως σύμβολα. Διὰ
τοῦτο γὰρ οὔτε πολὺ λαμβάνομεν, ἀλλ' ὀλί-
γον, ἵνα γινώμεν ὅτι οὐκ εἰς πλεονεξίαν,
ἀλλ' εἰς ἀγιασμόν.* Hoc est. Iterum etiam hic
in diuina mensa, ne humiliter intenti simus ad
ad propositum panem & poculum, sed exaltata
mente;

Decretum
Concilij
Niceni. H

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

inente, fide cōsideremus situm esse in sancta illa mensa agnum Dei tollentē peccatū mundi, qui non uictimarum more à sacerdotibus sacrificatur: & nos uere præciosum illius corpus & sanguinem sumentes credamus, hæc esse nostræ resurrectionis symbola. Nam propter hoc neq; multū accipimus, sed paruum, ut sciamus quòd hæc nō facierati, sed sanctimonix seruiant. Huic decreto reliqui sancti patres omnes cōsentiunt.

Iam hæc ratio concordix, circa fidem & doctrinam de diuinissima Eucharistia, ut ad eum modum, quem in his patrum dictis expressum uidemus, credamus & loquamur utrinq; passim recipitur, & facessit quæ erat dissensio. Nā saluificam istam Christi communionem fatent omnes, sic per ministrum & sacra symbola exhiberi, ut tñ totū id opus Christi sit: qui sic ministro, ut instrumento suo ac cooperario, & sacris symbolis, ceu uerbis quibusdā uisibilibus, uti dignatur. Accedit siquidem, inquit D. Augustinus, uerbum ad elementum & fit sacramentū. etiam ipsum tanq; uisibile uerbum. Verbo perficiuntur omnia: ut ut idem Augustinus scribit, nō quia dicitur, sed quia credit. In Ioan. tract: 80.

Concordia procedit.

Vnde q; boni plerumq; dissentiant.

Quòd uero digladiatum est adeo inter nostros, cum non dubitemus utrosq; ueritatem Christi serio sectatos esse, non poterit tantopere offendere eos, qui perpenderit, istiusmodi offencicula semper in Ecclesia extitisse, in hoc,

DEFEN. DOCT. CHRIST.

ut qui probati sunt, manifesti fierent. Mundus cum quærat semper causas, ut ueritatem à se repellat: Dominus qui in iudiciū uenit, ut uidentes nō uideant, patitur sæpe multa obijci à suis infirma, ac ita Euangelium suum, quod per se & electis est odor uitæ, reliquis fieri odorem mortiferum. Neq̄ id adeo insolens est, ut inter se conuenire non queant, etiam sanctissimi: & in ea re, in qua utriq̄ gloriā Dei sincero pectore quærunr. Id usu uenit Paulo & Barnabæ de Marco. inter quos eiusmodi extitit *ἡ ἀφορισμὸς*, ut alter ab altero se iūgeretur. Vsu uenit & multis sanctissimis patribus. Et haud multū adeo absuit, quin atrox certe, & inter Hieronymum atq̄ Augustinum pugna exorta fuisset. Inter Ruffinū & Hieronymū quæ inualuit, non sine dolore sanctorū legitur. Nemo uidet omnia, & facile obrepunt sinistrae suspitiones: hinc fit sepe numero, ut quam optimi uiri & ingenio præstanti, nequeat tamen idem uidere, aut se inuicem prorsus intelligere. Sic etiā humiliat suos dominus, & à præpostera hominum admiratione ad se reuocat, suoque uerbo mentes nostras plenius addicit.

Responso
ad obiecta.

Sed tandem ad confutationem eorum, quæ contra nos in hac causa Eucharistiæ Episcopus pfert. quanq̄ ex his, quibus iam fidem nostrā de hoc diuinissimo sacramento exposui, boni facile uidebunt, q̄ maliciose & calumniose contra nos Abrincensis scripserit omnia. percurram igitur

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

igitur quæ obicit, quàm licebit breuissime.

Primum obicit & communiter & priuatim nobis, nos à simplicitate uerborum domini recedere, illa quæ falsa ac impia interpretatione discernere, eo quod panem dicimus corporis domini esse symbolū. Nos uero Verba Domini quæ simplicissime amplectimur, nullam quæ eis interpretationem inferimus, quæ non ex se ipsa pariant. Panem porrexit Dominus & dixit, hoc est corpus meum. duo ergo hic exhibuit, panem, & corpus suū: Quis ergo sensus sit alius horū uerborū domini, quàm hic: per hunc panem. uel, cum hoc pane, en do uobis corpus meum. In explanatione quam aduersarius impugnat, eum sic reddidi. Sicuti trado uobis panem edendum corpore, ita dono uobis corpus meum edendo animo. In his quid assumimus, quod non in ipsis domini uerbis contineatur: Quod panem signum esse dicimus corporis domini: dixerunt & patres orthodoxi omnes. Augustinus contra Adimantum cap. 12. Non dubitauit Dominus dicere hoc est corpus meum, cum daret signum corporis sui. Item in sermone ad infantes. Ista fratres ideo dicuntur sacramenta, quia in eis aliud uidetur, aliud intelligitur, quod uidetur speciem habet corporalem, quod intelligitur fructū habet spiritualē. Sed hic uir Dei nusquam ferē de hoc sacro loquitur, ubi non adserat panem

Defensa in
interpretatio

DEFEN. DOCT. CHRIST:

esse corporis domini symbolum. D. Hieronymus uero scribit, Dominum ueritatem corporis & sanguinis sui, pane & uino repræsentasse. Matth. 26. Ireneus testatur Eucharistiam consistere ex duabus rebus, terrena & cœlesti, lib. cōtra Valentinum. 4. Ad eundem modum & cæteri Patres hac de re loqui solent. Nihil igitur nostra interpretatione, uel à scriptura, uel patribus uariamus. De transubstantiatione postea.

Repulsa cō
munio cum
Berēgatio.

Deinde & illud crimen commune nobis facit, erroris instaurati Berengariani. Huius uero hominis ego nihil unquā legi, nec quæ in eius causa fuerint, solide adhuc nosse potui. quare nec probare, nec dānare illū licet, ipse uiderit quid uel cantarit uel recantarit: uiderint & qui eum ad Palinodiam adegerunt. Scriptum est, ex uerbis tuis iustificaberis, & condēnaberis. Extant nostra, quæ de hac re scripsimus, & hic summam eorum exposuimus, ex his iudicemur.

Bucerū pri
uatim ag
greditur.

Vbi uisum est nostro Episcopo me priuatim aggredi: primum multis admodum uexat, quæ scripsi in hæc loca. Posthac nō edam ultra ex eo, donec compleatur in regno Dei. Lucæ. 22. Et nō bibam post hoc de genimine uitis usq; in diem illum, cū illud bibam nouū in regno patris mei. Ibidem & Matth. 26. Regnum intelligendū mō neo, statū resurrectionis, in quo dominus ad pbandam ueritatē resurrectionis suæ, rursus edit & bibit cum suis. Acto. 10. nouum sane uinum, quia

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

quia nouo & admirādo modo, quia iam extra
eam conditionem, in qua cibus & potus requi-
ritur. Pascha uero completum dico in eo, quod
Dominus resurgens à mortuis, de mortalitate
ad immortalitatem transiit: nobisq; omnibus
eundem transitum aperuit & muniuit. Et hanc
uoco intelligentiam simplicem, Episcopus uero Sic et Beda
stultam, nugas inuoluentes ueritatem, nihil ad
rhombum, & est hictotus in prodendo Episco-
palem grauitatem. Cum tamen hæc omnia an-
te me scripserit D. Chrysoftomus.

Sed audiamus quomodo hunc locum enar-
ret Episcopus. In eo consentit nobis, sed admo-
dum ægre, qd regnum Dei intelligit statum re-
surrectionis, completionē autem Paschatis, facit
promissionis de nouo Paschate præstationem:
nouum Pascha, corpus & sanguinem Domini,
in Eucharistia iam immortalia, quæ in prima cœ-
na fuerant adhuc mortalia. Et ubi ad uerbū, no-
uum, uenit, hoc certe inquit, concludit, Magistra-
liter scilicet: Et mea dicit ideo nihil ad rhombum
facere, quia non explicem, ubi impletum Pascha
sit. Quod, nouum, de promiscuo potu intellexi,
eo refutat, quod in eo nihil nouitatis sit. Hic au-
tem uouitas sit, cum pro passibili datum est im-
passibile. Sed dices lector, qd uero uoluit Episco-
pus p hæc probare? primum. qd nemo negat,
uerū Christi corpus esse in sacramēto, nō tantū
figurā uel typū corporis, Deinde substantiā pa-

nis & uini nō remanere. Sed qua inq̄es cosequē
tia istuc posteri⁹. Hac. Domin⁹ dixit bibā nouū.
Quid aliud ergo Christ⁹ uoluit, q̄ q̄ suā cū di
scipulis cōmunionē differret usq̄ post ipsā resur
rectionē? Itē. An aliq̄s sanę mētis ex his uerbis
aliud intelligeret? Hęc Episcop⁹. Sic em̄ colligūt
uidētes Episcopi, ad nos cecos hēreticos, At ue
ro nouū, ut dixi, D. Chrysostomus hic idem ua
lere scribit, atq̄ nouo quodā modo, imò inaudi
to, atq̄ mirabili. Nō em̄ inquit, passibile corpus
habens, sed immortale & incorruptibile, alimen
toq̄ nō indigēs, surrexit. Alij sancti patres, istuc
intelligunt, ut Theophylactus scribit, de plena
diuinitatis reuelatione in sœculo futuro. Perinde
firmū & illud, q̄ Episcopus scribit, implere, sig
nificare promissi impletionem. Christus ascen
dit super omnes coelos, ut impleret omnia, id est
perficeret. Impletur fides, gaudium, lex, mensu
ra peccatorum, in his quid promissi:

Pōrro cum apud Lucam habeatur, donec cū
pleat Pascha, donec ueniat regnū Dei, ostēdo o
biter, istuc, donec, ex se nō inferre Dominū post
illā cœnā comedisse & bibisse, id tamen alijs lo
cis aperte memorari: idq̄ in hoc solum moneo,
ne ex hac dictione, donec, & alijs locis, ubi id p̄
perā fieret, ultra expressam negationē inferat ab
firmatio uel cōtra: istuc Episcopus dignum puta
uit, quod plurimis argutijs & conuitijs exagie
raret. Sed forsan hæ sunt Episcoporum deliciae.

Illud sensit, ex eo non bibam post hac de hoc

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

genimine uitis, donec bibam illud nouū, recte colligi, manere in Eucharistia uerum uinum & si uinum, etiam panē. ac ita euanescere quod confixerunt de transsubstantiatione. Respondet ergo, nouum idem ualere quod innouatum, ut pote transmutatum in sanguinem. Ne autem uideatur hoc sola sua autoritate dicere, adfert simile, ut uideri uult. Cum gustasset tridinus aquā, uinū factū. Item. Virga Mose uorauit uirgas magorum. Hic quod erat uinum, aqua. & uirga dicitur, qui erat coluber. Ait em̄ ex usu scripturæ comparatum esse, ut res in aliam uersa, suum nomen illi communicet. Sed ubi scriptura, quæ ita testetur panem in corpus, & uinum in sanguinē Christi mutari. ut exiat scriptura de eo, qđ aqua fuit im̄mutata in uinū, uirga in colubrū. Nouim⁹ Scholā hanc cōmētū sui adferre rationem. Panis non potest esse id quod Domini corpus, iam is dixit, hoc est corp⁹ meū, hoc, ergo demonstrat cōtentū sub specie panis, uel, hoc ens, & panis est in corp⁹ Dñi transsubstantiatū. Sed hic Magi. N. παραλογίζουσι πρὸς τὴν τοῦ ἐλεγχου ἀγνοίαν. Nec em̄ cū ueritate hui⁹ oratiōis, hoc est corp⁹ meū, pugnat corp⁹ Dñi, cū panem demonstratū hic esse & exhibitū. Nec eo qđ impossibile est, panē id esse, qđ corp⁹ Dñi, necesse est, panē in corp⁹ Domini trāsubstantuari: Alia est em̄ ratio orationū symbolicarū, quibus cū signo & p̄ signū, res monstratur & exhibentur.

DEFEN. DOCT. CHRIST.

Quæ hæcenus Episcopus attulit. uel sola, inquit, sufficerent ad confutandã meã peruiciã, attamen ne quid uideatur reliquisse intactum, pergendum putat. Et primum uexat illud, q̄ præfatus sum me propositurum, quæ non dubitem reuelata nobis diuinitus, & apertis scripturis tradita, iudiciũ tñ eorũ defero electis. O q̄t & q̄ graua in his paucis uerbis peccata. Quis inquit, iam dubitet, maligno te agitari spiritu? Scilicet sic loquuntur, qui agitantur maligno spiritu. Arrogantissimus sum, qui mihi summo reuelationẽ: & tamen nihil omnino rite creditur, quod non reuelarit pater cœlestis. Caro enim & sanguis, quæ Dei sunt ex se ignorant. Ibi uero mihi contradico, q̄ reuelata diuinitus electis sisto iudicanda, quasi nõ quisq̄ sua fide credat, & suo iudicio agnoscere Dei uerbum necesse habeat. Ad quid ergo Paulus prophetias sedentium iudicio sistit. Porro & ob id uapulo, q̄ prouoco, ad electos quos nemo dum uiuit possit agnoscere, quia nemo scit an odio, an amore dignus sit. Ergo nemo potuit epistolã D. Petri recipere, ut ad se scriptam, inscripsit enim illam electis aduenis & c. De loco Ecclesiastæ superius

Deinde cum scribo Christum uoluisse suos certos reddere, se pro salute sibi credentiũ morturum, recipit id, sed ut superuacaneẽ dictum: Et de memoria Christi in coena calumniatur Oecolampadiũ, quasi ex eo uoluerit probare Christi in cœ

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

fiti in coena absentiam. Adduxit em̄ illud, adnunciante mortem domini donec ueniat. Sed isti uir huius nunq̄ in mentē uenit, nā diuersum semp̄ pdicauit. Qui solam corporalē & sensibilē pręsentia reñcit, is nō reñcit quālibet. Tū addit, nō quodlibet conuiuium ptinere ad hoc mysteriū, quasi uero sint q̄ id affirmēt. Sic lubet Episcopo ludere, cū nostra tam atroci & exitiosa infamia.

Illud uero amabo te lector, quam non maliciam ac crudelitatem superat. Scribit nos de sacratissima corporis potētia symbolū & imaginē quandā facere moliri. Ad pbandū uero hoc mendacium, adduxit hęc mea uerba: Porrigēdo ergo panē, ait, accipite & comedite, hoc est corp⁹ meū. qd̄ pro uobis traditur, hoc est, sicut trado uobis panē edendū ore corporis: ita dono uobis corpus meū edēdū animo: Cum itaq̄ animaduertisset indubie fore ut insani capitis sōniū uideret dicere, me moliri his uerbis ex corpore dñi facere symbolū & imaginē quandā, cū in eis tam diserte affirmo, hic donari corpus domini cum pane. adiecit bonus uir, tanquam mea uerba. Nam dabitur iam pro uita uestra in mortem symbolum corporis mei. Et ne quis suspicaretur, ipsum hęc, non me subiñcere, adiunxit. Hęc sunt tua uerba Bucere. Et mox. Sed o uanissimum hominem. & cætera cantilenæ conuiciorum, quā hic Episcopus canit perpetuam. Ego uero sic scripsi. Sicut trado uobis panem.

Summa orationis
luminis.

DEFEN. DOCT. CHRIST.

edendum ore corporis, ita dono uobis corpus meum edendum animo, nam dabitur iam pro uita uestra in mortem. Symbolum hoc corporis mei est, ut sicut panem à me acceptum ore comeditis, & in uentrem trañcitis, ut inde uita uestra sustentetur, & ad opera ualeat: ita animo credatis corpus meum pro uobis tradi, ut hinc fiducia uobis in Deum alatur & corroboretur. &c. Corpus Domini dico traditum pro uita nostra in mortem, non symbolum eius. Panem autem dico esse huius corporis symbolum, & id non in mortem, sed ad edendum corpore traditū, eoq; moneri nos, sicut panis sustentat & roborat uitam præsentem corporis, ita corpus domini uitā roborare sempiternā, hominis noui, & totius. An uero non digna illa Episcopo synceritas, transilire distinctionē, quæ est post illa, nā dabit. scilicet, corpus meū pro uita uestra in mortē, & subñcere quod ad sequentem periodum pertinet, sicq; truncare orationem, ut uidear dicere symbolū corporis dñi, non ipsum dñi corpus, pro uita nostra traditū in mortē? Quo istuc nomine facinus insigniemus? Eant nunc Monarchæ, & talib⁹ Episcopis fidē habent, nō iā cōtra nos, sed omnē Ecclesiā Christi.

Deinceps cū scribo, Christū sui similit̄ ubiq; docuisse, nos credendo in ipsum habere uitam æternā. Hic turpi^r erro & falsum assumo. Alio qui quorsum inquit illa uerba Christi? Ibūt qui bona

Christus docet ubiq; fidem in se.

CONTRA ROB. EPIS ABRIN.

bona egerūt, in uitā æternam. Et reddet unicuiq̄
 secundū opera sua. Et si fides sufficiat, uanū fore
 illud, Maius horū charitas, delectat̄ em̄ uulgata
 æditione, glandibus scilicet, reperitis frugibus.
 Deniq̄ ait, facillimū sibi esse sexcentis locis scri-
 pturę me mendacē ostendere. At dominus Iesus
 ipse dixit. Hęc est uoluntas eius qui misit me, ut
 omnis qui uidet filium, & credit in eum, habeat
 uitam æternam. Iam quis inficiabit̄ Dominum
 nostrū omnia sua dicta & facta huc retulisse, ut
 uitam æternā habeamus, idq̄ credēdo in ipsum.
 hoc em̄ opus Dei. Et fides sola illa edit opera, &
 quibus merces uitę redditur, solaq̄ ex se dilecti-
 onem gignit, igitur omnino sola sufficit. nā si fi-
 des adest, nihil deerit omniū, quę ad salutē quo-
 uis modo facere possunt. Sicut ergo in fide uera,
 & spes, & dilectio, & omnia q̄ hic expetas, insunt,
 ita p̄fecto nihil potuit dñs aliud docere quā cre-
 dere in se, & in hoc ipso esse uitā eternā. Augusti.
 Quid est ergo credere in eū: Credēdo amare, cre-
 dēdo diligere, credendo in eū ire, & eius mēbris
 incorporari: Charitas eo ut placet Augusti. &
 Chry. fide, & spe maior est, quia hęc sola perma-
 net. Sed de his superius.

In Ioan.
 tra 4. 29.

Sub hęc infero ego. Ergo panē ore & corpo-
 raliter, corp⁹ suū spiritualiter māducandū p̄bu-
 it. Istuc scribit hic Episcop⁹ me inaniē colligere
 q̄ id scilicet nulla p̄cedēte p̄batione seminarim.
 Imò seminarim uentū, & messur⁹ sim turbinē.
 Eo autem

DEFEN. DOCT. CHRIST.

Eo autem cum uides christiane lector, agnoscere
 Episcopum, me hic id inferre quod uerum est,
 & fateri uerū Domini corpus uere nobis in cœ-
 na exhiberi, habes unde statuas de eius sinceri-
 tate, qui mihi diuersū sententię & fidei meę tam
 impudenter ubiq; tribuit. An autem quod hic re-
 cte confiteor, ex certa etiam ratione colligam, tu
 iudica. Ratio mea huiusmodi est. Christus ubiq;
 docuit & fecit, quæ suis adferunt salutem, ergo
 & in cœna, cum tradidit suum corpus edendū.
 Iam salus omnis cōmunionē constat corporis
 Christi, hoc est, eius manducatiōe spiritali. Er-
 go dedit in cœna corpus suum manducandum
 spiritaliter.

Sed contendit Apostolos etiam ore corpus
 Christi manducasse, quia scriptum est, & bibe-
 runt ex eo omnes. Supra diximus propter sacra-
 mentalem unionē tribui corpori Domini, quod
 fit symbolo eius, pani, eo q; per panem hic cor-
 pus Domini exhibeatur. Porrò fateris ipse o E-
 piscōpe, non esse corpus Domini in sacramento
 modo corporali, sed modum tenere spiritalē
 quo scilicet uel anima est in corpore, uel angelus
 in loco. de qua re scribit se plura disserturū me-
 cum, si Philosophiæ uel prima tenerem elemen-
 ta, hunc frustra surdo cantaturum. Si iam est
 corpus Domini in Eucharistia, non corporali,
 sed spiritali modo, ut anima in corpore, uel an-
 gelus in loco, qui poterit os corporis nostri il-
 lud

lud attingere, nedum manducare: si loquamur proprie.

Præterea poscit me uel minutulā rationē hui⁹ q³ dicimus. panē in Eucharistia subesse. Dabo ergo: Dominus uocauit panem, nec est necessari ū ut desierit esse panis ex eo, quod simul dixit, hoc suum esse corpus. sicut nō est necesse quod aqua baptismatis mutetur in spiritum, eo q³ baptisma dicitur, & est lauacrum regenerationis & inno-
 uationis spiritus. Paulus quoq³ perpetuo panē dicit: addit quidem Domini, sed id non tollit, esse panem: Patres omnes ingenue panem & uinū in cœna agnoscunt. Mutationem enim quā dicunt hic fieri, in hoc, ponunt, quod eo iam nobis uerum Domini corpus offertur & exhibetur, quod antea nihil quā panis erat. Hæ sunt rationes, cur panem & uinum in cœna manere credimus, & transsubstantiationem uestram, quā nullā omnino ratione, quę scripturis nitatur, adseritis, non credimus. Etenim haudquāq³ ideo panem idipsum esse oportet quod Domini corpus, si panis hic maneat, quia dixit Dominus porrecto pane, hoc est corp⁹ meū, quę tñ Scho-
 lę hic summa ratio est. De circūcisione em̄, qua gratia tradebat̄ fœderis beneuolentię diuinę, dictū est, hoc est fœd⁹ meū, nec tamē erat necesse mutari substantiā circūcisionis. In omnibus ijs locutionibus, quibus per symbola aliquid tradim⁹, solem⁹ animo & uerbis iuxta cōplecti, &
 signum

Cur nō creditur transsubstantiatio.

signum quo tradimus, & rem signatā, quā tradimus, sed hanc precipue. Ita cum eo quod Dominus adflans discipulos dicebat. accipite spiritum sanctum, æquipollet dicere, accipite hoc est spiritus sanctus. Et si his uerbis Dominus hic usus fuisset, haud oportuisset tamen substantiam halitus, transmutari in spiritum.

Quid im/
pij in coena

Venit tandem Episcopus ad illū locum, ubi ex eo, quòd Dominus ipse testatur, eū, qui suā carnem māducat, habere uitā æternā, colligo, panē nō posse esse id, qđ corpus Domini. multos em̄ impios edere panē Domini, qui tamen uitā æternā nō percipiant. Hic mihi obiicit Paulū. Cū em̄ is scribat ex pane Domini manducātes indigne, reos fieri corporis domini, cōtendit Episcopus Apostolū affirmare, edi corpus Domini ab indignis, & ideo in iudiciū. Respondeo primū: Hæc cōsecutio firma non est. Māducans panem Domini indigne, fit reus corporis Domini. ergo hic panis est idem quod corpus Domini. Nam & qui sacramentū corporis Domini indigne sumit, fit ea manducatione reus corporis Domini, etiam si panis non sit id quod corpus Domini. Qui contemnit unum ex minimis Domini, ipsum contemnit, & tamen minimus ille tantum pertinet ad Dominum, nō est idem, quod Dominus. Deinde quum expendere lubet, quales D. Paulus agnoscat illos Corinthios, quos hic corripit, fatendum est, eos ipsi habitos inter membra Christi, et qui fidē haberēt.

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

nā uocat eos fratres: & iudicium, in quod inciderant ob admissam foecordiam & indignitatē, & à iudicio mundi separat, & sibi cōmune facit. Dū iudicamur inquit, à Domino corripimur, ne cū mundo cōdemnemur. proinde hi Corinthij, & si a deo indigne manducassent, ut id sibi iudicij accersissent, q̄ multi apud eos ægrotarent, ac morerentur, tamen quia uere in Dominum credebant, ac cum fide, quanq̄ non satis attenda, cœnæ adessent, Dominum manducabant, & ad salutem. idq̄ iudicium in quod inciderunt ob indignitatem suā, temporarium fuit, & indulgentiæ paternæ, ut quo ideo corripiebantur, ne cum reliquo mundo condemnarentur. Et quis est qui gloriari possit se edere satis digne & sine aliquo iudicij reatu? In sacra cœna summum Dei beneficium nobis exhibetur, summa itaq̄ hic religio, summa gratitudo, & totius hominis in uoluntatem Dei consecratio requiritur. Atqui cum Dominus istuc sacramentum, ad id præcipue nobis cōmendarit, ut fidem in redemptionem suā in nobis prouehat, in hoc ipsum accedimus, ut fide firmatiores, aliquando edamus digne, omnemq̄ ingritudinis reatum, quē cum huius, tū aliorum donorū Dei non satis digno usu contrahimus, aboleamus. Sola siquidē fide in mortē dñi Iesu, corda nostra peccatis purgantur. Hæc autē si uspiam alibi, hic certe instaurari solet, ubi scilicet mors dñi sic magnifice prædicat, & ipse se nobis tam benigne imperat, cibū uitæ æternæ.

Gratia enim Christi, quia hic quæritur, inuenitur. Nihil igitur hic quod pugnet cum uerbis Pauli, nã & ipse nullã aliã domini manducationẽ agnoscit, quã uerã, quã eã, quæ semper saluifica est, quantũ quidẽ domini manducatio est. & si eadem interdum; ex accedente indignitate simul iudiciũ aliquod accersat. Certe ex eo q̃ Apostolus in hac epistola .10. de hoc sacramento memorat, abunde liquet, hanc illi solam esse ueram domini manducationem; quæ fide constat. nam his illam addicit, qui sunt corpus domini. Sed quid opus uerbis? Domini oratio hæc, si quis manducat carnem meam. habet uitam æternam, idem ualet, atq̃ quicunq̃ carnem meam uere edũt, uiuẽt æternum. Ergo carnem domini uere non edunt, qui huius uitæ expertes sunt. D. Augustinus lib. de ciui. Dei. 21. cap. 15. sub finem ita scribit. Deniq̃ ipse dicens, qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo, ostendit, quid sit non sacramentotenus, sed reuera corpus Christi manducare, & eius sanguinem bibere: hoc est enim in Christo manere, ut in illo maneat & Christus. Sic enim hoc dixit, tanq̃ diceret. Qui non in me manet, & in quo ego nõ maneo, non se dicat aut existimet, manducare corpus meum, aut bibere sanguinem meum. Non itaq̃ manẽt in Christo; qui non sunt membra eius &c. Hęc ille. Sic uero ut D. Augustinus de manducatione Christi hic docet;

Corpus
Christi edere
re reuera,
& sacramentotenus,

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

docet, & nos credimus & docemus. Scimus Do-
na Dei ab ipsius benevolentia, non nostro meri-
to pendere, eaq; præsto esse, quibuscumq; ipse
illa promiserit. Atqui discipulis suis dominum
promisisse, & dedisse suum corpus, Euangelistæ
testantur: & illis discipulis, quibus & hæc dixit,
quod traditur pro uobis, effunditur pro uobis in
remissionem peccatorum. Iudam D. Hilarius
putat institutioni Eucharistiæ non adfuisse, Au-
gustinus, cum cæteri Apostoli panem dominum,
illum manducasse panem domini contra domi-
num. Deinde nec sensus nec ratio ad Christi cor-
pus pertingit, & impij nihil habent fidei, nec
possunt percipere quæ sunt spiritus Dei. 1. Cor. 2.
Quid igitur dicemus illos in sacra cœna percipe-
re aliud, q̄ sacramentum tantæ rei, rem autem
sacramenti minime? De ijs loquor impijs, qui
profus domino nihil credunt. Verbo enim ista
adferuntur, & uerbum fidem poscit. Perstamus
igitur in sententia Augustini, qui præterea in li-
bro sententiarum prosperi, hæc scripsit. Escam
uitæ accipit, æternitatis poculum bibit, qui in
Christo manet, & cuius Christus habitator est.
Nam qui discordat à Christo, nec carnem Chri-
sti manducat, nec sanguinẽ bibit, etiam si tantæ
rei sacramentum ad iudicium suæ præsumptio-
nis quotidie indifferenter accipiat &c.

Quod enim apud Patres subinde legimus,
tantundem dari impijs, quantum pijs, id in eo

intelligimus uerum, quia eis per ministrum tantundem offertur. cum autem scribunt diserte impios etiam domini corpus percipere & edere, intelligimus id, ut D. Augustinus scripsit, sacramentotenus, non autem reuera. Reuera enim, ut idem de Iuda scribit, edunt panem domini contra dominum.

Porrò dum illud, Dominum in cœna sui ueram & saluificam manducationem instituisse, quæ tantum credentium est, ex eo probo, quòd dixit, Quod traditur pro uobis, fundetur pro uobis & p multis in remissionē peccatorū, Item noui testamenti: uehementer & totus iratus infurigit in me Episcopus, Theologorum ut qui elementa ignorem, docetq; me, quod pridem apud Thomam Aquinatem didiceram, passum dominum pro omnibus sufficienter, pro electis efficaciter. Sed quis non uideat me loqui hic de fructu passionis, qui ad solos electos peruenit, quia de remissione peccatorum, & consortio noui testamenti. His iam cū dominus nominatim corpus & sanguinem hic præbuit, quid quæso peccamus, cum his solis hunc cibum & potum ad dicimus, utcumq; sacramenta promiscue boni & mali sumant? In eo em̄ à sentētia Pauli non recedo, fateor namq; cum sacramentū, tum etiam rem sacramenti indigne p̄cipi, & in utroq; reatū contrahi corporis & sanguinis domini, iuxta tamen id semper uerum est, quicumq; carnem & sanguinem

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

sanguinem domini reuera edit, cum æternum uicturum in Christo, & Christum in eo.

Post hæc exagitare incipit rationem, quã ad-
 duxi contra eam sententiam, quæ adfirmat pa-
 nem id ipsum fieri, quod domini corpus, aut in
 panem naturaliter & localiter transponi, atq; in-
 cludi. Tametsi enim Episcopus ipse quoq; eam
 sententiam, quam ista mea ratione oppugno, da-
 mnet, rationem tamen putauit suis peruertendã
 esse calumnijs, ut rursus materiam sibi pararet,
 pro decoro Episcopali scurrandi. Ratio ista sic
 habet. Quęcunq; scripturæ memorant dominũ
 edidisse miracula, siue corporalia, siue spiritua-
 lia, utrãq; quod erant, suis certis proprietatibus
 extiterunt, & id esse apparuerunt. ut si quem cor-
 pore sanum reddidit, id ita dare extitit, & solide
 cognitum est. Si quos animo ad se conuertit, id
 quoq; in eis uere pietatis fructibus proditum est.
 Sic cum omnia Dei opera habeãt, quæ quidem
 scriptura memorat, causam esse, ut qd id in Eu-
 charistia gessit, sic quoq; habuisse censeam. Cum
 igitur nullo euidenti argumento ulla corporalis
 illic mutatio prodita sit: nec extet scriptura, quæ
 id testetur, non esse causam ut corporalis hic fa-
 cta mutatio credatur.

Ani corpo-
 ralis facta
 sit in Eucha-
 ristia muta-
 tio.

Hic mihi obijcit, aquam mutari in aerem, nõ
 seruata eadem quãtitate & figura. Heuam ex co-
 sta Adæ factam: uersam uirgam in colubrum,
 Christum incarnatum. Ignem in sua sphaera, ter-

ram in centro, aquam in abyſſo, nullum elemen-
 tum purum, ſi extet, uideri. Quid uero iſta ad
 rhombum? Nō apparet aerem eſſe, qui ex aqua
 exiſtit? Heu! qd aliud quā̄m mulier uidebatur?
 ita quid aliud quā̄m coluber, in quem uerſa uir-
 ga eſt? Et Deus manifeſtatus eſt in carne a deo, ut
 diſcipuli glorientur ſe eum oculis ſuis uidiſſe &
 perſpexiſſe, & manibus ſuis contrectauiſſe. De-
 inde non dico omnia opera Dei eſſe uiſibilia, ſed
 uera ac ſolida, & apparere quæq; id eſſe, quod
 facta ſunt, ſi corporalia corporalia, ſi ſpiritualia
 ſpiritualia. Sic arbitror ignis apparet ignis eſſe,
 ita terra, aqua & omnia, ſed præſentibus. Iam
 ubi hoc pacto apparet panis id factus corpora-
 liter, qd corpus domini? Non poſtulo ut Chri-
 ſtus nihil faciat me inconſulto, ſed id debeo cre-
 dere eum facere, quod ſe facere ſuo ipſe uerbo te-
 ſtatur, nō quod fingit Sorbona. Sed nos ſtupor-
 ſumus, elementa philoſophiæ ne attigimus qui-
 dem, cæci & ridendi ſumus. Pudet te noſtri, qui
 totus es philoſophia, totus Theologia. Sed cre-
 de mihi, hæc qui legent, deſyderabunt in te ſen-
 ſum communem. Scribis enim me aſſumere ine-
 pte, colligere ineptius, ſuadere ineptiſſime. nec
 potes ſatis ridere meam propoſitionem, ut quæ
 ridenda, non reſellenda ſit, & ne tantillū quidem
 adfers *ἐνστάσις* in omnibus iſtis, quæ tamen
 tanto ſupercilio ingeris, non aliter ac ſi ex diame-
 tro cum mea adſertione pugnarent.

Sed

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

Sed ne tantum nugeris, prædicas nobis Christum non discedentem à patre, posse pluribus locis assistere, de quo non est quæstio. Quis siquidem istuc nõ agnoscat, qui quidem Christianus sit, scilicet assistere eum oib⁹ q⁹ ipsum ex animo inuocant: spirituali tamen modo, ut ipse fateris. Hic iam sacramentum Christi geritur, res noui testamenti, res fidei & spiritus, res cœlorum: ut cunq⁹ propterea q⁹ mens nostra carni adhuc in hæret, ad excitandos sensus nostros, corporali- bus signis representetur & exhibeatur. Si incorporalis esses, inquit Chrysostomus, loquens de sacra Eucharistia & baptisate, nuda tibi & incorporea hæc dona tradidisset: nunc cum anima corpori implicita est, tradidit tibi quæ intellectu perceptibilia sunt, τὰ νοητὰ, in rebus sensibili- bus. Ad hunc modum de hac re loquitur & D. Dionysius in Ecclesiastica Hierarchia. Hinc D. Chrysostomus de dignitate sacerdotali. Quãdo uides dñum immolatum & sacerdotem sa- crificio astantem, & apprecantem, omnesq⁹ pre- cioso illo sanguine rubefieri, nunq⁹ adhuc cum hominibus esse eum, putas, & super terram sta- re? An non potius mox in cœlos transis, & abi- ciens omnem carnalem animæ cogitationem, nuda anima & pura mente ea quæ in cœlis sunt circumspicis? Hinc & Ecclesia canit, Sursum cor- da. Quare hic nihil de loci mutatione, nihil de de- scensu domini uel ascensu cogitandum, & per-

Christus a
patre nõ di-
scedēs, præ-
sto est omni-
bus.

placet exemplum de sole omnium oculis qui uident eum, præfente, deq; uoce quam simul pluri percipiunt. Nec hic ergo habes Epifcope, de quibus nos tam infane accufes.

Vt probet
Epifcopus
transubftan-
tiationem.

Accedit tandem ad probandam fuam tranfubftantiationem, eam uero fic confirmat. Omnia uerba fcripturæ notant identitatem realem prædicati cum fubiecto, nifi ex adiecto aliud concludatur. in hac oratione, hoc eft corpus meum, nihil aut præcedit, aut fequitur, quod figuram foner, imò fequens particula contrarium oftendit, ea eft, quod pro uobis tradit. Et paulo poft, rem oculis mihi fubiecturus, profert tres illationes. Prima eft, corpus meum, ergo hic panis corpus Chrifti. Secunda, hoc eft corpus meum: ergo hoc eft imago corporis mei. Tertia eft, hoc eft corpus meum, ergo hoc quod uobis præfento, & manducandum offero, re ipfa eft corpus meum. Et fubijcit, nifi ftupidus fim me uidere, tertiam fententiam in affumpta propofitione inclufam, tanq; in offe medullam, in archa thefaurum, in uafe liquorem. Sic rethoricatur. Sed quid hic, quod fidem arroget commento de tranfubftantiatione? Non effe hic exhibitum inane fignum forfan utcunq; probaueris. De eo autem non eft controuerfia. Et de eo quod hic demonftrat menti, & principaliter, corpus domini identice prædicat. Eft em id ipfum domini corpus. Id autem cum non minus per panem

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

panem, atq; panis speciem dare dominus potuit, quid euincet transubstantiationem?

Ita non esse tropum in his uerbis, hoc est corpus meum, cum ea ad porrectum panem, atq; inde per pronomen, hoc, demonstratiuum, dominus dixerit, quo quæso uerum fiat? Certe qui hæc uerba simpliciter accipiat, nec ultra id quod dicitur intelligat, huic dominus uidebitur dixisse, id quod oculis demonstrabat, & præbebat in manus, nempe panem, esse suum corpus. Porro quia nõ cõueniebat panem id ipsum esse, quod domini uerum corpus, id scilicet, quod tradendum esset in mortem, & aliàs dominus fecisset suam carnem uere cibum, & sanguinem suum uere potum, discipulis facile apparebat, dominum hic plus uelle intelligi, q̃ uerbis expresserat. Vt ergo in, hoc est, aliud intelligitur, q̃ dicta ad præbitum & demõstratum panem, uerba exprimunt, tropus est, cũq; aliud ex alio intelligere oportet, nimirum ex oblato signo, corpus domini, rem signi, Synedoches est. Ea siquidem est, cum aliud ex alio intelligitur.

Tropus Synedoches in, hoc est.

Idem tropus est in uerbis. Accipite & manducate, nam ex primo auditu, cum ad oblatum panem dicuntur, significant accipiendum & edendum, panem: uerum ex adiunctis, & ipso etiam domini usu, qui de manducatione carnis suæ antea tam multis differuerat, intelligit accipiendũ etiam & edendum domini corpus. Quia uero

Accipite &
manducate
Synecdoch
& meta/
phora.

Corpus ac
cipitur sim
pliciter

Frangitur
metaphora

id non potest edi proprie, ut scilicet cibus cor
poris, & significatur, ex communione corporis
domini, id nouo & toti homini præstari, quan
tum attinet ad uitam spirituales & æternam,
quod ueteri & externo homini præstatur, quan
tum attinet ad uitam præsentem per cibum cor
poris, simul est in his uerbis Metaphora. trans
latio scilicet, propter similitudinem, quæ est in
ternæ isti & cœlesti acceptioni & manducationi,
cum acceptione & manducatione cibi corpora
lis. In dictione uero corpus, nullus tropus est.
dominus enim suum corpus dicit, & id ipsum
offerebat, alia licet ratione recipiendum & eden
dum, quæ recipiantur & edantur, quæ sensibiliter,
& modo huius sæculi offeruntur recipienda &
edenda carni: Et hinc, quia hæc acceptio & man
ducatio ipsius ueri & unici corpus domini est, &
eiusmodi, ut ex hac, nos quoque corpus eius, si
mus, caro ex carne eius, os ex ossibus eius, dici
potest percipi hic corpus domini, essentialiter
& substancialiter, modo simul exprimatur, quæ ea
manducatio non sit ad modum huius uitæ, & cibi
corporalis, proprie nimirum si loqui oporteat. In
uerbo frangitur, quo usus Paulus est, rursus
metaphora est, nam id idem ualer, quod apud
Lucam uerbum datur: cum enim traditus in mor
tem dominus est, quasi fractus est.

Ira liquet dominum in his uerbis suis usum
esse tropis, in, accipite & manducate, item in,
hoc est,

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

hoc est, Synecdoche, qua aliud ex alio intelligitur: cuius scilicet usus est in omnibus hisce locutionibus, quibus aliquid inuisibile per uisibile signum offerimus & tradimus, quod scilicet solemus in omnibus his traditionibus, quæ nobis sunt magni momenti. Sic uates Achiah per patres decem scissi patij tradebat decem tribus Israhel, Qui circumcidebant, communicationem sceleris Dei per circumcisionem, Dominus spiritum sanctum per adflatum halitus sui, Per lutum illitum oculis, cæci uisum, Per contactum manuum sanitatem, Per impositionem manuum, beneuolentiam Dei & bonum spiritum. Ad eundem modum exhibetur à baptizante gratia Dei communicatione, id est, regeneratio per baptismum. Per impositionem manuum, uis spiritus sancti rite obediunt sacra munera. In prophanis contractibus hominum, traditur per sceptrum regnum, per clauis oblatas, urbis uel domus potestas & possessio, per anulum foedus matrimonij, & per alia signa, alia. In quibus siquidem rebus serio, & cum affectu agimus ardentiore, non habemus satis rem indicasse uel promississe, uel exhibuisse uerbis, signa præterea adhibemus, quibus uerbis uisibilibus, ita D. Augustinus illa uocat, ea etiam, quæ nec uideri ne tangi possunt, quoad eius licet, oculis subiiciamus & in manus tradamus. Iam nihil maioris momenti nobis est, quam promissionibus beneuolentiæ diuinæ certam

habere fidem, nec potest aliquid tanto affectu uel promitti, uel donari, quàm quanta dominus beneuolentia nobis sua & promittit & donat. hinc est, ut uolens agere nobiscum pro nostri ingenij captu, in suis quoque promissionibus & donationibus signa adhibuerit.

Bernardus

Hinc sunt illa apud D. Bernardum in sermone coenae domini. Sacramentum dicitur sacrum signum, siue sanctum secretum. Multa quidem fiunt propter se, alia uero propter alia designanda, & ipsa dicuntur, & sunt. Ut enim de uualibus accipiamus exemplum, datur annulus absenti propter annulum, & nulla est significatio. datur ad inuestiendum ad hereditatem, quando & signum est, ita ut iam possideat accipiens. Annulus non ualeat quicquam, sed hæreditas est quam quærebam. In hunc itaque modum appropians passioni dominus, de gratia sua inuestire curauit singulos, ut inuisibilis gratia signo aliquo uisibili præstaretur. Hæc ille. Item Augustini de doctrina Christiana lib. 3. cap. 9. Hoc uero tempore, posteaque per resurrectionem domini nostri manifestissimum indicium nostræ libertatis illuxit, nec eorum quidem signorum, quæ iam intelligimus, operationi graui onerati sumus, sed pauca quædam pro multis, eademque factu facilissima, & intellectu augustissima, & obseruatione castissima, ipse dominus, & Apostolica tradidit disciplina, sicuti est baptismi sacramentum & celebratio

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

lebratio corporis & sanguinis domini. Quæ unusquisque cum perceperit, quo ferantur imbutus agnoscit, ut ea non carnali seruitute, sed spiritali potius libertate ueneretur. Ut autem litera sequi, & signa per rebus, quæ his significant, accipere, seruilis infirmitatis est: ita inutiliter signa interpretari, male uagantis erroris est. Hæc ille.

Manifestum ergo, dominum hic cum pane ut signo sensibili, corpus suum tradere uoluisse, accipiendum & manducandum inuisibiliter. eoque quod dixit, hoc est, oculis quidem demonstrasse panem, menti autem corpus domini, & id præcipue. Tropus itaque hic est synecdoches, quæ aliud ex alio intelligi datur, ex pane signo, corpus domini signatum, id scilicet, quod per signum panis dominus uerum uere donare instituit. Iudicent, quibus datum est, quæ Christi sunt cognoscere.

Sub illa adducit hæc mea uerba. His itaque pensis, non simpliciter accipiemus Christum corpus suum dedisse discipulis, sed quod animo per fidem susciperent sub signis corporalibus, uti de spiritu sancto fecit, uti & de baptismo scriptura loqui solet. Et quod post quædam subieci, uerba ad calicem dicta eodem sensu intelligenda, & id me ita affirmare, & affirmaturos mecum, quicumque uolent esse Theodidacti. Hic uide Christiane lector, quis sit in hoc Episcopo spiritus uertiginis. De eo quod hic adsero corpus Christi datum

Contradictio Episcopi summa.

DEFEN. DOCT. CHRIST.

sti datum discipulis, animo per fidem suscipient
 „ dum, sic scribit. Hanc sententiã recipimus ex ani
 „ mo, ita tamen, ut insuper adiungamus, ipsum
 „ uerum corpus Christi adesse, tantumq; ualere
 „ animo præsentiam eius, spiritualement quidem &
 „ inuisibilem, realem tamen & ueram, quantum,
 „ imò amplius, quàm cibus corpori usui esse po
 „ test. Et eo certe felicius, atq; augustius, quo cibus
 „ iste non uertitur in sumentem, sed in se conuertit
 „ suum alumnum. Neq; etiam negamus Christi
 „ usum signis corporalibus. Hæc Episcopus no
 „ ster. Iam quæ adiungit meis, toties testatus sum
 „ nos quoq; recipere. Quid igitur te obsecro, pie
 „ lector, quid uides hic inter nos dissensionis? Ex
 „ animo suscipit sententiã, quam profiteor. uer
 „ ba dicta ad calicem, non aliter quàm dicta ad pa
 „ nem, intelligit: Quod si recte facit, quis poterit
 „ esse *θεοδιδάκτος*, qui sentiat aliter? Deus utiq;
 „ quos docet, eos docet ueritatem, & ueritas omnis
 „ non nisi docente Deo percipitur. Oportet omnes
 „ esse doctos à Deo. Attamen quòd usurpo no
 „ men *θεοδιδάκτος* extremæ superbix est, & hy
 „ pocriseos: solum me adflatum numine gloriior.
 „ sed id poterat ferri. Istuc uide ut cum eo conueni
 „ at, quod scripsit, se sententiã quam professus
 „ sum, ex animo suscipere. Quæ tua (scribit) asser
 „ tio si uera foret, necesse esset, sanctos patres o
 „ mnes ad unum, eos etiam qui uita & miraculis
 „ claruerunt, quicq; in Diuorum numerum omnium
 „ sententia

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

sententia relati sunt, non iam à Deo, sed à spiritu maligno, quam nobis tradiderunt, hausisse doctrinam. Hæc Episcopus : qui cum hinc de mentis & temeritatis titulis insigniuit, etiã Antichristi persona induit. Quid uero huic faciemus cerebro? Quæ adfero ex animo recipit, addit, quæ ut insunt in mea assertione, ita non hic modo, sed etiam in enarratione quam impugnat, non semel affirmavi: nec quicquid inter nos controvertitur, si ita sentit Episcopus, ut scribit, quam transubstantiatio panis & uini, quam nemo ueterum agnouit, & recentes ut Cameracensis & alij, nisi Romani pontificis autoritas eos pressisset, maluissent negare. & tamen mea assertio si uera sit, oportebit sanctos patres suam à malo demone doctrinã hausisse: & damno ego præ me omnes, meque unum facio catholicum doctorem, & orthodoxum scripturę interpretem, sum talis paucior, & nihil non. Sed oportuit ita te præstare quod initio uersibus Satyrici (nam huic Episcopo Martialis satyricus est) pollicitus es.

Insequis fugio, fugis insequer, hæc mihi mens est, Velle tuum nolo, perditæ nolle uolo.

Sed illud etiam discrepare annotat, quod cum spiritus sanctus scribitur cum signo ignis uel columbæ aduenisse, additum sit, tanquam & sicut, in cœna uero minime. Interim tamen cum agnoscit Christum dedisse corpus suum sub signis corporali- bus, an non perstat adhuc inter donatum domini corpus,

Ut spiritus sanctus per signa apparuit.

corpus & spiritū .S. similitudo: nihil ergo inter nos uariat, præter hoc unū, q̄ signa corporalia, quibus hic dominus usus est, Episcopus species facit accidentales panis & uini: nos simpliciter ipsum panem & uinum, ita ut scriptura istic loquitur. Non enim est tropus in scriptura admittendus, ubi nulla cogit analogia fidei, uel ex circumstantijs necessitas. Panem ergo cum scriptura dicit, non aliud nos quàm dicit, intelligimus, tam enim possibile Deo est, cum pane corpus suum dare, atq̄ cum speciebus panis: nec minus uera est ista oratio, hoc est corpus meum, si panem hic relinquam, quàm si species panis tantū, de quo superius. Illud quoq̄, tanq̄ & sicut, quæ addita sunt, cum aduentus spiritus sancti & uisio describitur, nihil tollunt de ueritate rerū, quibus se spiritus uisibilem exhibuit: sed explicant modo, ut apparuerit, & quibus formis.

Vexat & illud, q̄ dixi nouum testamentum nō requirere cæremonias necessario, quo tamen non abijcio cæremonias, sed dixi non requirere necessario. nec enim gratia alligata sacramentis est.

In foederis & Testamēti campo dicit me onagri more libere ac licenter uagari, & nihil adducere, quod pro me faciat, interim tamen nullum ex eis apiculū potuit confutare, nec ego que ipse hic memorat reijcio. Conueniunt enim cum ijs

Quid Testamentum.

quæ ego ex uero scripsi. Fœdus gratiæ Dei, quo nos pater cœlestis in filios suscepit, sanguine Christi

COATRA ROB. EPIS ABRIN.

Christi confirmatū esse, eumq; sanguinem ideo
& testamentum, & testamenti sanguinem dici.

De fructu Eucharistiæ multa prædicat, ea uti
nam in nobis omnibus sentiamus, uere enim ad
uitam æternam pascuntur, ea qui rite communi
cant, hic nobis nihil non conuenit. Et utinam
istum cibum plene percepisset hic Episcopus, ue
riorem enim, & in Christum confitentes huma
norem sese præstitisset.

De signis ueterum, cōtradicit Episcopus D.
Augustino, nam hic eandem rem, Christiū nimi
rum, illis adumbratum orthodoxe docet. Sacra
menta (inquit in cap. Ioan. 6.) illa fuerunt, in sig
nis diuersa fuerunt, sed in re, quæ significatur, pa
ria sunt.

De calice calumniatur suo more. Vinum fa
ciō symbolū sanguinis Christi, sed hunc simul
& præcipue hic exhiberi nunq; nō prædico. Nec
est absurdum, ut sanguis Christi ob signatio noui
testamenti, signo alio sensibili repræsentetur.
Spiritus sanctus item σφραγίς, idest, sigillum
uel ob signatio est nostræ redemptionis, & in fili
os Dei adoptionis: interim tamen signo uisibili
baptismatis & impositionis manuum traditur.
Nihil ergo absurdi, ut Episcopus putat, q; sigil
li signum sit.

Tractans uerba Lucæ & Pauli, qui habent,
hoc poculum nouum testamētum est in sangui
ne meo, scripsi. Dicit aut ipsam poculum, uini
scilicet

Vt poculū
figūm tes-
tamenti.

scilicet, nouum testamentum, sicut circumcisio
foedus, symbolum enim noui testamenti est.
Hic directe contra Euangelium loquor, & blas-
phema audacia ex meo addo, ipsum poculum,
uini scilicet, quia Lucas dicit, hoc poculum, no-
uum testamentum in meo sanguine, qui pro uo-
bis funditur. Et quod Lucas poculum dixit,
Matheus sanguinē appellauit. Hic inqt erube-
sce saltē, in tuo errore deprehēsus. Hic em̄ agno-
scitur dominus iudicia faciens, quando in ope-
re manuum suarum, & uerbo labiorum suo-
rum comprehenditur peccator. Sed age mi Epi-
scope, liceat paulisper tecum loqui, decet em̄ Epi-
scopum esse ἀνεψιχακον. Cum scribunt Euange-
listæ & Paulus, accepisse dominum poculum,
uini ne poculum accepit? Vini dices. Nam id ex
illo, non bibam post hac de genimine uitis, col-
ligunt omnes patres. Iam tu dices uinum cessisse
in substantiā sanguinis Christi, remanente sola
specie uini, ego quia etiā post prebitum sangui-
nem, simpliciter fructus uitis à domino uoca-
tur, poculum uini dico. nec enim recipio tuam
hic metonymiam. Sed sit hic tantum species ui-
ni. Hanc ne signū hic esse permittes, uel minus?
Signum esse cōfessus es. At si signum, cuius rei?
Nunquid sanguinis Christi? Atqui hunc ipse
scribis uocari testamentū nouum, Poculum er-
go ipsum, quod secundum tuam interpretatio-
nem etsi non uinū, uini tamen speciem continet,
symbolum

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN:

symbolum erit noui testamenti. & incidis in eum
dem mecum laqueum, in eandem blasphemiae
audaciam, simul & absurditatem illam, q̄ obli-
gnationis sit aliud signum.

Nos cum Lucas & Paulus scribunt τὸ τοῦ
ποσίου, quod ad uerbum est, hoc istuc pocu-
lū, illud certe intelligimus, quod dominus sump-
serat & uinum continebat: hoc uinū permanisse
& haustum esse à discipulis credimus: sed toties
iam confessi sumus, nos, cum ita Domino ipsi,
& Apostolo Paulo, & omnibus Patribus con-
sentimus, agnoscendo uinum hic à discipulis bi-
bitū esse idq̄ symbolū sanguinis Christi fuisse,
haudquaquā eo excludere, ueram ueri hic sangui-
nis Christi exhibitionem & sumptionem. Sic em̄
in Enarratione mea ijs quæ Episcopus adduxit,
subieci, quæ dixerā, explicans. Poculū, loquens
de poculo uini, symbolum est noui testamēti, eò
q̄ illo Christus promiserit suum sanguinē pro
discipulis fundendū, q̄ utiq̄ gratia Dei illis con-
firmata fuit, atq̄ inde foedus illud nouū & Euā-
gelicum ic̄tum & stabilitum. Sicut enim hac po-
culi exhibitione, & his uerbis, sanguinem suum
illis Christus donauit, quo nimirum eorum pec-
cata expiarentur. quod eo promisit, qui effundi-
tur pro uobis: ita simul & noui foederis reddi-
dit participes. unde non ab re poculum ut san-
guinem, ita & testamentum, quod sanguine cō-
firmandū eis erat, uocauit. Hæc mea uerba sunt,

nunc iudica pie lector, an nos causam isti Episcopo dederimus, sic in nos debacchandi.

Calumniatur & q̄ uerbo usus sum transponendi. Ego uero illo usus eo tantum sum, quia oppugnabam eam opinionem, quæ corpus domini localiter transponit & includit in pane. Ab hac cum uelis esse alienus Episcope, quid frustra te commoues?

Sic & ibi poteris tuæ biliti temperare, q̄ scribo dominum nusq̄ præcepisse, uerba sua repetere, & per ea corpus & sanguinem suum in panem & uinum transponere, localiter scilicet, uel aliquam in pane & uino facere mutationem naturalem. Et hæc enim contra illos sunt, quos ipse damnas, & ad quorum commentum hæc domini uerba non esse repetenda non negas.

Verba domini ad quid repetenda.

Porrò ut D. Paulus & Euangelistæ illa nobis memorant, & nos repetenda ducimus, ad id scilicet, ut animo Christum percipiamus, non ut localiter includamus in pane. Non ridebunt igitur adeo philosophi hic crassissimam meam ignorantiam, quasi putem nihil posse in duobus locis esse, sine motu locali, nec est causa ut me remittas ad quartum physicorum, quem priusdem utcumq̄ degustauit.

Ibi quoq̄ frustra incandescit Episcopus, qd̄ scripsi, id quod ingreditur per os, ita non sanctificari posse, ut non inquinare. Hic blatero sum insulsiſſimus. At certe cum cor sedes sit & inquit

nationis

CONTRA ROB. EPIS ABRIN.

nationis & sanctificationis, id quod solo corpo-
ris ore recipitur, nec ad mentem peruenit, puto
nec inquinare, nec sanctificare posse. Cæterum ui-
num immoderate haustum inquinat, & si per os
ingrediatur, sed quia cum intemperantia, quæ
ex corde egressa est, sumitur. Ita si cum religione
cordis, sumat eucharistia, percipiet sanctificatio.

Cum dico etiam eos reos fieri corporis domi-
ni, qui indigne tractant symbola corporis domi-
ni, infert me ad singula pene uerba committere an-
tilogias. Nam dicit hinc colligi ueneranda esse
sacrarum rerum symbola, & imagines honore
prosequendas. At quis ita istuc inficias? Sed quo
obsecro honore: ut idolis affigas numen aliqd,
quam manifestam uos idololatriam toleratis?
absit. Sancti ipsi colendi sunt, inquit Augustinus,
propter imitationem, non adorandi propter re-
ligionem, multo minus igitur statuæ eorum &
imagines. At sic crucifixi & Diuorum imagines
uenerari conuenit, ut patiare te per illa admo-
ri eorum, quæ Christus pro te passus est, & quæ
in sanctis tibi ad exemplum magnifice operatus est.

De adoratione Christi in Eucharistia Oeco-
lampadium suo more flagellat crudeliter. at nec
ille nec nos sacramento suam reuerentiam nega-
mus, & Christum, quocumque modo eius admo-
niti, ubique adoramus, utinam semper in spiritu
& ueritate. Huc certe enitimur, idque dari no-
bis augerique indices supplicissime à domino ora-

Nihil ingre-
diens per os
sanctificat.

Adoratio
Eucharistie

mus. Quod autem uos fidem uulgi & Christi adorationem ita sacramento affixistis, ut putent homines, se magnum quiddam fecisse, cum genu flexerint, uiso pane & calice domini, cæterum sine omni sollicitudine ueræ adoratiōis & cultus Christi: quod denique Eucharistiam circumlatam omnia facitis mala depellere, omnia bona accersere, de fide solida, sæpe ne uerbum quidem faciētes: ista omnia ut abusus perniciosissimos damnamus, & nostros quantum licet ab eis reuocamus. Dominus dixit accipite & manducate &c. & facite hoc in memoriam mei: non ostendite, circumferte, ut fruges bene proueniant, uis cedat aquæ & ignis: crudelitas arceatur hostis, & reliqua incommoda auertantur. At sicut domini uera fide meminisse semper & ubique & ad omnia prodest: ita debita religione hanc fidem excitari per ea quæ in id dominus nobis commendauit, nemo non laudat. Semper autem tutum, manere intra præscriptum domini & usum sanctorum.

Iudicio ec-
clesiæ certa
quodque offe-
renda.

Sub finem iterum exagitat, quod quæ pro fide mea differui, iudicio sisto Christianorum. Et hoc me inuadit dilemmate. Si habes pro constanti ueram esse tuam interpretationem, cur aliorum te submittis iudicio? Si autem dubitas, qui scire potes electos omnes tuæ opinioni adhæsurus. Non dubito esse uera quæ scripsi, sed nec dubitabat Paulus se uera & sancta præcipere, cum de eo præcepit, quod mulieres rectoribus, uiri rectoribus capi-
tibus

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

tibus precari in sacro cœtu deberent, attamen dicebat, iudicate in uobis ipsis. 1. Cor. 11. Et. 14. ubi præcipit de ordine prophetandi, & loquēdi linguæ. Si quis inquit uidetur propheta esse aut spiritalis, recognoscat quæ seribo uobis, quia mandata domini sunt. Sic Thessalonicenses dñudicabant, quæ à Paulo audierant, Paulo licet modis oibus indubitata. Sed Episcopi isti uolunt omnes ipsorum niti iudicio, ne quis deprehendat quem in sacratissima Christi religione faciunt fucum.

Concludit tandem Episcopus criminationem suam, ut coepit, exitiosis calumnijs, & importunissimis conuicijs. Appellas, inquit, catholicos Summacus
lumia. Patres, doctores sanctos, uita & moribus clarissimos, assertores Christi carnalis, sacramentarios hæreticos. Sed tu os impudens, aut saxo tundendum, aut ferro secandum, aut urendum incendio. Quia temeritate audes catholicæ ecclesiæ patres, sacramentarios hæreticos, nuncupare. Quid ex eorū uita, aut miraculis, didicisti perditissime nebuloso, suspēdio, & furca dignissime, quod tibi ita displicere debeat: ut eos atrocissimæ notæ iniuria inurendos existimaueris? &c. Hæc ille. Ego uero hoc loci ne uerbum quidem de catholicis Patribus, & sanctis doctoribus scripsi: cum enim disputatio mihi erat, quæ uidebant corpus Christi uel cum pane unire naturaliter, uel in pane includere localiter. Hos ego, non sanctos Patres & doctores catholicos, carnales Christi ad-

fertores uoco, & carnalem Christū, qui sic cum pane unicus, carni nostræ offeratur edendus carnaliter, id quod quicumq; mea legerit, clarissime uidebit. Sic enim mea habēt: Urgentibus autem memoriam Christi, sicut par est, ut in qua sit plane salus nobis reposita, plus quàm tragice occlament nobis carnalis Christi adfertores. De quo quæso patrum possemus istuc queri, quod nobis urgentibus memoriam Christi occlamet tragice, quam ipsi quoq; urgent summopere, & urgendā docēt ubiq; diligentissime? Sed quis non uidet quibus cū hic mihi res sit? Sanctos Patres, & ueteres illos orthodoxos scriptores hac in re ita recipimus, ut quicquid illi de hoc sacro scriptū reliquerunt, nos toto pectore exosculemur, & ambabus, quod aiunt, manibus excipiamus. Vel hinc ergo agnosce pie lector hunc Episcopū semel induxisse in animum in nos scribere, quicquid omnino posset mendaciorum & calumniarum comminisci.

Huius fidem tibi faciet & illud: Ad præmissa mea uerba subñcio: quæ illi carnalis Christi adfertores, quibus tum respondebam, contra nos urgētes memoriā Christi, clamabāt his uerbis. Quid, inquiunt, sacramētarij heretici, qui Christum nunq; serio uel cognouistis, uel docuistis, si sola Matthæi & Marci Euangelia haberetis, in quib⁹ nihil de memoria sua dominus præcepit, undetum memoriā illam uestram stabiliretis?

Hic

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

Hic queror quod illi aduersarij nostri nos sacramentarios hæreticos uocant, nos necistos, nec alios hæreticos appellamus, nedū sanctissimos Patres, id quod nemini nō clarissimum est, mea legenti.

Sic est & illud. Ad eam interrogationē aduersariorum, quum rogant, quo memoriam Christi in cœna stabilire possimus, si sola Matthei & Marci Euangelia haberemus, ista respondimus. Primum inquam agimus Deo gratias, qui de hac, nēpe memoria Christi, tam diligenter edoceri nos curauit per Lucā & Paulum. Hæc mea uerba insula ista sic inuertit. Sed attende, inquit, huius Buceri fermentum Pharisaicum, qui agit Deo gratias, q̄ non sit sicut cæteri hominum, cui reuelatum sit, q̄ uerba Christi symbolice intelligenda sint, quod ex Paulo & Luca didicisse se contendit, cum omnino probatum sit euidentissime contrarium. Vnde igitur o symbolice heretice induis personam &c. Vide tu hic lector fermentum Episcopale. Ego gratias Deo ago, q̄ nos de memoria Christi in cœna curauerit edoceri tam diligenter per Lucam & Paulum. Episcopus uero mihi impingit, me gratias agere, q̄ non sim sicut cæteri hominū, & q̄ uerba Christi intelligenda sint symbolice, & contendere me id ex Paulo & Luca didicisse. Quale hoc fermentum fuerit: Phariseorum ne an proditorum & quadruplatorum?

DEFEN. DOCT. CHRIST;

Simile & illud est. In enarratione mea claudens
 disputationē de Eucharistia, illā quam cōtra eos
 solos institui, qui tum uidebantur Christum
 uel impanare, uel localiter in pane includere,
 subiūcio exhortationem ad charitatem: cum q̄ il
 li solerent obijcere, ita deferendum dilectioni
 hominum, ne quid derogetur fidei, dilectionem
 oportere subsequi fidē, non fidei præire, Deum
 nō posse hominib⁹ posthaberi, ego obiectionē
 hanc occupaturus, scripsi: Nolo dilectionē qui
 dem fidei præponi, sed monere uolo, ne quis fi
 dem habere se putet, cum uacuis est dilectione.
 Hac mea sententiola correpta, scribit Episcop⁹,
 me cum imperio uelut è tribunali edictum pro
 nunciare, & geminam ructare hæresim, q̄ fidē
 præpono charitati, & nego fidem haberi posse
 sine charitate. Ego uero non edico, sed concedo
 homines non esse sic diligēdos, ut in eorum gra
 tiā prodas fidē. Id Episcopus sic torquet, quasi
 negem simpliciter charitatem præponendam es
 se fidei, id est, fide maiorem, eoq̄ Paulo contradi
 cam. Quid uero est calumniari, si hoc non est?
 Nec em̄ puto tā illiteratū istum Episcopū, ut sic
 πῆ αλογισις. Sed uidet iā effectū ut non sit fas
 nostra legere, quam summam iniquitatem fir
 mare ipse maximopere studet: sibi ergo fidē ha
 bendā existimauit, quicquid in nos excogitasset.

De fide superius diximus, quæ certe si uiua
 est, sine dilectione nō est, & si natura sit dilectio
 ne pri

An fides si
 ne dilectio
 ne.

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

ne prior. Prius em̄ oportet cognoscere Deum, quam ut diligere, uel ipsum, uel propter ipsum, proximos, ualeas. Maior tamē est, quia semper permanet, dilectio. Tamen si autē hæc abesse non possit, ubi uiua fide huic inhæretur promissioni, qua per Christum promittitur adoptio in filios Dei, potest tamen Deus, & id initio Christianismi solebat etiā, ex reprobis aliq̄s ita adflare suo spiritu, ut promissioni edendi miracula certo credētes, in nomine Christi miracula patrent, & tamen ut uera & plena fide præditi nō sint, ita nec dilectione. Huc respexit Paulus cū scripsit. Si fidem habeam ut montes transferam &c. Alioqui cum doceat nos fide iustificari & seruari, non operibus, utiq̄ sic de fide iudicat, ut quæ absq̄ dilectione esse non possit. Sed cum Episcopus ipse agnoscat, fidem sine dilectione mortuā, ipse quoq̄ fateretur fidem sine dilectione esse non posse. Quod em̄ mortuū est, iam non existit, nec potest id dici simpliciter, quod erat, cū uiueret. Qui nō diligit, nō nouit Deum, nec est ex Deo, inquit Ioannes. ergo nec credit, nam qui credit habet uitam æternam. Ibi autem Episcopus suam dialecticam prodidit. Paulus arguit defectū dilectionis in ijs, quibus tribuit fidem, ergo fides est sine dilectione. Nam si quis non perfecte diligit, hic est Episcopo absq̄ omni dilectione.

Sed quid opus multis: totus liber nihil quàm calumniæ sunt & conuitia: Id autem ne bonis

DEFEN. DOCT. CHRSTI.

patefiat, ætatis nostrę proceres, & reipub. Christianę moderatores grauissime hortatur, ne nos audire sustineãt, ne in hīs quidem, quę alio qui uera esse uident, nisi antea facti ecclesię, hoc est ipsi & similibus Episcopis, supplices, probe mus quę uolunt omnia, & postulantes errorum ueniam, ipsorum nos mansuetudini, cuius tot sanctorum necibus cottidie inaudita exempla ædunt, subiecerimus. Et si qui nos audientes, atq; eò fauoris aliquid nobis præstandum putēt, hos scribit uelle indui ueste ex lana linoq; contexta, arare in boue & asino, claudicare in duas partes, & pedem alterum extra ecclesiam tenere. Interim tamen prouocat nos, ut nostra probemus, & ipsius obiecta diluamus. Sic hodie Episcopi ea tenent, quę de eorum officio D. Paulus tradidit.

His satisfactum abunde fuerit pñs, ad omnes eas calumnias, quibus hic Episcopus, ea, q̄ de sacra eucharistia profitebatur, quęq; in enarratione mea in Euangelistas scripsi, calumniari sibi permisit. Nam & si nonnullas prudens præterit, nihil enim quàm calumniari per omnem suum libellum ille studuit, eæ tamen ex his quibus reliquas confutauimus, cuius id apparebunt, qd sunt. Finem ergo faciens, iudicium omnium per mitto Christianis.

Responso
ad conuicia

Tertius nunc defensionis huius locus postulat respondere ad conuicia, sed aliàs detinui re
forfan

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

forſan æquo diutius .Satis ſint ergo iſta pauca
 la. Quæ conuiciatur & ſcurratur hic Epifcopus,
 huc omnia pertinent, ut uel adimat nobis opi
 nionem eruditionis & ingenij, uel notet arrogā
 tiæ & contemptus meliorum & doctiorum: uel
 deniq; infames reddat impiæ doctrinæ. Ad pri
 mi ordinis conuicia, quibus quærit nos haberi,
 ut qui nihil nouerimus, nihil uideamus, ſine mē
 te ſimus, ſine ſenſu, toti fungi, ſtipites & ſaxa. Re
 ſpondeo, nos ſic animatos eſſe, ut exiſtimemus
 tum nos fore beatos, cum dabit̄ plene tandē di
 ſcere, nos nihil ſcire, præter Chriſtū, & hunc cru
 cifixum: in huius aut̄ cognitione & ſciētia cotti
 die facere dignos noſtra uocatione progreſſus.
 Ad conuicia ſecundi ordinis, q̄bus nos traducit
 ueſanę ſuperbiæ, ut q̄ præ nobis contemnamus
 omnes, & nobis ipſi omnem & eruditionem, &
 ſpiritum arrogemus, teſtamur nos, & ſi nunq̄
 poſſimus nobis ipſis ſatis diſplicere, ſcientes ta
 men & prudētes neminem contemnere, nobisq̄
 præter unum hoc, quod dominus & noſtri mi
 ſertus eſt, deditq; uerbis ſuis habere qualēcunq;
 fidem, nihil ſumere uel ſcientig, uel ſpiritus: ſequi
 tamen non poſſumus niſi ea, quæ conſtat eſſe ex
 ſententia domini noſtri Ieſu Chriſti, qui nos ſi
 bi ingenti precio redemit. Ad cōuicia impiæ do
 ctinæ hoc dicimus, quam ſententiam ſectamur
 de omni religione noſtra: bona fide cum in hac
 Apologia, tum in alijs noſtris qualibuscunq;
 libris

Reſponſio
 ad conuicia

DEFEN. DOCT. CHRIST:

libris, exposuimus. ea legant & iudicent Christi-
 ani, habeantq; deinde nos, ut haberi nos existi-
 mabunt communi nostro domino & iudici Ie-
 su Christo, ante cuius tribunal sisti omnes nos
 oportebit. Is nos cotidie magis exuat nobis i-
 psis, & induat se, cui sit gloria in omne æuum.

Hæc uisum est Reuerendissime Domine, in
 præsentiarum ad Abrincēsis certe atroces & im-
 manes calumnias, respondere pro nobis, imò
 pro doctrina Christi, huius enim, non nostram
 defensionem profitemur. Ea tibi, regni illius,
 Christianissimi titulo præfulgentis, Cancellario
 offerimus, & ut illa cum ipse legere, tum quo sit
 & publice ea legendi potestas, efficere digneris,
 te per Christum dominū, cuius profecto hic glo-
 ria agitur, oro & obsecro. Debes id, quod & ini-
 tio monuimus, & ipse facile agnoscis, primum
 Christo Domino nostro & sponsæ eius Ecclesiæ:
 debes id regi & regno uestro: debes id deniq; no-
 mini & functioni tuæ. Cognosces certe hinc, co-
 gnoscent & quicumq; tecū ista legere sustinebūt,
 nos nihil præter confessa uitia & abusus, qui in
 Ecclesiam per socordiā & peruersitatem Episco-
 porum irreperūt, reiicere: & quicquid uel sacræ
 literæ tradunt, uel etiam sancti Patres: quicquid
 deniq; uetus & purior Ecclesia obseruauit, hæc
 nos omnia summa religione amplecti, nec quic-
 quam in hac uita potius ducere, quàm ut sectari
 ea toto pectore instituant, quotquot Christo do-
 mino

CONTRA ROB. EPIS. ABRIN.

mino nomen dederūt. Non ignoras quod iniquum foret, nullam adeo nostri, imò Christianę doctrinę, quam profitemur, admittere defensionem, & interim perpetuo conuiuere ad hanc tantam improbitatem & inauditam crudelitatem, qua iste Episcopus & eius sortis cæteri, nos ut omnium bipedum sceleratissimos & impien-tissimos, & id non nisi puris putis mēdacis & calumnijs traducunt, produnt, & quantū in ipsis est, penitus euertunt, nos in quibus, quod uobis religione fratres, & ciuili societate amici & confœderati sumus, & uel nomine habemur.

Cauillatur aduersarius de restituendo Ecclesię suę in nos iure, de quibus confitendis & abnegandis erroribus, ueniamque postulanda priusquam audiri nos conueniat. Sed uides de hoc ipso esse cōtrouersiam, utri Ecclesię suę iura uiolauerint, eius uel se imperio subdixerint: utri denique erroribus sese implicauerint. Nos, ut & antea testati sumus, Ecclesię Christi, & quicumque hanc representare, eiusque nomine agere, uel secundum pontificias leges possunt, nostra omnia & nos ipsos subiicimus, & addicimus, iudicandos, corrigendos, & si uidebitur etiam tollendos. Erroribus uero male uel sanis dogmatis, si prudentes affines sumus, R. T. D. hinc exstimet. Quicquid in nostris tam dogmatis, quam ritibus fuerit, quod non depromptum sit ex ipsis diuinis literis, & his, eo sensu intellectis, quem sanctorum patrum per
bat

bat autoritas, id iam nobis omne damnatum,
 abnegatum, execrationiq; deuotum esto. Est no
 stratibus adagio, non esse uerbum tam durum,
 quod se non patiatur dici: ita nullum crimē tam
 immane, quod non sustineat se intēdi uel inno
 centissimis, ab istiusmodi duntaxat Episcopis.
 Sed quis innoxius, si satis sit accusari: Fac ergo,
 sicut pro officio, ita pro uirili tua portione, ut ali
 quando & defensio nostra in regno uestro legi
 possit, cum prostant illic passim tam innumeræ
 in nos, non legitimæ certe accusationes, sed im
 probissimæ & malitiosissime calumniæ. Sed in
 manu Domini est cor tuū, & omnium, is quoq;
 efficit omnia in omnibus, hunc ergo orabim⁹,
 ut donet tibi cum in hac causa, tum in rebus om
 nibus, id instituire & perficere, quod cedat, ut in
 gloriam Domini nostri Christi Iesu, ita in rem
 primum Ecclesiæ Christi, deinde & Regis, & reg
 ni uestri, quibus Dominus & sospitator noster
 ita indies augeat spiritum suum, ut uere ali
 quando prædarū illū titulū impleatis

A M E N.

DEFENSIONIS DOCTRINÆ
 Christianæ, aduersus axioma catho
 licū Roperti Episcopi Abrincēsis.

F I N I S

ERRATA QVAE OBREPSE-
runt, ubi singulas paginas, suis signa-
tis numeris, ita castigabis.

Pagina	Linea		
8	22	lege totus.	pro toto
9	23	morbis quis	mortis
15	8	adiūge hæc. pfecto officij fuit studio se monere, quanti hoc publice negotiū habeatur.	
16	22	dirissime	durissime
20	1	ut cognosc.	cognoscat
22	10	euertere	auertere
23	25	recepit	recepit
26	16	dele, &c.	
33	18	in eo à	in eo scol
46	22	necessitas	necessitates
47	15	qualis qualis	qualis
ibidē	20	eluenti	eluenti
59	11	cultus	cultum
61	9	exulantes	exultantes
ibidē		ambiant	ambierint
63	22	sane argumento	sane monent
70	12	se in	sed in
ibidē	13	possint	possit
ibidē	29	primum	prædimum
91	17	quod eò	quo eò
135	5	demonstratum	demonstratiuū

Argentorati per mathiam
Apiarium.

ANNO M D XXXIIII.

THE HISTORY OF THE
 REIGN OF THE
 EMPEROR
 THOMAS THE FIRST
 OF GREAT BRITAIN
 IN THE
 NINETEENTH CENTURY
 BY
 JOHN G. F. B. C. M.
 VOL. I.
 PART I.
 THE REIGN OF
 THOMAS THE FIRST
 FROM
 1800 TO
 1810

THE REIGN OF
 THOMAS THE FIRST
 FROM
 1800 TO
 1810